

Европейски Конвент

Брюксел, 18 юли 2003

**СЕКРЕТАРИАТ**

CONV 850/03

ПРЕДАВАТЕЛНА ЗАПИСКА

---

От: Секретариата

До: Конвента

---

n° doc. préc.: CONV 820/1/03 REV 1 ; CONV 847/03, CONV 848/03

---

Относно: **Проект на договор за създаване на Конституция за Европа**

---

Членовете на Конвента имат възможност да се запознаят с приложения окончателен текст на проекта на договор за създаване на Конституция за Европа, във вида, в който е връчен на Председателя на Европейския съвет в Рим на 18 юли 2003 г.

-----

*Проект на*

# ДОГОВОР ЗА СЪЗДАВАНЕ НА КОНСТИТУЦИЯ ЗА ЕВРОПА

Приет с консенсус от Европейския Конвент  
на 13 юни и 10 юли 2003 година

ВРЪЧЕН НА

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ

В РИМ

— 18 юли 2003 година—



*la convention européenne*

Европейски Конвент

## ПРЕДГОВОР

към Част I и II от Проекта на Договор за създаване на Конституция за Европа,  
представени на Европейския съвет в Солун на 20 юни 2003 г.

## **ПРЕДГОВОР**

Европейският съвет на заседанието си в Лаакен, Белгия, на 14 и 15 декември 2001 г., като констатира, че Европейският Съюз се намира в преломен момент от своето съществуване, свика Европейския Конвент на заседание относно бъдещето на Европа.

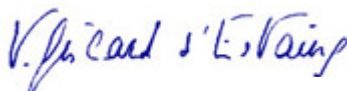
Конвентът бе натоварен със задачата да формулира предложения по три въпроса: приближаването на гражданите към европейския проект и европейските институции; структурирането на политическия живот и европейското политическо пространство в един разширен Съюз; превръщането на Съюза във фактор за стабилизиране и модел с оглед на новата организация на света.

Конвентът дефинира отговори на въпросите, поставени в декларацията от Лаакен:

- Той предлага едно по-добро разпределение на компетентностите на Съюза и на държавите-членки;
- Препоръчва сливане на договорите и предоставяне на Съюза на качеството правен субект;
- Установява опростяване на средствата на действие на Съюза;
- Предлага мерки за засилване на демокрацията, прозрачността и ефективността на Европейския съюз, развивайки приноса на националните парламенти към легитимността на европейския проект, опростявайки процедурите за вземане на решения и правейки функционирането на европейските институции по-прозрачно и по-ясно;
- Установява необходимите мерки за подобряване на структурата и засилване на ролята на всяка една от трите институции на Съюза, взимайки под внимание, по-специално, последиците от разширяването.

Декларацията от Лаакен постави въпроса дали опростяването и преработването на договорите не би трябвало да отвори пътя към приемането на конституционен текст. Работата на Конвента стигна в крайна сметка до изработването на Проект на Договор за създаване на Конституция за Европа, текст, който получи широк консенсус на пленарното заседание на 13 юни 2003 г.

Именно този текст имаме честта да ви представим днес, 20 юни 2003 г., на заседанието на Европейския Съвет в Солун, от името на Европейския Конвент, с пожеланието този текст да постави основата на един бъдещ Договор за създаване на Конституция за Европа.



Valéry Giscard d'Estaing  
Председател на Конвента



Giuliano Amato  
Заместник председател



Jean-Luc Dehaene  
Заместник председател

**ПРОЕКТ  
НА  
ДОГОВОР ЗА СЪЗДАВАНЕ НА КОНСТИТУЦИЯ ЗА  
ЕВРОПА**

**Преамбюл**

*Χρόμειθα γὰρ πολιτεία... καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἴκειν δημοκρατία κέκληται.*

*Нашата Конституция ... се нарича демокрация, защото властта не е в ръцете на едно малцинство, а принадлежи на мнозинството.*

*Πύκιδιος ΙΙ, 37*

Като съзнават, че Европа е континент, който носи цивилизация; че нейните жители, заселвали се на последователни вълни от древни времена, постепенно са развили тук ценностите, основополагащи за хуманизма, а именно: равенство между хората, свобода и зачитане на правото,

Вдъхновени от културното, религиозното и хуманистичното наследство на Европа, чиито ценности са живи и до днес, са закрепили трайно в социалния живот централната роля на човешката личност и нейните ненакърними права, както и зачитането на закона,

Уверени, че една бъдеща обединена Европа е призвана да продължи по пътя на цивилизацията, напредъка и благоденствието, в името на добруването на всички нейни жители, включително и на най-слабите и онеправданите; че тя иска да остане континент отворен за култура, познание и социален прогрес; че желае да задълбочи демократичния и прозрачен характер на обществения си живот и да се бори за мир, правосъдие и солидарност в света,

Убедени, че народите на Европа, горди със своята идентичност и национална история, са решени да преодолеят старите си деления и обединяващи се по един все по-тесен начин, да градят своето общо бъдеще,

Сигурни, че « Обединена в своето многообразие » Европа им предоставя най-добрия шанс да продължат, зачитайки правата на всички и осъзнаващи своята отговорност пред бъдещите поколения и пред бъдещето на планетата, голямото предизвикателство, която я прави в привилегировано пространство на човешката надежда,

Благодарни на членовете на Европейския Конвент, за това че изработиха настоящата Конституция в името на гражданите и на държавите в Европа,

[Които след като размениха пълномощията си, намерени в добра и надлежна форма, се съгласиха върху следните разпореждания:]

# **ЧАСТ I**

## **ДЯЛ I ОПРЕДЕЛЕНИЕ И ЦЕЛИ НА СЪЮЗА**

### **Член 1 Създаване на Съюза**

1. Вдъхновена от волята на гражданите и на държавите в Европа да изградят общото си бъдеще, настоящата Конституция създава Европейския Съюз, на който държавите-членки предоставят компетентности, за да бъдат постигнати общите им цели. Съюзът координира политиките на държавите-членки, целящи постигането на тези цели, и упражнява по общностен начин компетентностите, които те му прехвърлят.
2. Съюзът е отворен за всички европейски държави, които зачитат неговите ценности и които поемат задължението да ги доразвиват съвместно.

### **Член 2 Ценности на Съюза**

Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека. Тези ценности са общи за всички държави-членки в общество, характеризиращо се с плурализъм, толерантност, справедливост, солидарност и забрана на всякаква дискриминация.

### **Член 3 Цели на Съюза**

1. Съюзът има за цел да съдейства за развитието на мира, на своите принципи и на благоденствието на своите народи.
2. Съюзът предоставя на своите граждани пространство на свобода, сигурност и правосъдие, без вътрешни граници, и единен пазар, в който конкуренцията е свободна и ненарушима.
3. Съюзът съдейства за трайното развитие на Европа, основаващо се върху балансиран икономически растеж, силно конкурентна социална пазарна икономика, целяща висока степен на заетост и социален прогрес, и високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда. Той насърчава научния и техническия прогрес.

Той се бори срещу социалното изключване и дискриминациите и насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между жените и мъжете, солидарността между поколенията и закрилата на правата на децата.

Поощрява икономическото, социалното и териториалното единство, както и солидарността между държавите-членки.

Съюзът зачита богатството на своето културно и езиково многообразие и бди за съхраняването и развитието на европейското културно наследство.

4. Във отношенията си с останалата част от света, Съюзът утвърждава и насърчава своите ценности и интереси. Така той допринася за запазване на мира, сигурността, трайното развитие на планетата, солидарността и взаимното уважение между народите, свободната и честна търговия, премахването на бедността и защитата на правата на човека и, в частност, тези на децата, както и за стриктното спазване и развитие на международното право, а именно за зачитането на принципите на Хартата на Обединените нации.

5. Тези цели се преследват чрез подходящи средства, в зависимост от компетентностите, предоставени на Съюза в Конституцията.

#### **Член 4**

##### **Основни свободи и забрана на дискриминацията**

1. Свободното движение на лица, стоки, услуги и капитали, както и правото на свободно установяване, са гарантирани от Съюза, и в неговите граници, съгласно с разпоредбите на Конституцията.

2. В рамките на приложното поле на Конституцията, и без да се накърняват особените ѝ разпоредби, се забранява всякаква дискриминация основана на националността.

#### **Член 5**

##### **Отношения между Съюза и държавите-членки**

1. Съюзът зачита националната идентичност на държавите-членки, присъща на техните основни политически и конституционни структури, включително и що се отнася до местната и регионална автономия. Той зачита основните функции на Държавата, и по-специално онези, които имат за цел да осигуряват нейното териториално единство, да поддържат обществения ред и да опазват вътрешната сигурност.

2. По силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите-членки взаимно се зачитат и подпомагат при изпълнението на мисии, произтичащи от Конституцията.

Държавите-членки улесняват Съюза при изпълнението на мисията му и се въздържат от всякакви мерки, които могат да застрашат осъществяването на целите, изложени в Конституцията.

#### **Член 6**

##### **Правосубектност**

Съюзът е правен субект.

## **ДЯЛ II**

### **ОСНОВНИ ПРАВА И ГРАЖДАНСТВО НА СЪЮЗА**

#### **Член 7**

##### **Основни права**

1. Съюзът признава правата, свободите и принципите, изложени в Хартата на основните права, която съставлява Част II на Конституцията.
2. Съюзът взема мерки, за да се присъедини към Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи. Това присъединяване не изменя компетентностите на Съюза, така както са определени от настоящата Конституция.
3. Основните права, както са гарантирани от Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи и както произтичат от общите конституционни традиции на държавите-членки, представляват част от правото на Съюза в качеството им на основни принципи.

#### **Член 8:**

##### **Гражданство на Съюза**

1. Гражданин на Съюза е всяко лице, което има гражданството на която и да е държава-членка. Гражданството на Съюза допълва националното гражданство и не го заменя.
2. Гражданите на Съюза се ползват от правата и са субекти на задълженията, предвидени от Конституцията. Те имат:
  - право да се придвижат и да пребивават свободно на територията на държавите-членки;
  - право да гласуват и да бъдат избирани в избори за Европейски парламент, както и в местни избори в държавата-членка, в която пребивават, при същите условия, както и гражданите на тази държава;
  - право да се ползува на територията на трета държава, в която държавата-членка, на която той е гражданин, няма представителство, от закрилата на дипломатическите и консулските власти на всяка от държавите-членки, при същите условия, както и гражданите на тази държава;
  - право да подава петиция до Европейския парламент, да се обръща към европейския омбудсман, както и право да се обръща към институциите и консултативните органи на Съюза, на един от езиците на Конституцията, и да получава отговор на същия език.
3. Тези права се упражняват при условията и в рамките, определени от Конституцията, и чрез разпоредбите, приети в нейно приложение.



## **ДЯЛ III КОМПЕТЕНТНОСТИ НА СЪЮЗА**

### **Член 9: Основни принципи**

1. Принципът на предоставяне на правомощия определя границите на компетентностите на Съюза. Принципите на субсидиарност и пропорционалност регулират упражняването на тези компетентности.
2. По силата на принципа на предоставяне на правомощия, Съюзът действа в границите на компетентностите, които държавите-членки са му предоставили с Конституцията, с оглед постигане на целите, които тя поставя. Всяка друга компетентност, която не е предоставена на Съюза с Конституцията, принадлежи на държавите-членки.
3. По силата на принципа на субсидиарност, в областите, които на влизат в обсега на изключителната му компетентност, Съюзът се намесва единствено и доколкото целите на предвиденото действие не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите-членки, както на централно, регионално или местно равнище, но биха могли да бъдат постигнати в по-добра степен на равнището на Съюза, поради мащабността им или очаквания резултат от предвидената дейност.

Институциите на Съюза прилагат принципа на субсидиарност, съгласно Протокола за прилагане на принципите на субсидиарност и пропорционалност, приложени към Конституцията. Националните парламенти следят за спазването на този принцип, съгласно процедурата, предвидена в протокола.

4. По силата на принципа на пропорционалност, съдържанието и формата на действието на Съюза не превишават степента, която е необходима, за постигане целите на Конституцията.

Институциите прилагат принципа на пропорционалност съгласно протокола посочен в параграф 3.

### **Член 10: Право на Съюза**

1. Конституцията и законодателството, прието от институциите на Съюза в изпълнение на компетентностите, които са му предоставени, имат предимство спрямо законодателствата на държавите-членки.
2. Държавите-членки предприемат всички общи или специални мерки, за да осигурят изпълнението на задълженията, произтичащи от Конституцията или от актове на институциите на Съюза.

## **Член 11: Категории компетентности**

1. Когато Конституцията предоставя на Съюза изключителна компетентност в дадена област, той единствен може да законодателства и да приема юридически задължителни актове, самите държавите-членки могат да се ползват от това правомощие, единствено ако са оправомощени за това от Съюза или за прилагане на актове, приети от него.
2. Когато Конституцията предоставя на Съюза и държавите-членки съвместна компетентност в дадена област, Съюзът и държавите-членки имат правомощието да законодателстват и да приемат юридически задължителни актове в тази област. Държавите-членки упражняват своята компетентност, доколкото Съюзът не е упражнил своята компетентност или е решил на прекрати упражняването ѝ.
3. Съюзът разполага с компетентност с оглед насърчаване и осигуряване на съгласуваност на икономическите политики и политиките по заетостта на държавите-членки.
4. Съюзът разполага с компетентност за дефиниране и изпълнение на обща външна политика и политика за сигурност, както и за постепенно дефиниране на обща политика на отбрана.
5. В някои области и при условията, предвидени от Конституцията, Съюзът разполага с компетентност да извършва действия относно подкрепата, съгласуването и допълването на действията на държавите-членки, без с това да замества техните компетентности в тези области.
6. Продължителността и условията на упражняването на компетентностите на Съюза са определени от специфичните за всяка област разпоредби на Част III на Конституцията.

## **Член 12: Изключителни компетентности**

1. Съюзът разполага с изключителна компетентност за установяване на правилата за конкуренция, необходими за функционирането на вътрешния пазар, както и в следните области:
  - валутна политика, що се отнася да държавите-членки, приели еврото,
  - обща търговска политика,
  - Митническият съюз,
  - опазването на морските биологични ресурси на, в рамките на общата политика в областта на рибарството.
2. Съюзът разполага с изключителна компетентност за сключване на даден международен договор, когато сключването на този договор е предвидено в законодателен акт на Съюза, или ако то е необходимо, за да му позволи да упражнява своята вътрешна компетентност или ако се отнася до вътрешен акт на Съюза.

### **Член 13:**

#### **Областите на съвместна компетентност**

1. Съюзът разполага със съвместна компетентност с държавите-членки, когато Конституцията му предоставя компетентност, която не се отнася до областите, посочени в членовете 12 и 16.
2. Съвместните компетентности на Съюза и държавите-членки се прилагат в следните основни области:
  - вътрешния пазар,
  - пространството на свобода, сигурност и правосъдие,
  - земеделие и рибарство, с изключение на опазването на морските биологични ресурси на,
  - транспорт и трансевропейските мрежи,
  - енергетика,
  - социална политика, що се отнася до аспектите дефинирани в Част III,
  - икономическо, социално и териториално единство,
  - околна среда,
  - защита на потребителите,
  - общите проблеми по безопасността в общественото здравеопазване.
3. В областите на научните изследвания, технологичното развитие и космоса, Съюзът разполага с компетентност да предприема действия, а именно по дефиниране и изпълнение на програми, без упражняването на тази компетентност да пречи на държавите-членки да упражняват техните компетентности.
4. В областите на сътрудничество по отношение на развитието и хуманитарната помощ, Съюзът разполага с компетентност да предприема действия и да води обща политика без упражняването на тази компетентност да пречи на държавите-членки да упражняват техните компетентности.

### **Член 14:**

#### **Съгласуване на икономическите политики и политиките по заетостта**

1. Съюзът приема мерки с цел да осигури съгласуване на икономическите политики на държавите-членки, а именно като приема главните насоки на тези политики. Държавите-членки координират техните икономически политики в рамките на Съюза.
2. Специфични разпоредби се прилагат спрямо държавите-членки, приели еврото.
3. Съюзът приема мерки с цел да гарантира съгласуване на политиките в областта на заетостта на държавите-членки, а именно като приема главните насоки на тези политики.
4. Съюзът може да приема инициативи с цел да осигури съгласуване на социалните политики на държавите-членки.

## **Член 15:**

### **Обща външна политика и политика за сигурността**

1. Компетентността на Съюза в сферата на общата външна политика и политика за сигурността обхваща всички области на външната политика, както и всички въпроси отнасящи се до сигурността на Съюза, включително и прогресивното дефиниране на обща политика по отбрана, която да прерасне в обща отбрана.
2. Държавите-членки подкрепят активно и безрезервно общата външна политика и политика за сигурността на Съюза в дух на лоялност и взаимна солидарност, и зачитат актовете, приети от Съюза в тази област. Те се въздържат от всякакво действие, противоречащо на интересите на Съюза, или което би могло да навреди на неговата ефективност.

## **Член 16:**

### **Области на действие за подкрепа, съгласуване или допълване**

1. Съюзът може да предприема действия за подкрепа, съгласуване или допълване.
2. Областите на действие за подкрепа, съгласуване или допълване, в техния европейски смисъл са:
  - индустрия,
  - опазване и подобряване здравето на населението ,
  - образование, професионално обучение, младеж и спорт,
  - култура,
  - гражданска защита.
3. Юридически задължителните актове, приети от Съюза на основание специфичните за тези области разпоредби на Част III, не могат да доведат до хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки.

## **Член 17**

### **Клауза за гъвкавост**

1. Ако дадено действие на Съюза изглежда необходимо в рамките на политиките, дефинирани в Част III, за да се постигне някоя от целите, определени от Конституцията, но в нея не са предвидени правомощията, изисквани за тази цел, Съветът на министрите, произнасяйки се с единодушие, по предложение на Комисията и след одобрение на Европейския парламент, приема подходящите разпоредби.
2. Комисията, в рамките на процедурата за контролиране на принципа на субсидиарност, посочена в член 9, параграф 3, сезира националните парламенти на държавите-членки с предложенията, основаващи се на настоящия член.
3. Разпоредбите, приети на основание настоящия член, не могат да доведат до хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки, в случаите, когато Конституцията изключва такова хармонизиране.

## **ДЯЛ IV ИНСТИТУЦИИ НА СЪЮЗА**

### **Глава I ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА**

#### **Член 18: Институции на Съюза**

1. Съюзът разполага с единна институционална рамка, която има за цел:
  - постигане целите на Съюза,
  - разпространение на неговите ценности,
  - обслужване интересите на Съюза, на неговите граждани и на държавите-членки,както и за осигуряване на последователност, ефикасност и приемственост на политиките и действията, които той развива за постигане на поставените цели.
2. Институционалната рамка на Съюза включва:
  - Европейски парламент,
  - Европейски съвет,
  - Съвет на министрите,
  - Европейска комисия,
  - Съд на ЕС.
3. Всяка институция действа в рамките на правомощията, които са ѝ предоставени от Конституцията, в съответствие с процедури и при условията предвидени от нея. Институциите си сътрудничат лоялно.

#### **Член 19: Европейски парламент**

1. Европейският парламент изпълнява, съвместно със Съвета на министрите, законодателна и бюджетна функция, както и функцията на политически и консултативен контрол, съобразно условията определени от Конституцията. Той избира Председателя на Европейската комисия.
2. Европейският парламент се избира на основата на общо, равно и пряко изборително право при свободно и тайно гласуване от гражданите на държавите-членки на Европейския съюз за срок от пет години. Броят на неговите членове не надвишава 736. Представителството на европейските граждани се осигурява и се изчислява по низходящ пропорционален принцип, като се фиксира минимален праг от четири представители за всяка държава-членка.

Достатъчно време преди европейските парламентарни избори през 2009 г., и ако е необходимо впоследствие, Европейският съвет приема с единодушие, въз основа на предложение на Европейския парламент и с негово одобрение, решение, с което се определя състава на Европейския парламент, при зачитане на принципите споменати по-горе.

3. Европейският парламент избира своя председател и своето ръководно бюро измежду своите членове.

#### **Член 20: Европейски съвет**

1. Европейският съвет дава на Съюза необходимия стимул за неговото развитие и определя неговите основни политически насоки и приоритети.

2. Европейският съвет се състои от държавните или правителствените глави на държавите-членки, както и от неговия председател и председателя на Комисията. Министърът на външните работи на Съюза участва в работата му.

3. Европейският съвет се свиква всяко тримесечие от неговия председател. Когато дневният ред го налага, членовете на Съвета могат да решат да бъдат подпомагани от един министър, а председателя на комисията – от един европейски комисар. Ако обстоятелствата го налагат, председателят свиква извънредно събрание на Европейския съвет.

4. Европейският съвет се произнася с консенсус освен в случаите, при които в Конституцията е предвидено друго.

#### **Член 21: Председател на Европейския съвет**

1. Председателят на Европейския съвет се избира от съвета с квалифицирано мнозинство за срок от две години и половина, може веднъж да бъде преизбран. В случай на възпрепятстване или на груба грешка, Европейският съвет може да прекрати председателския мандат следвайки същата процедура.

2. Председателят на Европейския съвет:

- председателства и ръководи работата на Европейския съвет,
- съвместно с председателя на Комисията и на основание на работата на Съвета по общи въпроси осигурява подготовката и последователността на работата на Европейския съвет,
- работи за осигуряване на единството и консенсус в Европейския съвет.
- представя пред Европейския парламент протокол от всяко от заседанията.

Председателят на Европейския съвет осигурява на своето равнище, външното представяне на Съюза по въпросите отнасящи се до общата външна политика и политика за сигурност, без да се накърняват компетентностите на министъра на външните работи на Съюза.

3. Председателят на Европейския съвет не може да бъде носител на национален мандат.

**Член 22:  
Съвет на министрите**

1. Съветът на министрите изпълнява, съвместно с Европейския парламент, законодателна и бюджетна функция, както и функциите по дефиниране на политиките и по съгласуване при условията фиксирани от Конституцията.

2. Съветът на министрите се състои, за всеки един от форматите си, от по един представител на равнище министри, посочен от всяка една държава-членка. Единствено този представител е правоспособен да обвързва държавата-членка, чийто представител е, и да упражнява правото на глас.

3. Съветът на министрите се произнася с квалифицирано мнозинство, освен когато в Конституцията е предвидено друго.

**Член 23:  
Формати на Съвета на министрите**

1. Съветът по законодателството и общите въпроси осигурява последователност в работата на Съвета на министрите.

Когато той действа в качеството на Съвет по общите въпроси, той подготвя заседанията на Европейския съвет и осигурява продължението им заедно с Комисията.

Когато Съветът на министрите действа в качеството на законодателен орган, той заседава и се произнася съвместно с Европейския парламент по отношение на европейските закони и рамкови закони, в съответствие с разпоредбите на Конституцията. Когато той действа в това качество, представителството на всяка от държавите-членки се осигурява от един или двама други представители на равнище министри, чиито компетентности съответствуват на дневния ред на Съвета на министрите.

2. Съветът по външните работи разработва външните политики на Съюза в съответствие със стратегическите насоки, определени от Европейския съвет и осигурява последователност на неговите действия. Той се председателства от министъра на външните работи на Съюза.

3. Европейският съвет приема европейско решение, определящо останалите формати, в рамките на които Съветът на министрите може да заседава.

4. Председателството на всеки от форматите на Съвета на министрите, с изключение на Съвета за външни работи, се поема последователно на ротационен принцип от представителите на всяка държава-членка в Съвета на министрите, за период от един месец до една година. Европейският съвет приема европейско решение установяващо правилата за тази ротация, съобразно с европейското политическо и географско равновесие и с многообразието на държавите-членки.

**Член 24:**  
**Квалифицирано мнозинство**

1. Когато Европейският съвет или Съветът на министрите се произнасят с квалифицирано мнозинство, то се дефинира като мнозинството от държави-членки, представляващи поне три пети от населението на Съюза.
2. Когато Конституцията не изисква от Европейския съвет или Съвета на министрите да се произнасят по предложение на Комисията, или когато Европейският съвет или Съветът на министрите не се произнасят по инициатива на Министъра на външните работи на Съюза, необходимото квалифицираното мнозинство се дефинира като съставляващо две трети от държавите-членки, представляващи поне три пети от населението на Съюза.
3. Разпоредбите на параграфи 1 и 2 влизат в сила от 1 ноември 2009 г., след провеждането на европейските парламентарни избори, съгласно разпоредбите на член 19.
4. Когато Конституцията предвижда в Част III, че европейските закони и европейските рамкови закони се приемат от Съвета на министрите, съгласно специална законодателна процедура, Европейският съвет може, по собствена инициатива и с единодушие, след минимален срок за проучване от шест месеца, да приеме решение, разрешаващо приемането на тези закони и рамкови закони, съгласно обикновената законодателна процедура. Европейският съвет се произнася, след консултации с Европейския парламент и получаване на информация от националните парламенти.

Когато Конституцията предвижда в Част III, че Съветът на министрите се произнася с единодушие в дадена област, Европейският съвет може, по собствена инициатива и с единодушие, да приеме европейско решение, разрешаващо на Съвета на министрите да се произнесе с квалифицирано мнозинство в тази област. Всяка инициатива, поета от Европейския съвет на основание настоящата алинея, се предава на националните парламенти поне четири месеца преди вземането на решение.

5. В рамките на Европейския съвет, Председателят и Председателят на Комисията не участвуват в гласуването.

**Член 25:**  
**Европейска комисия**

1. Европейската комисия насърчава общия европейски интерес и взема инициативи в тази насока. Тя се следи за прилагането на разпоредбите на Конституцията и на разпоредбите, приети от институциите по силата на Конституцията. Тя следи за прилагането на правото на Съюза под контрола на Съда на ЕС. Тя разходва бюджета и ръководи програмите. Тя изпълнява функциите по координация, изпълнение и ръководство, съобразно условията, определени от Конституцията. С изключение на общата външна политика и политика на сигурност, както и на останалите случаи, предвидени от Конституцията, тя осигурява външното представителство на Съюза. Тя поема инициативите за годишното и многогодишното организиране на Съюза с цел да се постигнат междуинституционални споразумения.



2. Законодателен акт на Съюза може да бъде приет единствено по предложение на Комисията, освен когато в Конституцията е предвидено друго. Другите актове се приемат по предложение на Комисията, в случаите когато Конституцията предвижда това.

3. Комисията се състои от Колегиум, съставен от председател, министър на външните работи на Съюза, заместник-председател, както и от тринадесет европейски комисари, избирани на равнопоставен ротационен принцип между държавите-членки. Тази система се определя с европейско решение, прието от Европейския съвет, съгласно следните принципи:

- а) държавите-членки се третират на стриктно равна основа по отношение определянето на реда на участие и продължителността на присъствие на националните им представители в Колегиума; в резултат на това, разликата между общия брой мандати на националните представители на две държави-членки не може никога да превишава един мандат;
- б) без да се накърнява разпоредбата на точка а), всеки последващ Колегиум е съставен така, че да отразява в задоволителна степен демографското и географско многообразие на всички държави-членки на Съюза.

Председателят на Комисията назначава комисари без право на глас, избирани според същите критерии, както и членовете на Колегиума и представящи всички останали държави-членки.

Тези разпоредби влизат в сила на 1 ноември 2009 г.

4. Комисията изпълнява своите задължения при пълна независимост. При изпълнение на своите задължения европейските комисари и комисарите не търсят, нито приемат инструкции от някое правителство или от друг орган.

5. Комисията, като Колегиум, е отговорен пред Европейския парламент. Председателят на Комисията е отговорен пред Европейския парламент относно дейността на комисарите. Европейският парламент може да приеме вот на недоверие спрямо Комисията, съгласно условията в член III-243. Ако такъв вот на недоверие бъде приет, европейските комисари и комисарите трябва да колективно да подадат оставка. Комисията продължава да извършва текущите дейности до назначаването на нов Колегиум.

#### **Член 26:**

#### **Председател на Европейската комисия**

1. Като се вземат предвид изборите за Европейски парламент и след съответни консултации, Европейският съвет, произнасящ се с квалифицирано мнозинство, предлага на Европейския парламент кандидат за длъжността на председател на Комисията. Този кандидат се избира от Европейския парламент с мнозинство от членовете му. Ако този кандидат не получи в своя подкрепа изискваното мнозинство, Европейският съвет предлага на Европейския парламент в срок от един месец нов кандидат, следвайки същата процедура.

2. Всяка заинтересована държава-членка, определена в съответствие с принципа на ротация, изготвя списък от трима души, сред които има представители и на двата пола, които тя счита достатъчно квалифицирани, за да изпълняват функцията на европейски комисар. Определяйки по едно лице от всеки от предложените списъци, избраният председател назначава тринадесетте европейски комисари, избрани заради тяхната компетентност и активност в европейски мащаб, и предоставящи гаранция за своята независимост. Председателят и лицата, определени за членове на Колегиума, в това число и бъдещият министър на външните работи на Съюза, както и лицата посочени за постове на комисари без право на глас, се подлагат колективно, на одобрително гласуване от страна на Европейския парламент. Мандатът на Комисията е пет години.

3. Председателят на Комисията:

- определя насоките, в рамките на които Комисията изпълнява своята мисия.
- взема решения за вътрешната ѝ организация, с цел да осигури координацията, ефикасността и колегиалните отношения в нейната дейност.
- назначава заместник-председатели измежду членовете на Колегиума.

Европейските комисари или комисарите следва да подадат оставка, когато председателят поиска това от тях.

#### **Член 27:**

#### **Министър на външните работи на Съюза**

1. Европейският съвет, като се произнася с квалифицирано мнозинство, със съгласието на председателя на Комисията, назначава министъра на външните работи на Съюза. Той ръководи общата външна политика и политиката на сигурност на Съюза. Европейският съвет има право на прекрати мандата му по същата процедура.

2. Министърът на външните работи на Съюза допринася чрез предложенията си за разработването на общата външна политика, и я привежда в изпълнение, в качеството си на пълномощник на Съвета на министрите. Той се ползува със същите правомощия, що се отнася до общата политика на сигурност и отбрана.

3. Министърът на външните работи на Съюза е и един от заместник-председателите на Европейската комисия. Той завежда външните отношения и координирането на останалите аспекти от външната дейност на Съюза. Единствено при изпълнение на тези задачи в рамките на Комисията и само за тези си функции, министърът на външните работи на Съюза обвързан от процедурите, регулиращи работата на Комисията.

## **Член 28: Съд на ЕС**

1. Съдът се състои от Европейски съд на ЕС, Върховен съд и специализирани съдилища. Той осигурява спазването на правото при тълкуването и прилагането на Конституцията.

Държавите-членки установяват средствата за обжалване, необходими за осигуряването на ефективна юридическа защита в областта на правото на Съюза.

2. Европейският съд се състои от един съдия от държава-членка, който се подпомага от генерални адвокати.

Върховният съд се състои поне от един съдия от държава-членка, а броят на съдиите се определя от Устава на Съда.

Съдиите и генералните адвокати на Европейския съд, и съдиите на Върховния съд, избрани измежду личности, предоставящи всички гаранции за независимост и отговарящи на изискваните в член III-260 до III-261 условия, се назначават по общо съгласие на правителствата на държавите-членки за срок от шест години, който може да бъде подновяван.

3. Съдът се произнася:

- по жалби, подадени от някоя от държавите-членки, от едно или няколко физически или юридически лица, съгласно разпоредбите на Част III;
- по преюдициални въпроси, по искане на националните юрисдикции, относно тълкуването на правото на Съюза или относно действителността на актове, приети от институциите;
- в други случаи, предвидени в Конституцията.

## **Глава II ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИ**

### **Член 29: Европейска централна банка**

1. Европейската централна банка и националните централни банки образуват Европейската система на централните банки. Европейската централна банка и централните национални банки на държавите-членки, приели валутата на Съюза, еврото, водят валутната политика на Съюза.

2. Европейската система на централните банки се управлява от органите за вземане на решения на Европейската централна банка. Основната цел на Европейската система на централните банки е поддържането на стабилността на цените. Без да се накърнява целта за стабилност на цените, тя подпомага общите икономически политики в Съюза, за привеждане в изпълнение на целите на Съюза. Тя изпълнява други задачи на централна банка, съгласно разпоредбите на Част III и с уставите на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

3. Европейската централна банка е институция, ползваща се със статута на правен субект. Тя има изключителното право да разрешава емитирането на еврото. Тя е независима при упражняване на своите правомощия и във финансите си. Институциите и органите на Съюза, както и правителствата на държавите-членки се задължават да спазват този принцип.

4. Европейската централна банка предприема необходимите мерки за изпълнение на своите задачи, съгласно разпоредбите на членовете III-77 до III-83 и III-90, и съгласно условията, предвидени в уставите на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка. Съгласно същите тези разпоредби, държавите-членки, които не са въвели еврото, както и централните банки, запазват своите компетентности в областта на монетното дело.

5. В областите, отнасящи се до нейната компетентност, Европейската централна банка бива консултирана относно всеки проект за даден акт на Съюза, както и за всеки проект за регламентация на национално равнище, и може да дава становище.

6. Органите на Европейската централна банка, техният състав и условията на функционирането им, са определени в членове III-84 до III-87, както и в уставите на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

#### **Член 30: Сметна палата**

1. Сметната палата е институцията, която осъществява одита.

2. Тя проверява отчетите на всички приходи и разходи на Съюза и осигурява в добро финансово управление.

3. Тя се състои от по един гражданин от всяка държава-членка. Нейните членове изпълняват функциите си при пълна независимост.

#### **Член 31: Консултативни органи на Съюза**

1. Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията се подпомагат от Комитет на регионите и от Икономически и социален комитет, които изпълняват консултативни функции.

2. Комитетът на регионите се състои от представители на регионалните и местни единици, които или притежават избран мандат в дадена регионална или местна единица, или носят някаква политическа отговорност пред избрана асамблея.

3. Икономическият и социален комитет се състои от представители на организации на работодателите, на трудещите се, както и на други основни съставни части на гражданско общество, в частност в социално-икономическата, гражданската, професионалната и културната област.

4. Членовете на Комитета на регионите и на Икономическия и социален комитет не трябва да бъдат обвързани с никакъв задължителен мандат. Те изпълняват своята длъжност при пълна независимост в общ интерес на Съюза.

5. Правилата относно състава на тези два комитета, определянето на техните членове, техните правомощия и тяхното функциониране са дефинирани в членове III-292 до III-298. Правилата относно състава се преразглеждат редовно от Съвета на министрите по предложение на Комисията, с цел да съответствуват на икономическото, социално и демографско развитие на Съюза.

## **ДЯЛ V**

### **УПРАЖНЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА СЪЮЗА**

#### **Глава I**

#### **ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ**

##### **Член 32:**

##### **Юридически актове на Съюза**

1. При упражняване на компетентностите, предоставени му от Конституцията, Съюзът използва като юридически инструменти, в съответствие с разпоредбите на Част III, европейски закони, европейски рамкови закони, европейски регламенти, европейски решения, препоръки и становища.

Европейският закон е законодателен акт с общо приложение. Той е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави-членки.

Европейският рамков закон е законодателен акт, който обвързва по отношение на постигането на даден резултат държавите-членки, до които е адресиран, като оставя на националните власти пълна свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат.

Европейският регламент е незаконодателен акт с общо приложение при изпълнението на законодателните актове и на някои специфични разпоредби на Конституцията. Той може да е задължителен в своята цялост и да се прилага пряко във всички държави-членки, или да обвързва по отношение на постигането на даден резултат държавите-членки, до които е адресиран, като оставя на националните власти пълна свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат.

Европейското решение е незаконодателен акт, който е задължителен в своята цялост. Решението, което посочва онези, до които е адресирано, е обвързващо само за тях.

Приетите от институциите препоръки и становища нямат обвързваща сила.

2. Когато Европейският парламент и Съветът на министрите са сезирани с предложение за законодателен акт, те се въздържат да приемат непредвидени в настоящия член актове в дадена област.

### **Член 33: Законодателни актове**

1. Европейските закони и рамкови закони се приемат, по предложение на Комисията, съвместно от Европейския парламент и от Съвета на министрите, в съответствие с условията на редовната законодателна процедура, посочена в член III-302. Ако тези две институции не постигнат съгласие, въпросният акт не се приема.

В особените случаи, предвидени в член III-165, европейските закони и рамкови закони биха могли да бъдат приети по инициатива на група от няколко държави-членки, в съответствие с член III-302.

2. В особените случаи, предвидени от Конституцията, европейските закони и рамкови закони се приемат от Европейския парламент, с участието на Съвета на министрите или от Съвета на министрите с участието на Европейския парламент, в съответствие със специални законодателни процедури.

### **Член 34 Незаконодателни актове**

1. Съветът на министрите и Комисията приемат европейски регламенти или европейски решения в случаите, посочени в членове I-35 и I-36, както и в специално предвидените от Конституцията случаи. Европейският съвет приема европейски решения в специално предвидените от Конституцията случаи. Европейската централна банка приема европейски регламенти и европейски решения, когато Конституцията ѝ дава право.

2. Съветът на министрите и Комисията, както и Европейската централна банка, приемат препоръки, когато Конституцията им дава право.

### **Член 35 Делегирани регламенти**

1. Европейските закони или рамкови закони могат да делегират на Комисията правомощието да постановява делегирани регламенти, които допълват или изменят някои несъществени елементи от закона или от рамковия закон.

Целите, съдържанието, приложното поле и продължителността на делегирането изрично се определят в законите и рамковите закони. Делегирането не може да обхваща съществените елементи от дадена област. Те се запазват за европейския закон или рамков закон.

2. Условията за прилагане, на които е предмет делегирането, изрично се определят в законите и рамковите закони. Тези условия могат да се състоят от следните възможности:

- Европейският парламент или Съветът на министрите могат да решат да оттеглят делегирането,
- делегираният регламент може да влезе в сила единствено, ако в срок, определен от закона или от рамковия закон, Европейският парламент или Съветът на министрите не направят възражения.

За целите на предходната алинея, Европейският парламент се произнася с мнозинство от членовете му, а Съветът на министрите се произнася с квалифицирано мнозинство.

### **Член 36** **Изпълнителни актове**

1. Държавите-членки взимат всички мерки на вътрешното право, необходими за привеждане в изпълнение на юридически задължителните актове на Съюза.
2. В случаите, когато са необходими единни условия за прилагане на задължителните актове на Съюза, тези актове биха могли да предоставят на Комисията правомощия по правоприлагане, или в някои специфични и надлежно обосновани случаи, както и в случаите, предвидени в член 39, на Съвета на министрите.
3. Европейският закон установява предварително правилата и главните принципи относно условията за контрол от страна на държавите-членки върху изпълнителните актове на Съюза.
4. Изпълнителните актове на Съюза приемат формата на европейски изпълнителни регламенти или европейски изпълнителни решения.

### **Член 37** **Общи принципи за юридическите актове на Съюза**

1. Когато Конституцията не предвижда особена разпоредба по този въпрос, институциите решават, съобразно приложимите процедури, кой вид акт трябва да приемат във всеки случай, съгласно принципа за пропорционалност, посочен в член 9.
2. Европейските закони, европейските рамкови закони, европейските регламенти и европейските решения са мотивирани и визират предложенията или становищата, предвидени от Конституцията.

### **Член 38** **Публикуване и влизане в сила**

1. Европейските закони и рамкови закони, приети съгласно редовната законодателна процедура, се подписват от председателя на Европейския парламент и от председателя на Съвета на министрите. В останалите случаи, те се подписват от председателя на Европейския парламент или от председателя на Съвета на министрите. Европейските закони и рамкови закони се публикуват в Официалния вестник на Европейския съюз и влизат в сила от датата, която те посочват, или, ако тази дата не е посочена, от двадесетия ден след тяхното публикуване.
2. Европейските регламенти и решения, които не определят до кого са адресирани, или когато са адресирани до всички държави-членки, се подписват от председателя на институцията, която ги е приела, се публикуват в Официалния вестник на Европейския съюз и влизат в сила от датата, която посочват, или, ако тази дата не е посочена, от двадесетия ден след тяхното публикуване.

3. Останалите решения се съобщават на тези, до които са адресирани, и влизат в сила от това уведомление.

## **Глава II ОСОБЕНИ РАЗПОРЕДБИ**

### **Член 39:**

#### **Особени разпоредби относно изпълнението на общата външна политика и политиката за сигурност**

1. Европейският съюз води обща външна политика и политика за сигурност, основаваща се на развитието на взаимната политическа солидарност между държавите-членки, на точното дефиниране на въпросите от общ интерес и постигането не все по-висока степен на сближаване на действията на държавите-членки.

2. Европейският съвет дефинира стратегическите интереси на Съюза и набелязва целите на неговата обща външна политика и политика на сигурност. Съветът на министрите разработва тази политика в рамките на стратегическите насоки, установени от Европейския съвет и съгласно условията на Част III от Конституцията.

3. Европейският съвет и Съветът на министрите приемат необходимите европейски решения.

4. Тази обща външна политика и политика на сигурност се изпълнява от министъра на външните работи на Съюза и от държавите-членки, използвайки както националните средства, така и средствата на Съюза.

5. Държавите-членки съгласуват становищата си в рамките на Европейския съвет и на Съвета на министрите по всички въпроси на външната политика и политиката за сигурност, представляващи общ интерес, с цел да дефинират единен подход. Преди предприемането на каквото и да било действие от международен мащаб или всякакво обвързване, което би могло да засегне интересите на Съюза, всяка държава-членка се консултира с останалите членове на Европейския съвет или на Съвета на министрите. Държавите-членки допринасят, чрез конвергенцията на техните действия, за отстояването на интересите и принципите на Съюза на международната сцена. Държавите-членки са солидарни помежду си.

6. Европейският парламент бива редовно консултиран относно главните аспекти и основните решения в областта на общата външна политика и политика за сигурност и бива редовно информиран за нейното развитие.

7. В областта на общата външна политика и политика за сигурност, Европейският съвет и Съвета на министрите приемат европейски решения с единодушие, с изключение на случаите предвидени в Част III от Конституцията. Те се произнасят по предложение на някоя от държавите-членки, на министъра на външните работи на Съюза, или на този министър, с подкрепата на Комисията. Европейските закони и рамкови закони се изключват.



8. Европейският съвет би могъл да реши с единодушие Съветът на министрите да се произнесе с квалифицирано мнозинство относно случаи, различни от тези, които са посочени в Част III.

#### **Член 40:**

### **Особени разпоредби относно прилагането на общата политика за сигурност и отбрана**

1. Общата политика за сигурност и отбрана е неразделна част от общата външна политика и политиката за сигурност. Тя осигурява на Съюза възможности за оперативност, опирайки се върху цивилни и военни средства. Съюзът може да прибегне до тези средства при изпълнение на мисии извън Съюза, с цел запазването на мира, предотвратяването на конфликти и засилването на международната сигурност, съгласно Хартата на Обединените нации. Изпълнението на тези задачи се извършва чрез средства, предоставени от държавите-членки.

2. Общата политика за сигурност и отбрана включва постепенното дефиниране на една обща политика на отбрана на Съюза. Тя ще доведе до обща отбрана от момента, в който Европейският съвет вземе това решение, произнасяйки се с единодушие. В този случай, той препоръчва на държавите-членки да приемат решение в този смисъл, съгласно техните съответни конституционни уредби.

Политиката на Съюза по смисъла на настоящия член, не накърнява специфичния характер на политиката на сигурност и на отбрана на някои от държавите-членки, тя зачита задълженията, произтичащи от Северноатлантическия договор за някои от държавите-членки, които считат, че тяхната обща отбрана се изпълнява в рамките на Северноатлантическия съюз (НАТО) и е съвместима с общата политика за сигурност и отбрана, приета в тези рамки.

3. Държавите-членки предоставят на разположение на Съюза, с цел привеждане в изпълнение на общата политика за сигурност и отбрана, цивилни и военни сили, които да допринесат за реализиране на целите, дефинирани от Съвета на министрите. Държавите-членки, които сформират помежду си мултинационални сили, могат също да ги предоставят на разположение на общата политика за сигурност и отбрана.

Държавите-членки се задължават постепенно да подобряват военните си потенциали. Учредена е Европейска агенция по въоръжаването, проучванията и военните потенциали, чиято цел е да дефинира операционните нужди, да насърчава необходимите мерки за разрешаването им и да допринесе за дефинирането и, при нужда, да приведе в изпълнение всички необходими мерки за засилване на производствената и технологична база в областта на отбраната, да участва в дефинирането на една европейска политика на тези потенциали и въоръжаване, както и да подпомага Съвета на министрите при отчитането на подобряването на военните потенциали.

4. Европейските решения относно привеждането в изпълнение на общата политика за сигурност и отбрана, в това число и решенията отнасящи се до лансирането на дадена мисия, както е посочено в настоящия член, се приемат от Съвета на министрите, произнасящ се с единодушие по предложение на министъра на външните работи на Съюза или на някоя от държавите-членки. Министърът на външните работи би могъл да предложи да се прибегне до използването на националните средства, както и до инструментите на Съюза, ако е нужно, съвместно с Комисията.

5. Съветът на министрите може да повери изпълнението на дадена мисия, в рамките на Съюза, на група от няколко държави-членки с оглед защитата на принципите на Съюза и отстояването на неговите интереси. Изпълнението на тази мисия се ръководи съгласно разпоредбите на член III-211.

6. Държавите-членки, които отговарят на критериите за висок военен потенциал и които са подписали помежду си по-стриктни обвързващи договори в тази област с цел участие в най-отговорните мисии, установяват сътрудничество, структурирано в рамките на Съюза. Това сътрудничество се регулира от разпоредбите на член III-213.

7. До момента, в който Европейският съвет не се е произнесъл съгласно параграф 2 на настоящия член, се установява по-близко сътрудничество в рамките на Съюза в областта на взаимната отбрана. По силата на това сътрудничество, в случай че някоя от държавите участнички в кооперирането стане жертва на въоръжена агресия на собствената си територия, останалите държави участнички ѝ оказват помощ и съдействие с всички средства, с които разполагат, военни и други, съгласно разпоредбите на член 51 от Хартата на Обединените нации. За установяването на по-тясно сътрудничество в областта на взаимната отбрана, държавите-членки участнички в сътрудничеството работят в тясно сътрудничество със Северноатлантическия съюз. Условието на участие и на функциониране, както и процедурите да взимане на решения, специфични за това сътрудничество, фигурират в член III-214.

8. Европейският парламент бива редовно консултиран относно главните аспекти и основни решения на общата политика на сигурност и отбрана, и бива информиран за нейната еволюция.

#### **Член 41:**

#### **Особени разпоредби относно развитието на пространство на свобода, сигурност и правосъдие**

1. Съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие:
  - чрез приемане на европейски закони и рамкови закони, целящи да сближат, доколкото е необходимо, националните законодателства в областите, изброени в Част III;
  - чрез насърчаване на взаимното доверие между компетентните власти на държавите-членки, на основата на взаимното признаване на съдебни и несъдебни решения;

- чрез оперативно сътрудничество на компетентните власти на държавите-членки, включително полицейските служби, митническите служби и останалите специализирани служби в областта на предотвратяването и разкриването на престъпления.

**2.** В това пространство на свобода, сигурност и правосъдие, националните парламенти могат да участват в механизмите за оценка, предвидени в член III-161 и да участват в политическия контрол на Европол и в оценката на дейността на Евроюст, съгласно членове III-177 и III-174.

**3.** В областта на полицейското и съдебно сътрудничество по наказателно-правни въпроси, държавите-членки имат право на инициатива, съгласно член III-165.

#### **Член 42:**

##### **Клауза за солидарност**

**1.** Съюзът и неговите държави-членки действуват съвместно, в дух на солидарност, в случаите когато някоя от държавите-членки стане обект на терористичен акт, на природно или причинено от човек бедствие. Съюзът мобилизира всички средства, с които разполага, в това число и военни средства, предоставени от държавите-членки, с цел:

- a)** - да се предотврати заплахата от терористични актове на територията на държавите-членки;
- да се защитят демократичните институции и цивилното население от евентуален терористичен акт;
- да се съдействува на дадена държава-членка върху нейната територия, по искане на нейните политически власти, в случай на терористично нападение;
- b)** - да се съдействува на дадена държава-членка върху нейната територия, по искане на нейните политически власти, в случай на бедствие.

**2.** Условието за привеждане в изпълнение на тази разпоредба фигурират в член III-231.

### **Глава III ЗАСИЛЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

#### **Член 43:**

##### **Засилено сътрудничество**

**1.** Държавите-членки, които желаят да установят помежду си засилено сътрудничество в рамките на неизключителните компетентности на Съюза, могат да ползват неговите институции и да упражняват тези компетентности, прилагайки съответните разпоредби на Конституцията, в рамките и според условията, предвидени в настоящия член, както и в членове III-322 до III 328.

Засиленото сътрудничество цели да благоприятства осъществяването на целите на Съюза, да защитава неговите интереси и да засилва процеса на интеграцията. Те са открити за всички държави-членки по всяко време съгласно член III-324.

**2.** Разрешението да се прибегне до засилено сътрудничество се дава от Съвета на министрите като последна инстанция, когато е било установено, че целите, които са им били поставени, не могат да бъдат постигнати в разумен срок от Съюза като цяло и при условие, че то събира минимум една трета от държавите-членки. Съветът на министрите се произнася съгласно процедурата, предвидена в член III-325.

**3.** Само представителите на държавите-членки, участващи в засилено сътрудничество, участват в приемането на актовете в Съвета на министрите. Независимо от това, всички държави-членки могат да участват в разискванията на Съвета на министрите.

Единодушието се образува единствено от гласовете на държавите, участващи в това сътрудничество. Квалифицираното мнозинство се дефинира като мнозинството на гласовете на държави-членки, участващи в сътрудничеството и представляващо най-малко три пети от населението на тези държави. В случаите, когато Конституцията не изисква Съветът на министрите да се произнася по предложение на Комисията, или когато Съветът на министрите не се произнася по инициатива на министъра на външните работи, събраното квалифицирано мнозинство се състои от две трети от държавите-участници в засиленото сътрудничество, представляващи не по-малко от три пети от населението им.

**4.** Актовете, приети в рамките на засиленото сътрудничество, обвързват единствено държавите-членки, участващи в това сътрудничество. Те не се считат за достижения на правото на ЕС, които следва да бъдат приети от държавите-кандидатки при присъединяване към Съюза.

## **ДЯЛ VI: ДЕМОКРАТИЧНОСТ НА СЪЮЗА**

### **Член 44: Принцип на демократично равенство**

Във всички свои дейности, Съюзът зачита принципа на равенство между гражданите. Те се ползват от еднакво внимание от страна на институциите на Съюза.

### **Член 45: Принцип на демократично представителство**

**1.** Функционирането на Съюза се основава на принципа на демократичното представителство.

2. Гражданите на Съюза се представляват директно на равнище Европейски парламент. Държавите-членки се представляват в Европейския съвет и в Съвета на министрите от своите правителства, които от своя страна носят отговорност пред националните парламенти, избрани от техните граждани.
3. Всеки гражданин има право да участва в демократичния живот на Съюза. Решенията се взимат възможно най-открито и възможно най-близо до гражданите.
4. Политическите партии на европейско равнище допринасят за формирането на едно европейско политическо съзнание и за изразяването на волята на гражданите на Съюза.

#### **Член 46:**

##### **Принцип на демократичното участие**

1. Институциите на Съюза предоставят чрез подходящи средства на гражданите и на представителните организации възможността да изразят и да обменят публично своите възгледи във всички области от дейността на Съюза.
2. Институциите на Съюза поддържат открит, прозрачен и редовен диалог с представителните организации и с гражданското общество.
3. С цел да осигури единство и прозрачност в дейността на Съюза, Комисията извършва широки консултации със заинтересованите страни.

Комисията може, по искане на най-малко един милион граждани на Съюза, представители на голям брой държави-членки, да бъде приканена да представи подходящо предложение по въпроси, за които гражданите считат, че е необходим юридически акт от страна на Съюза с цел прилагането на настоящата Конституция. Европейският закон определя разпоредбите, относно процедурите и специфичните условия, приети за представянето на такава гражданска инициатива.

#### **Член 47:**

##### **Социални партньори и автономен социален диалог**

Европейският съюз зачита и насърчава развитието на ролята на социалните партньори на равнището на Съюза, съобразявайки се с многообразието на националните системи; той улеснява диалога между тях при зачитане на тяхната автономност.

#### **Член 48:**

##### **Европейски омбудсман**

Европейският омбудсман, който се избира от Европейския парламент, получава жалби, които се отнасят до лошо администриране в рамките на институциите, органите и агенциите на Съюза, проучва и докладва по тях. Европейският омбудсман извършва своите функции при пълна независимост.

#### **Член 49:**

##### **Прозрачност в работата на институциите на Съюза**

1. С цел да се насърчава доброто управление и да се осигурява участието на гражданското общество, институциите и органите на Съюза работят, ръководейки се във възможно най-голяма степен от принципа на откритост.
2. Европейският парламент заседава публично, както и Съветът на министрите, при обсъждане или приемане на дадено законодателно предложение.
3. Всеки гражданин на Съюза, както и всяко физическо или юридическо лице, което има местожителство или седалище в някоя държава-членка, има право на достъп до документите на институциите и органите на Съюза, под каквато и форма да са издадени те, съгласно условията, предвидени в Част III.
4. Европейският закон установява основните принципи и границите, в които по обществени или лични причини, се осъществява правото на достъп до такъв тип документи.
5. Всяка институция или орган, посочени в параграф 3, определя във вътрешния си правилник особени разпоредби относно достъпа до тези документи, в съответствие с европейския закон, посочен в параграф 4.

#### **Член 50:**

##### **Защита на личните данни**

1. Всеки има право на защита на данни, които го засягат.
2. Европейският закон определя реда относно закрилата на физическите лица по отношение обработването на личните данни от страна на институциите и органите на Съюза, както и от държавите-членки, при извършване на дейности от приложното поле на правото на Съюза, както и по отношение свободното движение на тези данни. Спазването на тези правила е предмет на контрол от страна на независим орган.

#### **Член 51:**

##### **Статут на църквите и на организациите с нерелигиозен характер**

1. Съюзът зачита и се отнася без предразсъдъци към статута, с който се ползват, по силата на националното право, църквите и религиозните общества или комуни в държавите-членки.
2. Съюзът зачита, също така, статута на философските и нерелигиозни организации.
3. Като признава тяхната идентичност и специфичен принос, Съюзът поддържа отворен, ясен и редовен диалог с гореспоменатите църкви и организации.

## **ДЯЛ VII: ФИНАНСИ НА СЪЮЗА**

### **Член 52:**

#### **Бюджетни и финансови принципи**

1. Всички приходи и разходи на Съюза трябва да бъдат предмет на предвиждания за всяка финансова година и да се записват в бюджета, съгласно разпоредбите на Част III.
2. Приходите и разходите в бюджета трябва да бъдат балансирани.
3. Разходите, записани в бюджета, се разрешават за една финансова година, съгласно европейския закон, посочен в член III-318.
4. Разходите, записани в бюджета, изискват предварително приемане на юридически задължителен акт, който дава правно основание на действието на Съюза и на извършването на разходите, съгласно европейския закон, посочен в член III-318. Този акт би трябвало да се представи под формата на европейски закон, европейски рамков закон, европейски регламент или европейско решение.
5. С оглед осигуряване на бюджетна дисциплина, Съюзът не приема актове, които биха могли да имат значителни отражения върху бюджета, без да предостави гаранция, че това предложение или тази мярка може да бъде финансирана в рамките на собствените средства на Съюза и на многогодишния финансов разчет, посочен в член 54.
6. Бюджетът на Съюза се изпълнява съгласно принципа на добро финансово управление. Държавите-членки и Съюзът си сътрудничат, за да могат да гарантират, че бюджетните кредити ще бъдат използвани съгласно принципите на добро финансово управление.
7. Съюзът и държавите-членки се борят срещу измамата и всяка друга незаконна дейност, накърняваща финансовите интереси на Съюза, съгласно разпоредбите на член III-321.

### **Член 53:**

#### **Средства на Съюза**

1. Съюзът осигурява необходимите средства за постигането на неговите цели и за успешното осъществяване на неговата политика.
2. Бюджетът на Съюза, без да се накърняват другите приходи, се финансира изцяло от собствени средства.
3. Европейски закон на Съвета на министрите определя границата на средствата на Съюза и може да установи нови категории средства или да отмени вече съществуваща категория. Този закон влиза в сила единствено след като получи одобрението на държавите-членки, съгласно съответните им конституционни разпоредби. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултация с Европейския парламент.

4. Европейски закон на Съвета определя регламентирането на средствата на Съюза. Съветът на министрите се произнася след одобрение от страна на Европейския парламент.

#### **Член 54:**

##### **Многогодишен финансов разчет**

1. Многогодишният финансов разчет цели да осигури ред в движението на разходите на Съюза, в рамките на собствените му средства. Той определя годишните тавани на кредитите, които ще се използват за разходи, разпределени по категории, съгласно разпоредбите на член III-308.
2. Европейски закон на Съвета на министрите фиксира многогодишния финансов разчет. Той се произнася след одобрение от страна на Европейския парламент, който се произнася с мнозинство от неговите членове.
3. Годишният бюджет на Съюза зачита многогодишния финансов разчет.
4. Съветът на министрите се произнася с единодушие при приемането на първия многогодишен финансов разчет, след влизането в сила на Конституцията.

#### **Член 55:**

##### **Бюджет на Съюза**

Европейският парламент и Съветът на министрите приемат, по предложение на Комисията и съгласно условията, предвидени в член III-310, европейския закон, който определя годишния бюджет на Съюза.

### **ДЯЛ VIII:**

## **СЪЮЗЪТ И БЛИЗКОТО МУ ОБКРЪЖЕНИЕ**

#### **Член 56:**

##### **Съюзът и близкото му обкръжение**

1. Съюзът развива със своите съседни държави привилегирани отношения, с цел установяването на пространство на просперитет и на добри съседски отношения, съгласно принципите на Съюза, и характеризиращо се с близки и мирни отношения на базата на сътрудничеството.
2. С тази цел, Съюзът може да сключва и да привежда в изпълнение специфични споразумения със заинтересованите държави, съгласно разпоредбите на член III-227. Тези договори могат да съдържат взаимни права и задължения, както и възможността за провеждане на съвместни действия. Тяхното привеждане в изпълнение е предмет на периодични консултации.



## **ДЯЛ IX: ЧЛЕНСТВО В СЪЮЗА**

### **Член 57:**

#### **Критерии за отговаряне на условията и процедура за присъединяване към Съюза**

1. Съюзът е отворен към всички европейски държави, които зачитат ценностите, посочени в член 2 и които се обвързват да допринасят за развитието на тези ценности, действувайки съвместно.
2. Всяка европейска държава, която желае да стане член на Съюза, може да отправи молбата си до Съвета на министрите. Европейският парламент и националните парламенти на държавите-членки се информират за подадената молба. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултации с Комисията и след одобрението на Европейския парламент. Условията и модалитетите за приемането се установяват чрез споразумение между държавите-членки и страната-кандидат. Това споразумение подлежи на ратифициране от всички договарящи страни, съгласно съответните им конституционни уредби.

### **Член 58:**

#### **Суспендиране на правата на членство в Съюза**

1. Съветът на министрите, произнасящ се с мнозинство на четири пети от членовете си, и по мотивирано предложение на една трета от държавите-членки, на Европейския парламент или на Комисията, и след одобрение отстрана на Европейския парламент, може да приеме европейско решение, констатиращо, че съществува явен риск за тежко нарушение от страна на дадена държава-членка на принципите, посочени в член 2. Преди да направи тази констатация, Съветът на министрите изслушва заинтересованата държава-членка и може да ѝ адресира препоръки, като се произнася съгласно същата процедура.

Съветът на министрите проверява редовно дали мотивите, довели да тази констатация, са все още налице.

2. Европейският съвет, произнасяйки се с единодушие по предложение на една трета от държавите-членки или на Комисията, и след одобрение отстрана на Европейския парламент, може да приеме европейско решение, констатиращо наличието на тежко и трайно нарушение от страна на дадена държава-членка на принципите, изложени в член 2, след като бъде поканена заинтересованата държава-членка да изложи своето становище по повдигнатия въпрос.
3. Когато констатацията, изложена в параграф 2, е направена, Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, може да приеме европейско решение, което да суспендира някои от правата, произтичащи от прилагането на Конституцията, с които се ползува заинтересованата държава-членка, в това число и правото на глас на тази държава-членка в рамките на Съвета на министрите. Съветът на министрите предприема това, съобразявайки се с евентуалните последствия от такова суспендиране по отношение правата и задълженията на физическите и юридическите лица.

Тази държава-членка остава във всички случаи обвързана със задълженията, които произтичат за нея по силата на Конституцията.

4. Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, може да приеме впоследствие европейско решение изменящо или отменящо мерките, взети по параграф 3, за да се отговори на възникнали промени в ситуацията, която го е накарала да наложи тези мерки.

5. За целите на настоящия член, Съветът на министрите се произнася, без да взема под внимание вота на въпросната държава-членка. Въздържалите се измежду присъстващите или представени членове не представляват пречка за приемането на решенията, изложени в параграф 2.

Настоящият параграф е приложим, също така, и при суспендиране на правото на глас, в съответствие с параграф 3.

6. За целите на параграфи 1 и 2, Европейският парламент се произнася с мнозинство от две трети от подадените гласове, представляващи мнозинството от членовете му.

#### **Член 59:**

#### **Доброволно оттегляне от Съюза**

1. Всяка държава-членка може, съгласно нейните конституционни разпоредби, да реши да се оттегли от Европейския съюз.

2. Държавата-членка, която желае да се оттегли, съобщава намерението си на Европейския съвет, който се сезира от това уведомление. В светлината на насоките на Европейския съвет, Съюзът преговаря и сключва с тази държава споразумение, с което се определят условията за нейното оттегляне, взимайки под внимание рамките на бъдещите отношения на тази държава със Съюза. Това споразумение се сключва от името на Съюза от Съвета на министрите, които се произнася с квалифицирано мнозинство, след одобрение на Европейския парламент.

Представителят на оттеглящата се държава не участва нито в обсъжданията, нито в решенията на Европейския съвет или на Съвета на министрите, които се отнасят до нея.

3. Настоящата Конституция престава да бъде приложима спрямо заинтересованата държава от датата на влизане в сила на споразумението за оттегляне, или, в други случаи, две години след уведомлението, посочено в параграф 2, с изключение на случаите, когато Европейският съвет, в съгласие със заинтересованата държава-членка, реши да продължи този срок.

4. Ако оттеглилата се от Съюза държава поиска да се присъедини отново, нейната молба подлежи на процедурата, изложена в член 57.

## **ЧАСТ II**

# **ХАРТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА СЪЮЗА**

### **ПРЕАМБЮЛ**

Народите в Европа, установявайки все по-тесен съюз помежду си, решиха да споделят едно мирно бъдеще, основано на общи ценности.

Като съзнава своето духовно и морално наследство, Съюзът се позовава на универсални и неделими принципи на човешко достойнство, свобода, равенство и солидарност; той почива върху принципите на демокрацията и на правова-та държава. Той поставя човешката личност в центъра на своята дейност, учредявайки гражданство на Съюза и създавайки едно пространство на свобода, сигурност и правосъдие.

Съюзът допринася за съхраняването и развитието на тези общи ценности, зачитайки многообразието в културите и традициите на европейските народи, както и националната идентичност на държавите-членки и на организирането на техните публични власти на национално, регионално и местно равнище; той се стреми да допринася за едно уравновесено и трайно развитие и да гарантира свободното движение на лица, стоки, услуги и капитали, както и свободата на установяване.

За тази цел е необходимо, като се представят основните права по-ясно в настоящата Харта, защитата им да се засили, в светлината на общественото развитие, социалния прогрес и научното и технологично развитие.

Настоящата Харта потвърждава отново, зачитайки компетентностите и задачите на Съюза, както и принципа на субсидиарност, правата, които произтичат от конституционните традиции и общите международни задължения на държавите-членки, на Европейската Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, на Социалните харти, приети от Съюза и от Европейския съвет, както и от юриспруденцията на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека. В този контекст, Хартата ще бъде тълкувана от юрисдикциите на Съюза и на държавите-членки, вземайки точно предвид обясненията, изработени под ръководството на Президиума на Конвента, който изработи Хартата.

Ползуването на тези права е свързано с отговорности и задачи, както спрямо останалите индивиди, така и спрямо цялото човечество и бъдещите поколения.

В светлината на всичко това, Съюзът приема и зачита правата, свободите и принципите, представени по-долу.

## **ДЯЛ I. ДОСТОЙНСТВО**

### **Член 1: Човешко достойнство**

Човешкото достойнство е ненарушимо. То трябва да бъде зачитано и защитавано.

### **Член 2: Право на живот**

1. Всеки човек има право на живот.
2. Никой не може да бъде осъждан на смърт, нито екзекутиран.

### **Член 3: Право на неприкосновеност на личността**

1. Всеки човек има право на физическа и духовна неприкосновеност.
2. В областта на медицината и на биологията, трябва да бъдат спазвани:
  - а) свободното и осъзнато, предварително съгласие на заинтересованото лице, съгласно условията на закона,
  - б) забраната на евгенистичните практики, а именно онези имащи за цел селекция на човешките индивиди,
  - в) забраната да се използва човешкото тяло и неговите части като източник на печалба,
  - г) забраната на репродуктивното клониране на човешки индивиди.

### **Член 4: Забрана на мъченията, на жестокото безчовечно или унизително отнасяне или наказания**

Никой не може да бъде подлаган на мъчения, на жестоко безчовечно или унизително отнасяне или наказания.

### **Член 5: Забрана на робството и насилствения труд**

1. Никой не може да бъде държан в робство, нито в зависимост.
2. Никой не може да бъде принуждаван да извършва насилствен или принудителен труд.
3. Търговията с човешки същества е забранена.

## **ДЯЛ II. СВОБОДИ**

### **Член 6: Право на свобода и сигурност**

Всеки човек има право на свобода и сигурност.

### **Член 7: Зачитане на личния и семейния живот**

Всеки човек има право да бъде зачитан личния и семейния му живот, неговото жилище и личната му кореспонденция.

### **Член 8: Защита на личните данни**

1. Всеки човек има право на защита на личните му данни, които се отнасят до него.
2. Тези данни трябва да бъдат обработвани лоялно, за специфични нужди и със съгласието на въпросното лице или на друго законно основание, предвидено от закона. Всеки човек има право на достъп до данните, отнасящи се до него и да иска поправки в тях.
3. Спазването на тези правила подлежи на контрол от страна на независим орган.

### **Член 9: Право на сключване на брак и право на създаване на семейство**

Правото на сключване на брак и на създаване на семейство са гарантирани в съответствие с националните закони, които регулират упражняването му.

### **Член 10: Свобода на мисълта, убежденията и религията**

1. Всеки човек има право на свобода на мисълта, убежденията и религията. Това право предполага и правото да се сменя религията или убежденията, както и свободата да се изявяват индивидуално, колективно, публично или в личен кръг, религиозни или други убеждения чрез богослужение, учение, обреди и извършване на ритуали.
2. Правото на съзнателно възражение е признато според националните закони, които регулират упражняването на това право.

### **Член 11: Свобода на словото и информацията**

1. Всеки човек има право на свобода на словото. Това право предполага свободата на мнение и правото на получаване и на разпространяване на информации или на идеи, без това да предполага намесата на обществени власти и без ограничаване на това право в пределите на една държава.
2. Зачитат се свободата на медиите и медийния плурализъм.

**Член 12:**  
**Свобода на събранията и на сдружаване**

1. Всяко лице има право да участва в мирни събрания и свободата да членува в сдружения на всяко ниво, а именно в политическата, профсъюзната или гражданската област, което предполага и правото на всеки човек да основава заедно с други лица профсъюзи и да се включва в тях, за защита на своите интереси.
2. Политическите партии в рамките на Европейския съюз допринасят за изразяването на политическата воля на гражданите на Съюза.

**Член 13:**  
**Свобода на изкуствата и на науките**

Изкуствата и научните изследвания са свободни. Зачита се академичната свобода.

**Член 14:**  
**Право на образование**

1. Всеки има право на образование, както и на достъп до професионално и квалификационно обучение.
2. Това право предполага възможността да се следва безплатно задължителния образователен курс.
3. Свободата да се създават учебни заведения, зачитащи демократичните принципи, както и правото на родителите да осигуряват възпитанието и обучението на техните деца, съгласно техните религиозни, философски и педагогически убеждения, се зачитат според националните закони, които регулират упражняването на тези права.

**Член 15:**  
**Свобода на избор на професията и право на труд**

1. Всяко лице има право да работи и да упражнява свободно избрана или приета професия.
2. Всеки гражданин на Съюза има свободата да търси работа, да работи, да се установява или да предоставя услуги във всяка една от държавите-членки.
3. Гражданите на трети държави, които имат разрешение да работят на територията на държавите-членки, имат право на условия на работа еднакви с тези, при които работят гражданите на Съюза.

**Член 16:**  
**Свобода за извършване на търговска дейност**

Свободата за извършване на търговска дейност е признато, в съответствие със законодателството на Съюза и с националните законодателства и практики.

**Член 17:**  
**Право на собственост**

1. Всеки има право да притежава, да се ползува, да се разпорежда и да завещава имущество, което е придобил законно. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в името на обществения интерес при някои случаи и съгласно условията, предвидени от съответния закон, срещу справедливо обезщетение в най-бърз срок за загубата на въпросното имущество. Ползването на имуществата може да бъде регламентирано със закона, в степен съответстваща на общия интерес.

2. Интелектуалната собственост е защитена.

**Член 18:**  
**Право на убежище**

Правото на убежище е гарантирано съгласно правилата на Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. и Протокола от 31 януари 1967 г., отнасящи се до статута на бежанците и съгласно Конституцията на Съюза.

**Член 19:**  
**Защита в случай на отстраняване, експулсиране и екстрадиране**

1. Колективните експулсации са забранени.

2. Никой не може да бъде отстраняван, експулсиран или екстрадиран към държава, в която съществува сериозен риск той да бъде осъден на смърт, да бъде подложен на мъчения или друго жестоко или унижително отнасяне или наказание.

**ДЯЛ III.**  
**РАВЕНСТВО**

**Член 20:**  
**Равенство пред закона**

Всички са равни пред закона.

**Член 21:**  
**Забрана на дискриминацията**

1. Забранена е всяка дискриминация, основана на пол, раса, цвят, етнически или социален произход, генетични белези, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имущество, произход по рождение, физически недъг, възраст или сексуална ориентация.

2. В областта на приложение на Конституцията и без да се накърняват нейните особени разпоредби, се забранява всяка дискриминация на основата на националната принадлежност.

#### **Член 22:**

#### **Културно, религиозно и езиково многообразие**

Съюзът зачита културното, религиозното и езиковото многообразие.

#### **Член 23:**

#### **Равенство между мъжете и жените**

Равенството между мъжете и жените трябва да бъде осигурено във всички области, включително в областта на заетостта, труда и заплащането.

Принципът на равенството не пречи на запазването и приемането на мерки, предвиждащи специфични облаги в полза на по-слабо представения пол.

#### **Член 24:**

#### **Права на детето**

1. Децата имат право да бъдат закриляни и да получават грижите, които им се полагат за тяхното благоденствие. Те могат да изразяват свободно своето мнение. Мнението им се взема под внимание по въпросите, които ги касаят, в зависимост от възрастта им и от нивото на зрелостта им.

2. Във всички актове, отнасящи се до децата, извършвани от обществените власти или от частни институции, трябва преди всичко да се взема под внимание преимуществения интерес на детето.

3. Всяко дете има право да поддържа редовно лични връзки и пряк контакт с двамата си родители, освен когато това не е в негов интерес.

#### **Член 25:**

#### **Права на възрастните хора**

Съюзът признава и зачита правото на възрастните хора да водят достоен и независим живот и да участвуват в социалния и културния живот.

#### **Член 26:**

#### **Интегриране на инвалидите**

Съюзът признава и зачита правото на инвалидите да се ползват от мерки насочени към осигуряване на тяхната самостоятелност, на социалното им и професионално интегриране и участието им в обществения живот.

## **ДЯЛ IV. СОЛИДАРНОСТ**

#### **Член 27:**

#### **Право на информация и на консултиране на работниците в рамките на предприятието**

На работниците или на техните представители следва да се гарантира, в подходяща степен, получаването на информация и своевременното консултиране, в случаите и при условията, предвидени от законодателството на Съюза, както и от националните законодателства и практики.



#### **Член 28:**

##### **Право на преговори и на колективни действия**

Работниците и служителите, или съответстващите им организации, имат съгласно законодателството на Съюза и на националните законодателства и практики, право да преговарят и да сключват колективни договори на съответните нива, както и да предприемат, в случай на конфликт на интереси, колективни действия за защита на техните интереси, включително стачка.

#### **Член 29:**

##### **Право на достъп до службите по заетост**

Всяко лице има право на безплатен достъп до служба по заетост.

#### **Член 30:**

##### **Защита в случай на неоснователно уволнение**

Всеки работник има право на защита срещу всяко неоснователно уволнение, в съответствие със законодателството на Съюза и с националните законодателства и практики.

#### **Член 31:**

##### **Честни и справедливи условия на труд**

1. Всеки работник има право на условия на труд, които зачитат неговото здраве, сигурност и достойнство.
2. Всеки работник има право на ограничаване на максималната продължителност на труда, на почивка през деня и през седмицата, както и на платен годишен отпуск.

#### **Член 32:**

##### **Забрана на детския труд и защита на младежите по време на работа**

Детският труд е забранен. Минималната възрастова граница за допускане до работа не може да бъде по-ниска от възрастта, в която свършва периодът на задължително обучение, без да се накърняват по-благоприятните правила за младежите и без някои ограничени изключения.

Младежите, приети на работа, трябва да имат от условия на работа, подходящи за тяхната възраст и да са защитени срещу икономическата експлоатация или срещу всеки труд, който би могъл да навреди на сигурността им, на тяхното здраве, физическо, духовно, морално или социално развитие или да пречи на възпитанието им.

#### **Член 33:**

##### **Семеен и професионален живот**

1. Защитата на семейството е осигурена в юридически, икономически и социален план.
2. С цел да се съчетава семейният и професионалният живот, всяко лице има право да бъде защитен срещу всяко уволнение, което има за мотив бременност, както и право на платен отпуск по майчинство и на родителски отпуск вследствие раждане или осиновяване на дете.

#### **Член 34:**

##### **Социално осигуряване и социална помощ**

1. Съюзът признава и зачита правото на достъп до обществени осигуровки, до службите за социално подпомагане в случаи като майчинство, болест, трудова злополука, издръжка или старост, както и в случаите на загубване на работно място, в съответствие с правилата, установени от законодателството на Съюза и от националните законодателства и практики..

2. Всеки, който пребивава и се придвижва законно в границите на Съюза има право на обществени осигуровки и социални помощи, съгласно законодателството на Съюза и националните законодателства и практики.

С цел да се бори срещу социалното изключване и бедността, Съюзът признава и зачита правото на социална помощ и помощ за жилище, предназначени да осигурят достойно съществуване на всички, които не разполагат с достатъчно ресурси, според правилата, установени от законодателството на Съюза и от националните законодателства и практики.

#### **Член 35:**

##### **Здравеопазване**

Всяко лице има право на достъп до профилактично здравеопазване и ползване на медицински грижи при условията, установени от националните законодателства и практики. В определянето и прилагането на всички политики и дейности на Съюза се осигурява високо равнище на здравеопазване.

#### **Член 36:**

##### **Достъп до услугите от общ икономически интерес**

Съюзът признава и зачита достъпа до услугите от общ икономически интерес, така както е предвиден от националните законодателства и практики, в съответствие с Конституцията, с цел да се стимулира социалното и териториално единство в рамките на Съюза.

#### **Член 37:**

##### **Опазване на околната среда**

В политиките на Съюза се включва и осигурява високо равнище на опазване на околната среда и подобряване на качеството ѝ, съгласно принципа за устойчиво развитие.

#### **Член 38:**

##### **Защита на потребителите**

В политиките на съюза се осигурява високо равнище на защита на потребителите.

## **ДЯЛ V. ГРАЖДАНСКИ ПРАВА**

### **Член 39:**

#### **Право на гласуване и на кандидатиране при избори за Европейски парламент**

1. Всеки гражданин на Съюза има право да гласува и да бъде избран при избори за Европейски парламент в държавата-членка, на чиято територия пребивава, при същите условия, както и гражданите на тази държава.
2. Членовете на Европейския парламент се избират на основата на всеобщо, пряко и равно избирателно право при свободно и тайно гласуване.

### **Член 40:**

#### **Право на гласуване и на кандидатиране на местните избори**

Всеки гражданин на Съюза има право да гласува и да бъде избран в местни избори в държавата-членка, на чиято територия пребивава, при същите условия, както и гражданите на тази държава.

### **Член 41:**

#### **Право на добро управление**

1. Всеки човек има право въпросите, които се отнасят до него, да бъдат разглеждани безпристрастно, справедливо и в разумен срок от страна на институциите и органите на Съюза.
2. Това право включва:
  - а) правото на всяко лице да бъде изслушвано преди да му бъде наложена индивидуална мярка, която би имала неблагоприятни последици за него;
  - б) правото на достъп на всяко лице до досието, което се отнася до него, като се зачитат законните интереси на поверителност и запазване на професионалната тайна;
  - в) задължението на администрацията да мотивира своите решения.
3. Всяко лице има право на обезщетяване от страна на Съюза за вредите, нанесени му от институциите или техните служители при изпълнение на служебните им функции, съгласно общите за законодателствата на държавите-членки принципи.
4. Всяко лице може да се обърне към институциите на Съюза на един от официалните езици на Съюза и следва да получи отговор на същия език.

#### **Член 42:**

#### **Право на достъп до документи**

Всеки гражданин на Съюза или всяко физическо и юридическо лице, което пребивава или има седалище в една от държавите-членки, има право на достъп до документите на институциите и органите на Съюза, каквато и да е формата, в която те са съставени.

#### **Член 43:**

#### **Европейски омбудсман**

Всеки гражданин на Съюза или всяко физическо или юридическо лице, което пребивава или има седалище в една от държавите-членки, има право да сезира европейския омбудсман за случаи на лошо управление при дейността на институциите и органите на Съюза, с изключение на Съда на ЕС и на Върховния съд, при изпълнението на техните съдебни функции.

#### **Член 44:**

#### **Право на петиция**

Всеки гражданин на Съюза или всяко физическо или юридическо лице, което пребивава или има седалище в една от държавите-членки, има право да отправя петиция до Европейския парламент.

#### **Член 45:**

#### **Свобода на придвижване и на пребиваване**

1. Всеки гражданин на Съюза има право да се придвижва и да пребивава свободно на територията на всяка една от държавите-членки.
2. С право на свободно движение и пребиваване се ползват гражданите на държави-нечленки на Съюза, които пребивават законно на територията на държава-членка на Съюза, съобразно с Конституцията.

#### **Член 46:**

#### **Дипломатическа и консулска закрила**

Всеки гражданин на Съюза се ползува върху територията на държави-нечленки на Съюза, в които държавата, на която той е гражданин, не е представлявана, от закрилата на дипломатическите и консулските органи на всяка друга държава-членка при същите условия, както и условията, с които се ползват гражданите на тази държава.

## **ДЯЛ VI. ПРАВОСЪДИЕ**

#### **Член 47:**

#### **Право на ефективни съдебни средства за защита и на достъп до безпристрастен съд**

Всяко лице, чиито права и свободи, гарантирани от законодателството на Съюза, са били накърнени, има право на ефективни средства за защита пред съд, съгласно условията, предвидени в настоящия член.

Всяко лице има право случаят му да бъде справедливо разгледан, публично и в разумен срок, от независим и безпристрастен съд, предварително назначен по законен ред. Всяко лице има възможността да получи правна консултация, защита и да бъде представяван.

На лицата, които нямат достатъчно средства, се предоставя безплатна правна помощ, в случаите когато се счита, че тази помощ е необходима, за да се осигури ефективен достъп до правосъдие.

#### **Член 48:**

##### **Презумпция за невинност и право на защита**

1. Всеки обвиняем се счита за невинен докато неговата виновност бъде законно доказана.
2. Зачитането на правото на защита е гарантирано на всеки обвиняем.

#### **Член 49:**

##### **Принципите на законност и съответствие между правонарушенията и наказанията**

1. Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на извършването му не е било считано за престъпление по смисъла на националното или международното право. Също така, не може да бъде налагано по-тежко наказание от това, което се е прилагало към момента на извършването на престъплението. Ако след извършване на престъплението, законът предвиди по-леко наказание, то следва да бъде приложено.
2. Настоящият член не засяга осъждането или наказването на лице, виновно за действие или бездействие, което в момента на извършването му е било криминално по смисъла на общите принципи, признати от всички държави.
3. Тежестта на наказанията трябва да бъде съответна на нарушението.

#### **Член 50:**

##### **Право да не бъде наказателно преследван и наказван два пъти за едно и също престъпление**

Никой не може да бъде наказателно преследван и наказван за престъпление, за което той е бил оправдан или вече осъден в рамките на Съюза със законна окончателна присъда.

## **ДЯЛ VII. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ ПРИ ТЪЛКУВАНЕТО И ПРИЛАГАНЕТО НА ХАРТАТА**

### **Член 51: Приложно поле**

1. Разпоредбите на настоящата Харта се отнасят до институциите и органите на Съюза при зачитане на принципа на субсидиарността, както и до държавите-членки, в случаите, когато те прилагат правото на Съюза. В този смисъл, те зачитат и съдействуват за прилагането на правата и принципите, в рамките на своите съответни компетентности и зачитайки рамките на компетентност на Съюза, предвидени в останалите части от Конституцията.
2. Настоящата Харта не разширява приложното поле на правото на Съюза извън правомощията на Съюза, не създава никаква нова компетентност, нито задачи за Съюза и не променя определените в други части на Конституцията компетентности и задачи.

### **Член 52: Пределни и тълкуване на правата и принципите**

1. Всяко ограничаване на правата и свободите, признати от настоящата Харта, трябва да бъде предвидено в закон и да зачита основното съдържание на гореспоменатите права и свободи. Съобразно принципа на пропорционалността, ограничения могат да бъдат налагани, само ако са необходими и ако действително отговарят на цели от общ интерес, признати от Съюза или при необходимост да се защитят правата и свободите на друго лице.
2. Правата, признати от настоящата Харта, които са предмет на други разпоредби на Конституцията, се упражняват при съответните условия и граници, определени в тези части.
3. Доколкото настоящата Харта съдържа права, съответстващи на правата, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, техният смисъл и пределите им на действие са същите, каквито им предоставя Конвенцията. Тази разпоредба не пречи на предоставянето от страна на правото на Съюза на по-широка защита.
4. Доколкото настоящата Харта признава основните права, произтичащи от конституционните традиции, общи за държавите-членки, тези права трябва да бъдат тълкувани в хармония с гореспоменатите традиции.
5. Разпорежданията на настоящата Харта, които носят принципен характер, могат да бъдат приложени чрез законодателни и изпълнителни актове, приети от институциите и органите на Съюза и чрез актове на държавите-членки, когато те прилагат законодателството на Съюза при упражняването на съответните им компетентности. Сезирането на съда в тези случаи е прието само за тълкуване и контролиране на законността на тези актове.
6. Националните законодателства и практики трябва да бъдат изцяло взети под внимание, както е уточнено в настоящата Харта.

**Член 53:**  
**Степен на защита**

Никоя от разпоредбите на настоящата Харта не трябва да бъде тълкувана като ограничаваща или накърняваща основните човешки права и свободи в съответните области на приложение, приети от Съюзното, международното право и международните конвенции, на които Съюзът, Общността и всички държавите-членки са страна, а именно Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, както и от конституциите на държавите-членки.

**Член 54:**  
**Забрана на злоупотребата с право**

Никоя от разпоредбите на настоящата Харта не трябва да бъде тълкувана като даваща право да се извършва каквато и да било дейност или да се осъществява каквото и да било действие, целящо накърняването на правата и свободите, признати в настоящата Харта или налагането на някакви по-широки ограничения на правата и свободите от онези, които са предвидени в настоящата Харта.

## **ЧАСТ III**

# **ПОЛИТИКИ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СЪЮЗА**

### **ДЯЛ I**

### **КЛАУЗИ С ОБЩО ПРИЛОЖЕНИЕ**

#### **Член III-1**

Съюзът следи за единството между различните политики и дейности, посочени в настоящата част, съобразявайки се, преди всичко, с целите на Съюза като цяло и с принципа на предоставяне на компетентности.

#### **Член III- 2**

При всички дейности, посочени в настоящата част, Съюзът се стреми да премахне неравенствата и да съдейства за доразвиване на равенството между мъжете и жените.

#### **Член III-3**

В дефинирането и осъществяването на политиките и дейностите, посочени в настоящата част, Съюзът се стреми да се бори срещу всякаква дискриминация, основаваща се на пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, физически недъг, възраст или сексуална ориентация.

#### **Член III-4**

Изискванията за опазване на околната среда следва да бъдат включени в дефинирането и осъществяването на политиките и дейностите на Съюза, посочени в настоящата част, в частност с оглед да способствуват за трайното развитие.

#### **Член III-5**

Изискванията за защита на потребителите следва да се вземат предвид при дефинирането и изпълнението на останалите политики и дейности на Съюза.

#### **Член III-6**

Без да се накърняват разпоредбите на членове III-55, III-56 и III-136 и оценявайки мястото, което заемат службите от общ икономически интерес, чиято важност се оценява единодушно от всички в Съюза, както и ролята, която те заемат за постигането на неговото социално и териториално сплотяване, Съюзът и държавите-членки, в границите на съответните им компетентности и в рамките на приложния обсег на Конституцията, следят функционирането на тези служби да се основава на принципи и условия, в частност икономически и финансови, които да им позволяват да изпълнят тяхната мисия. Европейският закон определя тези принципи и условия.



## **ДЯЛ II**

### **ЗАБРАНА НА ДИСКРИМИНАЦИИТЕ И ГРАЖДАНСТВО**

#### **Член III-7**

Законът или европейският рамков закон постановява забраната на всякаква дискриминация основаваща се на националността, съгласно посоченото в член I-4.

#### **Член III-8**

1. Без да се накърняват останалите разпоредби от Конституцията и в рамките на компетентностите, които Съюзът ѝ предоставя, закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите може да постанови необходимите мерки за борба срещу всякаква дискриминация, основаваща се върху пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, физически недъг, възраст или сексуална ориентация. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след одобрението на Европейския парламент.

2. Законът или европейският рамков закон може да постанови основните принципи за насърчителните мерки на Съюза и определя такива мерки за да подкрепи дейностите на държавите-членки, с изключение на хармонизирането на техните закони и административни разпоредби.

#### **Член III-9**

1. Ако дадена дейност на Съюза се окаже необходима за улесняване на прилагането на правото, посочено в член I-8, относно свободното движение и пребиваване за всеки гражданин или гражданка на Съюза, и само ако Конституцията е предвидила правомощия за действия в тази област, европейският закон или рамков закон може да постанови мерки за постигане на тази цел.

2. За постигане на същата цел, и само ако Конституцията е предвидила правомощия за действия по този въпрос, даден закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите може да постанови мерки относно паспортите, личните карти, документите за пребиваване или други подобни документи, както и документите отнасящи се до социалното осигуряване или социалната защита. Той се произнася с единодушие, след консултации с Европейския парламент.

#### **Член III-10**

Закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите постановява условията за упражняване на правото, посочено в член I-8 на всеки гражданин на Съюза да гласува и да се кандидатира на местните избори и в изборите за Европейския парламент в държавата-членка, на територията на която той има местожителство, без да е гражданин на тази държава. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултиране с Европейския парламент. Тези условия могат да предвиждат и изключения, в случаите, когато специфични за дадена държава-членка проблеми, обуславят това.

Правата на всеки гражданин на гласува и да се кандидатира в изборите за Европейския парламент се упражняват, без накърняване на член III-232(2) и на мерките, приети за тяхното приложение.

### **Член III-11**

Държавите-членки приемат необходимите разпоредби за осигуряването на дипломатическа и консулска закрила на гражданите на Съюза в трети държави, така както е посочено в член I-8.

Европейски закон на Съвета на министрите може да постанови необходимите мерки за улесняване на тази закрила. Той се произнася след консултиране с Европейския парламент.

### **Член III-12**

Езиците, на които всеки гражданин на Съюза има право да се обръща към институциите или консултативните органи, по силата на член I-8, и да получава отговор, са посочени в член IV-10. Настоящият член се отнася до институциите и консултативните органи, които са посочени в член I-18, параграф 2, член I-30 и член I-31, както и до европейския омбудсман (европейски посредник).

### **Член III-13**

Комисията представя на всеки три години доклад до Европейския парламент, Съвета на министрите и Икономическия и социален комитет относно прилагането на разпорежданията на член I-8 и на настоящия дял. Този доклад отчита развитието на Съюза.

Въз основа на това, без да се накърняват останалите разпореждания на Конституцията, определен закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите може да допълни правата, предвидени в член I-8. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след одобрение от Европейския парламент. Този закон или европейски рамков закон влиза в сила единствено след неговото одобряване от държавите-членки, съгласно съответните им конституционни изисквания.

## **ДЯЛ III ПОЛИТИКИ И ВЪТРЕШНИ ДЕЙНОСТИ**

### **Глава I ОБЩ ВЪТРЕШЕН ПАЗАР**

#### **Раздел 1 Установяване на общия вътрешен пазар**

### **Член III-14**

1. Съюзът приема мерките, предназначени за установяване на общия вътрешен пазар, съгласно с настоящия член, с член III-15, III-26, параграф 1, III-29, III-39, III-62, III-65, III-143 и без да накърнява останалите разпоредби на Конституцията.

2. Вътрешният пазар съставлява пространство без вътрешни граници, в което свободното движение на стоки, лица, услуги и капитали е гарантирано съгласно с разпоредбите на Конституцията.

**3.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема регламентите или европейските решения, които набеязват ориентирите и необходимите условия за осигуряване на балансиран напредък във всички засегнати отрасли.

#### **Член III-15**

При изготвянето на своите предложения, насочени към осъществяване на целите, посочени в член III-14, Комисията отчита степента на усилието, което някои икономики с наличие на нееднаквости в развитието, трябва да понесат, за да се установи общия вътрешен пазар и може да предложи подходящите мерки.

Ако тези мерки се приемат под формата на изключения, те трябва да имат временен характер, така че да предизвикат възможно най-малко смущения във функционирането на общия вътрешен пазар.

#### **Член III-16**

Държавите-членки се консултират взаимно за съвместно предприемане на необходимите разпореждания, за предотвратяване на неблагоприятните отражения върху функционирането на вътрешния пазар, от страна на решенията, които дадена държава-членка може да бъде принудена да вземе в случай на сериозни вътрешни безредици, засягащи обществения ред, в случай на война или сериозно международно напрежение носещо заплаха за война, или за да изпълни поетите от нея задължения за опазването на мира и международната сигурност.

#### **Член III-17**

Ако разпорежданията, взети в случаите, предвидени в член III-6 и III-34 предизвикат нарушаване на условията на конкуренцията в рамките на общия вътрешен пазар, Комисията разглежда заедно със съответната държава-членка условията, при които тези разпореждания могат да бъдат адаптирани към нормите, установени от Конституцията.

По изключение на процедурата, предвидена в член III-265 et III-266, Комисията или всяка държава-членка може директно да сезира Съда, ако смята, че друга държава-членка злоупотребява с правомощията, предвидени в членове III-6 и III-34. Съдът се произнася при закрито заседание.

### **Раздел 2**

#### **Свободно движение на лица и на услуги**

##### ***Под-раздел 1***

##### ***Трудещи се***

#### **Член III-18**

- 1.** Трудещите се имат правото да се движат свободно във вътрешността на Съюза.
- 2.** Забранена е всякаква дискриминация между трудещите се от държавите-членки, въз основа на националността, по отношение на наемането на работа, заплащането и останалите условия на труд.

**3.** Трудещите се имат правото, в границите на ограничения обусловени от съображения с оглед зачитането на обществения ред, обществената сигурност и общественото здравеопазване:

- a) да отговарят на действителни предложения за наемане на работа,
- b) за тази цел, да се движат свободно върху територията на държавите-членки,
- c) да пребивават в дадена държава-членка, за да упражняват работата, за която са наети там, съгласно със законовите, регламентарните и административните разпоредби, регулиращи наемането на работа на трудещите се граждани на дадената държава,
- d) да останат на територията на държавата-членка, след завършване на трудовия договор там, при условията определени от европейски регламенти, приети от Комисията.

**4.** Разпорежданията на настоящия член не се прилагат по отношение на наемането на работа в държавните учреждения.

#### **Член III-19**

Европейският закон или рамков закон постановява мерките, необходими за осигуряване на свободното движение на трудещите се, така както е определено в член III-18. Той се приема след консултация с Икономическия и социален комитет.

Европейският закон или рамков закон целят:

- a) осигуряването на тясно сътрудничество между националните ведомства направляващи заетостта,
- b) премахване на онези административни процедури и практики и на онези срокове за достъп до налични работни места, произтичащи или от вътрешното законодателство, или от по-рано сключени споразумения между държавите-членки, чието запазване би представлявало пречка за свободното движение на трудещите се,
- c) премахване на всякакви срокове и други ограничения, предвидени от вътрешните законодателства или от по-рано сключени споразумения между държавите-членки, които налагат на трудещите се от други държави-членки условия, различни от тези отнасящи се за трудещите се граждани на дадената държава-членка, при свободния избор на работа,
- d) създаване на подходящи механизми на съгласуване на предлагането и търсенето на работни места и улесняване на баланса помежду им, при условия, които целят да се избегнат сериозни сринове в жизнено-то равнище и степента на заетост в отделните региони и в различните промишлени отрасли.

#### **Член III-20**

Държавите-членки поощряват обмена на млади трудещи се, в рамките на обща програма.

### **Член III-21**

В областта на социалното осигуряване, европейският закон или рамков закон постановява необходимите мерки за гарантиране на свободното движение на трудещите се, а именно чрез установяването на система, която позволява осигуряването на трудещите се емигранти, работещи на заплата или по договор, и на техните правоимащи:

- a) при добиването и запазването в сила на правото на социални надбавки и услуги, както и при тяхното начисляване, на сумирането на всички периоди, взимани предвид от отделните национални законодателства;
- b) на изплащането на социални надбавки и услуги на лицата с местожителство на териториите на държавите-членки.

### **Под-раздел 2 Свобода на установяване**

#### **Член III-22**

Съгласно с настоящия под-раздел, ограниченията по отношение свободата на установяване на гражданите на дадена държава-членка върху територията на друга държава-членка, са забранени. Тази забрана засяга също и ограниченията при създаване на представителства, клонове или филиали от гражданите на дадена държава-членка, установили се на територията на друга държава-членка.

Гражданите на дадена държава-членка имат правото, на територията на друга държава-членка, да имат достъп и да упражняват професионални дейности на свободна практика, както и да учредяват и да управляват предприятия, в това число и дружества по смисъла на член III-27, алинея втора, при условията определени от законодателството на държавата-членка, в която са се установили и отнасящи се до нейните собствени граждани, без да се накърняват разпоредбите на раздела относно капиталите.

#### **Член III-23**

1. Европейският рамков закон постановява мерките за упражняване на свободата на установяване в определена професионална дейност. Той се приема след консултиране с Икономическия и социален комитет.
2. Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията изпълняват функциите, които са им възложени по силата на параграф 1, а именно:
  - a) отреждайки приоритетно значение на дейностите, при които свободата на установяване е с особено полезен принос за развитието на производството и търговията,
  - b) осигурявайки тясно сътрудничество между компетентните национални администрации с оглед опознаване на специфичното положение в рамките на Съюза на различни засегнати дейности,

- c) премахвайки онези административни процедури и практики, произтичащи от вътрешното законодателство или от по-рано сключени споразумения между държавите-членки, чието запазване би представлявало пречка за свободата на установяване,
- d) гарантирайки за трудещите се работещи на заплата от някоя от държавите-членки, наети на работа на територията на друга държава-членка, възможността да останат на територията на тази държава, за да предприемат професионална дейност на свободна практика, при условие, че отговарят на условията, изисквани, ако влизаха в тази държава, в момента, в който имат намерение да започнат тази дейност,
- e) давайки възможност на гражданите на дадена държава-членка да придобиват и да експлоатират поземлена собственост и недвижимо имущество на територията на друга държава-членка, доколкото това не накърнява принципите, установени в член III-123, параграф 2,
- f) прилагайки постепенното премахване на ограниченията по отношение свободата на установяване във всеки вид дейност, от една страна по отношение условията за създаване върху територията на дадена държава-членка на представителства, клонове или филиали, и от друга страна, по отношение условията за влизане на персонала на основното учреждение в ръководните или надзорни органи на въпросните представителства, клонове и филиали,
- g) координирайки до необходимата степен с цел да ги направят равностойни, гаранциите, които се изискват в различните държави-членки от дружествата, по смисъла на член III-27, алинея втора, за защита на интересите както на съдружниците, така и на трети лица,
- h) уверявайки се, че условията за установяване не се нарушават чрез предоставяни от държавите-членки помощи.

#### **Член III-24**

Разпоредбите на настоящия под-раздел не се прилагат, що се отнася до дадена държава-членка, по отношение на дейности имащи дори непостоянно участие в упражняването на функциите на органите на държавната власт във въпросната държава.

Европейският закон или рамков закон може да изключи някои дейности от прилагането на разпоредбите на настоящия под-раздел.

#### **Член III-25**

1. Разпоредбите на настоящия под-раздел и мерките, приети въз основа на него, не накърняват приложимостта на законовите, подзаконови и административни разпоредби на държавите-членки, които предвиждат специален режим за чуждите граждани, както и разпоредбите основаващи се на съображения свързани с общественения ред, обществената сигурност и общественото здравеопазване.

2. Европейският рамков закон координира разпоредбите на национално равнище, посочени в параграф 1.

### **Член III-26**

1. Европейският рамков закон улеснява достъпа до професионални дейности на свободна практика и тяхното упражняване, посредством:

- a) взаимното признаване на дипломи, свидетелства и други официални документи доказващи образователно ниво;
- b) координирането на законовите, подзаконови и административни разпоредби на държавите-членки, относно достъпа до професионалните дейности на свободна практика и упражняването им.

2. По отношение на медицинските, помощните медицински и фармацевтичните професии, постепенното премахване на ограниченията е обусловено от координирането на условията за тяхното упражняване в различните държави-членки.

### **Член III-27**

Дружествата, учредени в съответствие със законодателството на дадена държава-членка и имащи седалище, централно управление или основно учреждение на територията на Съюза, се приравняват, по отношение прилагането на разпоредбите на настоящия под-раздел, с физическите лица граждани на държавите-членки.

Под «дружества» се разбират дружествата по смисъла на гражданското или търговското право, включително и кооперативните дружества, и други юридически лица, които се регулират от публичното или частното право, с изключение на дружествата с идеална цел.

### **Член III-28**

Що се отнася до финансовото участие в капитала на дружествата и фирмите по смисъла на член III-27, държавите-членки предоставят по отношение на гражданите от другите държави-членки правомощия, еднакви с правомощията на собствените им граждани, без да се накърнява прилагането на останалите разпоредби на Конституцията.

## ***Под-раздел 3*** ***Свобода на предоставяне на услуги***

### **Член III-29**

По силата на разпоредбите на настоящия под-раздел, ограниченията върху свободата на предоставяне на услуги в рамките на Съюза са забранени по отношение на гражданите на държавите-членки, установили се в дадена държава-членка, различна от държавата-членка, в която се намира лицето, за което е предназначена дадената дейност.

Европейският закон или рамков закон може да разшири обхвата на приложение на настоящия под-раздел и в интерес на граждани от трети държави, извършващи дейности предоставящи услуги, установили се на територията на Съюза.

### **Член III-30**

По смисъла на Конституцията, като «услуги» се считат извършваните дейности, предоставяни обикновено срещу заплащане, доколкото те не се ръководят от разпоредбите, отнасящи се до свободното движение на стоки, капитали и лица.

Услугите включват, в частност:

- a) дейности с промишлен характер,
- b) дейности с търговски характер,
- c) занаятчийски дейности,
- d) дейностите на свободните професии.

Без да се нарушават разпоредбите на под-раздела относно правото на установяване, лицето, предоставящо услуги може, за изпълнението на своята дейност, да я упражнява временно в държавата-членка, в която се предоставя услугата, при същите условия, които тази държава прилага спрямо своите собствени граждани.

### **Член III-31**

1. Свободното движение при предоставянето на услуги в областта на транспорта, се ръководи от раздела, отнасящ се до транспорта.
2. Свободното извършване на банковите и застрахователните услуги, които са свързани с движения на капитали, трябва да се реализира в хармония със свободата на движението на капитали.

### **Член III-32**

1. Европейският рамков закон постановява мерките за реализирането на свободното извършване на определена услуга. Той се приема след консултация с Икономическия и социален комитет.
2. Европейският рамков закон, посочен в параграф 1, се отнася, най-общо, приоритетно спрямо услугите, които въздействуват пряко върху стойностите на продукцията или чието освобождаване на извършването допринася за улесняването на обмена на стоки.

### **Член III-33**

Държавите-членки изразяват своята готовност да пристъпят към освобождаване на услугите в степен по-висока от степента, задължително изисквана, по силата на европейския рамков закон, приет съгласно член III-29, параграф 1, ако тяхната обща икономическа ситуация и ситуацията на съответния сектор, им позволяват това.

Комисията отправя препоръки до заинтересуваните държави-членки по този въпрос.



### **Член III-34**

Доколкото ограниченията върху свободата на предоставяне на услуги не са отменени, всяка една от държавите-членки ги прилага, без разлика в националност или местожителство, по отношение на всички лица, които предоставят услуги по смисъла на член III-29, алинея първа.

### **Член III-35**

Разпоредбите на член III-24 до III-27 се прилагат по отношение на въпросите, регулирани в настоящия под-раздел.

## **Раздел 3 Свободно движение на стоки**

### **Под-раздел 1 Митнически съюз**

### **Член III-36**

1. Съюзът натоварва митнически съюз с регулирането на цялата сфера на стокообмена и който обуславя забраната, между държавите-членки, на прилагането на митата при внос и износ, и на всякакви такси с равностоеен ефект, както и приемането на обща митническа тарифа в техните връзки с трети държави.
2. Член III-38 и под-раздел 3 от настоящата секция се прилагат по отношение на продуктите, идващи от държавите-членки, както и по отношение на продукти, идващи от трети страни, които се ползват с разрешение за внос в държавите-членки.

### **Член III-37**

Считат се за «разрешени за внос» в дадена държава-членка стоките, идващи от трета страна, за които формалностите по вноса са били изпълнени и всички изискани мита и такси с равностоеен ефект са били платени в тази държава-членка, и които не са се ползвали от цялостна или частична отстъпка на тези мита и такси.

### **Член III-38**

Митата при вноса и износа или таксите с равностоеен ефект са забранени между държавите-членки. Тази забрана се прилага и по отношение на митата с данъчен характер.

### **Член III-39**

Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема регламенти или европейски решения, които определят митата от общата митническа тарифа.

### **Член III-40**

При изпълнение на мисиите, които са й възложени по силата на настоящия под-раздел, Комисията се ръководи от:

- a) необходимостта да се поощрява търговския обмен между държавите-членки и трети държави;

- b) развитието на условията на конкуренцията в рамките на Съюза, доколкото това развитие би могло да поощри конкурентоспособността на предприятията,
- c) нуждите от снабдяване на Съюза със суровини и полуфабрикати, като същевременно контролира нарушенията на условията на конкуренцията между държавите-членки, по отношение на готовите продукти,
- d) необходимостта да се избягват сериозни смущения в икономическия живот на държавите-членки и да се гарантира рационално развитие на производството и подем на потреблението в Съюза.

## **Под-раздел 2** **Митническо сътрудничество**

### **Член III-41**

В границите на приложния обхват на Конституцията, законът или европейският рамков закон постановява мерки за засилване на митническото сътрудничество между държавите-членки, както и между държавите-членки и Комисията.

## **Под-раздел 3** **Забрана на количествени ограничения**

### **Член III-42**

Количествените ограничения върху вноса и износа, както и всички мерки с равностоен ефект са забранени между държавите-членки.

### **Член III-43**

Член III-39 не отменя забраните или ограниченията върху внос, износ или транзит, основаващи се на съображения свързани с обществения морал, обществения ред, обществената сигурност, със закрилата на здравето и на живота на хората и на животните или опазването на растенията, със защита на националните богатства с художествена, историческа или археологическа стойност или защита на индустриалната и търговската собственост. Независимо от това, тези забрани или ограничения не трябва да съставляват нито средство за произволна дискриминация, нито прикрито ограничение по отношение на търговията между държавите-членки.

### **Член III-44**

1. Държавите-членки устройват националните монополи с търговски характер по такъв начин, че да се гарантира, при условията на доставка и търговия, изключването на всякаква дискриминация между гражданите на държавите-членки.

Настоящият член се прилага по отношение на всеки орган, чрез който дадена държава-членка юридически или фактически («*de jure* или *de facto*») контролира, ръководи или влияе съществено, пряко или непряко, върху вноса и износа между държавите-членки. Той се прилага също и по отношение на държавните монополи делегирани на други органи.

2. Държавите-членки се въздържат от прилагане на всякаква нова мярка, противоречаща на посочените в параграф 1 принципи или стесняваща обсега на действие на членовете регламентиращи забраната на митата и количествените ограничения между държавите-членки.

3. В случай, че даден монопол с търговски характер съдържа регламент предназначен да улеснява търговията или рентабилизирането на стойността на селскостопански стоки, при прилагането на разпоредбите на настоящия член, следва да се осигурят равностойни гаранции относно заетостта и жизненото равнище на заинтересованите производители.

## **Раздел 4 Капитали и плащания**

### **Член III-45**

1. Съгласно разпоредбите на настоящия раздел, ограниченията по отношение движението на капитали и плащанията между държавите-членки, както и между държавите-членки и трети държави, са забранени.

### **Член III-46**

1. Член III-45 не накърнява прилагането по отношение на трети държави на ограничения, съществуващи към 31 декември 1993 год., приети по силата на националното или Съюзното право, относно движения на капитали към и от трети държави, и когато те са свързани с преки инвестиции, включително и инвестиции в недвижими имоти, в установяване и предоставяне на финансови услуги или в допускане на ценни книжа в капиталовите пазари.

2. Европейският закон или рамков закон постановява мерките относно движението на капитали към и от трети държави, когато те предполагат преки инвестиции, включително и инвестиции в недвижими имоти, установяване, предоставяне на финансови услуги или допускане на ценни книжа в капиталовите пазари.

Европейският парламент и Съветът на министрите се стремят да осъществят постигането на целта за свободно движение на капитали между държавите-членки и трети държави, във възможно най-широка степен, без да се накърняват други разпореждания на Конституцията.

3. По изключение на параграф 2, само закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите може да постанови мерки, които представляват крачка назад в правото на Съюза по отношение либерализацията на движението на капитали към или от трети държави. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултиране на Европейския парламент.

### **Член III-47**

1. Член III-45 не накърнява правото на държавите-членки:

а) да прилагат съответните разпоредби от тяхното данъчно законодателство, които установяват разграничение между данъкоплатците, които се намират в нееднакви условия що се отнася до местожителството им или мястото, където са инвестирани капиталите им;

- b) да предприемат всички необходими разпореждания, за да се предотвратят нарушенията на техните законни и подзаконови разпоредби, а именно в областта на данъчното облагане или в областта на контрола върху финансовите институции, да предвиждат процедури за деклариране на движенията на капитали с цел административна или статистическа информация, или да вземат мерки, основаващи се на съображения, свързани с обществения ред или обществената сигурност.

2. Настоящият раздел не е в ущърб на възможността да се прилагат ограничения по отношение на правото на установяване, съвместими с Конституцията.

3. Мерките и процедурите, посочени в параграфите 1 и 2, не трябва да представляват нито средство за произволна дискриминация, нито прикрито ограничение на свободното движение на капиталите и плащанията, така както то е дефинирано в член III-45.

#### **Член III-48**

Когато, при извънредни обстоятелства, движенията на капитали от или към трети държави причиняват или заплашват да причинят сериозни затруднения във функционирането на Икономическия и валутен съюз, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейски регламенти или решения, постановяващи защитни мерки по отношение на трети държави, в продължение на период не по-дълъг от шест месеца, и то в случай, че тези мерки са абсолютно наложителни. Той се произнася след като се консултира с Европейската централна банка.

#### **Член III-49**

Когато реализирането на целите, посочени в член III-158, го изисква, а именно що се отнася до превантивните мерки спрямо организираната престъпност, тероризма и трафика с хора, както и в борбата срещу тези явления, европейският закон може да структурира мерки относно движенията на капитали и плащанията, като например замразяване на фондове, на финансови авоари или икономически придобивки, принадлежащи на физически или юридически лица, на сдружения или недържавни икономически обекти, които се държат от тях или са в тяхно владение.

Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема регламенти или европейски решения с цел да приведе в изпълнение закона посочен в алинея първа.

**Раздел 5**  
**Нормативи относно конкуренцията**

**Под-раздел 1**  
**Норми, приложими по отношение на предприятията**

**Член III-50**

1. Несъвместими и забранени с общия вътрешен пазар са всякакви споразумения между предприятия, всякакви решения на сдружаване на предприятия и всякакви съгласувани практики, които биха могли да бъдат в ущърб на търговията между държавите-членки и които имат за цел или като резултат накърняване, ограничаване или нарушаване на нормите на конкуренцията в рамките на общия вътрешен пазар, и по-точно тези, които:

- a) пряко или косвено фиксират покупни или продажни цени или други търговски условия,
- b) ограничават или контролират производството, пазарите, техническото развитие или инвестициите,
- c) разпределят пазарите или източниците на снабдяване,
- d) прилагат, по отношение на търговски партньори, неравностойни условия за еднакви дейности, налагайки им по този начин неизгодно положение в конкуренцията,
- e) налагат, при сключването на договори, приемането, от страна на партньорите, на допълнителни дейности, които по своята същност или съгласно нормите на търговията, нямат връзка с предмета на тези договори.

2. Споразуменията или решенията, които са забранени по силата на настоящия член, се считат за лишени от законна сила.

3. Независимо от това, параграф 1 може да бъде обявен за неприложим по отношение:

- всяко споразумение или категория споразумения между предприятия,
- всяко решение или категория решения на сдружаване на предприятия, и
- всяка съгласувана практика или категория съгласувани практики,

които допринасят за подобряване на производството или дистрибуцията на продуктите, или за поощряване на техническия и икономическия прогрес, като същевременно отреждат за потребителите справедлив дял от произтичащата от това печалба, и които:

- a) не налагат на заинтересуваните предприятия ограничения, които не са необходими за постигането на тези цели,
- b) не дават на дадени предприятия възможност да елиминират конкуренцията, по отношение на съществена част от съответните стоки.

### **Член III-51**

Несъвместимо с общия вътрешен пазар, и забранено е, доколкото би могло да засегне търговията между държави-членки, неправомерното използване от страна на едно или повече предприятия на дадена господстваща позиция в общия вътрешен пазар, или върху съществена част от него.

Такива практики на злоупотреба могат да се състоят в:

- a) пряко или косвено налагане на несправедливи покупни или продажни цени или на други търговски условия;
- b) ограничаване на производството, пазарите или техническото развитие, в ущърб на потребителите,
- c) прилагане, по отношение на търговски партньори, на неравностойни условия за извършване на еднакви дейности, като по този начин им се налага неизгодна позиция в конкуренцията,
- d) налагане, при сключването на договори, приемането, от страна на партньорите, на допълнителни дейности, които по своята същност или съгласно нормите на търговията, нямат връзка с предмета на тези договори.

### **Член III-52**

1. Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема европейските регламенти относно прилагането на принципите фигуриращи в членове III-50 и III-51. Той се произнася след консултиране с Европейския парламент.
2. Посочените в параграф 1 европейски регламенти, имат за цел, в частност:
  - a) да гарантират спазването на забраните, посочени в член III-50, параграф 1 и в член III-51 посредством установяването на глоби и прогресивно нарастващи санкции,
  - b) да определят условията за прилагането на член III-50, параграф 3 като се взема предвид, от една страна, необходимостта от осигуряване на ефективен надзор, а от друга, от опростяване във възможно най-голяма степен на административния контрол,
  - c) да уточнят, при необходимост, приложния обseg на членовете член III-50 и III-51, относно различните отрасли на икономиката,
  - d) да дефинират съответните роли на Комисията и на Съда, при прилагането на разпоредбите, посочени в настоящия параграф,
  - e) да определят отношенията между националните законодателства и разпоредбите на настоящия раздел, от една страна, както и европейските регламенти приети в приложение на настоящия член, от друга.

### **Член III-53**

До влизането в сила на европейските регламенти, приети в приложение на член III-52, властите на държавите-членки се произнасят относно приемливостта на съглашения и относно неправомерното използване на господстваща позиция в общия вътрешен пазар, в съответствие с вътрешната юрисдикция на съответната държава и с разпоредбите на член III-50, по-точно параграф 3, и член III-51.

### **Член III-54**

1. Без да се накърнява член III-53, Комисията следи за прилагането на определените от членове III-50 и III-51 принципи. Тя разследва, по молба на дадена държава-членка или по собствена инициатива, и в сътрудничество с компетентните органи на държавите-членки, които ѝ оказват помощ, случаите на предполагаемо нарушение на гореспоменатите принципи. Ако констатира наличие на нарушение, тя предлага съответните мерки за неговото прекратяване.

2. Ако нарушенията не бъдат преустановени, Комисията приема мотивирано европейско решение, констатиращо нарушаването на принципите. Тя може да публикува своето решение и да оправомощи държавите-членки да предприемат необходимите разпореждания, чиито условия и способности за разрешаване на ситуацията определя тя.

3. Комисията може да приеме европейски регламенти, отнасящи се до категориите споразумения, за които Съветът се е произнасял, съгласно член III-52, параграф 2, точка b).

### **Член III-55**

1. Държавите –членки, по отношение на обществените предприятия и предприятията, на които те предоставят специални или изключителни права, не постановяват и не запазват никаква мярка противоречаща на разпоредбите на Конституцията, и специално на предвидените в член I-4 параграф 2 и членове III-55 до III-58.

2. Предприятията, на които е възложено управлението на служби от общ икономически интерес или които имат характер на данъчен монопол, са подчинени на разпорежданията на Конституцията, и в частност на нормите на конкуренцията, доколкото прилагането на тези норми не възпрепятствува юридическото или фактическото изпълнение на особената мисия, с която те са натоварени. Развитието на търговията не трябва да бъде засягано в степен, противоречаща с интересите на Съюза.

3. Комисията се грижи за прилагането на разпоредбите на настоящия член и приема, когато е необходимо, съответни европейски регламенти или решения.

**Под-раздел 2**  
**Помощи, предоставяни от държавите-членки**

**Член III-56**

1. Освен при предвидени в Конституцията изключения, несъвместими с общия вътрешен пазар, доколкото засягат търговията между държавите-членки, са помощите, предоставяни от държавите-членки или от държавни ресурси, под каквато и да е форма, които нарушават или които представляват заплаха за нарушаване на нормите на конкуренцията, облагодетелствувайки определени предприятия или определени производства.
2. Съвместими с общия вътрешен пазар са:
  - a) помощите със социален характер, предоставяни индивидуално на отделни потребители, при условие, че те се предоставят без дискриминация свързана с произхода на продуктите,
  - b) помощите с цел възстановяване на щети, причинени от природни бедствия или други извънредни обстоятелства,
  - c) помощите, предоставяни за икономиката на някои региони на Федерална Република Германия, засегнати от разделянето на Германия, доколкото тези помощи са необходими за компенсирането на икономически неизгодните положения, предизвикани от това разделение.
3. Могат да се смятат за съвместими с общия вътрешен пазар:
  - a) помощите за насърчаване на икономическото развитие на региони, в които жизненото равнище е ненормално ниско или в които има сериозен недостиг на заетост,
  - b) помощите, предназначени за поощряване на осъществяването на важен проект с общоевропейски интерес или за преодоляване на сериозно сътресение в икономиката на дадена държава-членка,
  - c) помощите, предназначени за улесняване на развитието на определени дейности или определени икономически региони, когато тези помощи не накърняват условията на търговията до степен, противоречаща с общия интерес,
  - d) помощите за насърчаване на културата и опазване на културното наследство, когато тези помощи не накърняват условията на търговията и конкуренцията в Съюза, в степен противоречаща с общия интерес,
  - e) останалите категории помощи, определени чрез регламенти или европейски решения, приети от Съвета на министрите по предложение на Комисията.

**Член III-57**

1. Комисията извършва, заедно с държавите-членки, постоянен преглед на съществуващите режими за предоставяне на помощи, съществуващи в тези държави. Тя им предлага подходящи мерки в съответствие на прогресивното развитие или функционирането на общия вътрешен пазар.



**2.** Ако, след като е наредила на заинтересуваните страни да представят своите забележки, Комисията констатира, че предоставяна помощ от дадена държава-членка или чрез държавни ресурси, е несъвместима с общия вътрешен пазар от гледна точка на членове III-56, или че тази помощ е използвана по неправомерен начин, тя приема европейско решение, чиято цел е да накара заинтересуваната държава да я отмени или измени, в срок, определен от Комисията.

Ако въпросната държава не се съобрази с това европейско решение в определенения срок, Комисията или всяка друга заинтересувана държава, може пряко да сезира Съда, като изключение от членове III-265 и III-266.

По молба на дадена държава-членка, Съветът на министрите може, произнасяйки се с единодушие, да приеме европейско решение, според което дадена помощ, която държавата предоставя или има намерение да предостави, трябва да се счита за съвместима с общия вътрешен пазар, по изключение на член III-56 или на европейските регламенти предвидени в член III-58, ако такова решение е оправдано от извънредни обстоятелства. Ако, по отношение на тази помощ, Комисията е започнала процедурата предвидена в настоящия параграф, алинея първа, отправената от страна на заинтересуваната държава молба до Съвета на министрите, има за действие да суспендира въпросната процедура до вземане на решение от страна на Съвета на министрите.

Независимо от това, ако Съветът на министрите не е взел решение в срок от три месеца, считано от датата на подаване на молбата, Комисията произнася становището си.

**3.** Комисията бива информирана от държавите-членки, в достатъчен срок, за да има възможност да представи своите забележки, относно проектите целящи предоставяне или изменяне на помощи. Ако счита, че даден проект не е съвместим с общия вътрешен пазар, от гледна точка на член III-56, тя започва незабавно предвидената в параграф 2 процедура. Заинтересуваната държава-членка няма право да привежда в изпълнение планираните мерки, докато тази процедура не достигне до приемане на окончателно решение.

**4.** Комисията може да приеме европейски регламенти, отнасящи се до категориите държавни помощи, които Съветът е определил, съгласно с член III-58, че биха могли да бъдат освободени от процедурата посочена в параграф 3.

### **Член III-58**

Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейски регламенти относно прилагането на член III-56 и III-57 и в частност определянето на условията за прилагане на член III-57, параграф 3, както и категориите помощи, които са освободени от тази процедура. Той се произнася след консултация с Европейския парламент.

## **Раздел 6 Данъчни разпоредби**

### **Член III-59**

Никоя държава-членка не налага пряко или косвено върху стоките на другите държави-членки вътрешно данъчно облагане, от каквото и да е естество, което да надвишава данъчното облагане, наложено пряко или косвено върху подобни местни стоки.

Освен това, никоя държава-членка не налага върху стоките на другите държави-членки вътрешно данъчно облагане от такъв характер, че косвено да защитава производството на други стоки.

### **Член III-60**

Стоките, които се изнасят от дадена държава-членка към територията на друга държава-членка, не могат да се ползват от каквато и да било отстъпка спрямо вътрешните данъчни облагания, чиято стойност да надвишава данъчните облагания, наложени им пряко или косвено.

### **Член III-61**

Що се отнася до налозите, различни от данъците върху оборота, до акцизните облагания и другите косвени данъци, не могат да се извършват освобождавания и връщания на суми при облаганията при износ към другите държави-членки и не могат да се налагат компенсаторни такси по отношение на вноса от държавите-членки, освен ако планираните разпоредби са били предварително одобрени за ограничен период от време, чрез европейско решение прието от Съвета на министрите, по предложение на Комисията.

### **Член III-62**

**1.** Европейски закон или рамков закон на Съвета на министрите постановява разпоредбите за сближаването на законодателствата относно данъците върху оборота, акцизните облагания и другите косвени данъци, доколкото това сближаване е необходимо, за да се осигури функционирането на общия вътрешен пазар и да се предотвратят нарушения в нормите на конкуренцията. Съветът на министрите се произнася с единодушие след консултиране на Европейския парламент и на Икономическия и социален комитет.

**2.** Когато Съветът на министрите, след като се произнесе с единодушие по предложение на Комисията, установи, че мерките, посочени в параграф 1, засягат административното сътрудничество или борбата срещу данъчните нарушения и незаконните отклонения от плащане на данъци, той се произнася, по изключение спрямо параграф 1, с квалифицирано мнозинство, приемайки закона или европейския рамков закон, който постановява тези мерки.

### **Член III-63**

В случаите, когато Съветът на министрите, произнасяйки се с единодушие по предложение на Комисията, установи, че мерки по отношение данъчното облагане на дружествата и фирмите засягат административното сътрудничество или борбата срещу данъчните нарушения и незаконните отклонения от плащане на данъци, той приема, с квалифицирано мнозинство, закон или европейски рамков закон, постановяващ тези мерки, доколкото те са необходими за гарантиране на функционирането на вътрешния пазар и за предотвратяване на нарушения в конкуренцията.

Този закон или рамков закон се приема след консултация с Европейския парламент и Икономическия и социален комитет.

## **Раздел 7 Сближаване на законодателствата**

### **Член III-64**

Без да се накърнява член III-62, европейски рамков закон на Съвета на министрите постановява мерките относно сближаването на законовите, подзаконови и административни разпоредби на държавите-членки, които имат пряко отражение върху установяването и функционирането на вътрешния пазар. Съветът на министрите се произнася с единодушие след консултация с Европейския парламент и Икономическия и социален комитет.

### **Член III-65**

1. Освен ако Конституцията постановява друго решение, настоящият член се прилага за осъществяване на целите, посочени в член III-14. Европейският закон или рамков закон постановява мерките относно сближаването на законовите, регламентарните и административни разпоредби на държавите-членки, които имат за цел установяването и функционирането на вътрешния пазар. Той се приема след консултация с Икономическия и социален комитет.

2. Параграф 1 не се прилага по отношение на данъчните разпоредби, по отношение на разпоредбите свързани със свободното движение на лицата и разпоредбите, отнасящи се до правата и интересите на работещите на заплата трудещи се.

3. Комисията, в своите предложения представени в параграф 1 относно здравеопазването, безопасността, опазването на околната среда и защитата на потребителите, взема за основа едно високо равнище на закрила, като отчита, по-точно, всяко ново развитие, основаващо се на научни фекти. В рамките на съответните си компетентности, Европейският парламент и Съветът на министрите също се стремят да постигнат тази цел.

4. Ако, след приемането, чрез закон, европейски рамков закон или европейски регламент на Комисията, на определена мярка за хармонизиране, дадена държава-членка счита за необходимо да запази някои национални разпоредби, обосновани от важни изисквания, посочени в член III-43 или свързани с опазването на околната или трудовата среда, тя ги нотифицира пред Комисията, като посочва причините за тяхното запазване.

**5.** Освен това, без да се накърнява параграф 4, ако след приемане на мярка за хармонизиране чрез закон, европейски рамков закон, или европейски регламент на Комисията, дадена държава-членка счита за необходимо въвеждането на някои национални разпоредби, основаващи се на нови научни доказателства относно опазването на околната или трудовата среда и обосновани от специфичен за тази държава-членка проблем, възникнал след приемането на мярката за хармонизиране, тя нотифицира пред Комисията предвижданите разпоредби, както и мотивите за тяхното приемане.

**6.** В срок от шест месеца след нотифициранията, посочени в параграфите 4 и 5, Комисията приема европейско решение одобряващо или отхвърлящо въпросните национални разпоредби, след като е проверила дали те са или не са средство за произволна дискриминация или прикрито ограничаване на търговията между държави-членки и дали те представляват или не пречка за функционирането на вътрешния пазар.

При отсъствие на решение на Комисията в този срок, националните разпоредби, посочени в параграфите 4 и 5 се считат за одобрени.

При наличие на обстоятелства, обусловени от сложността на въпроса и при отсъствие на опасност за човешкото здраве, Комисията може да нотифицира пред въпросната държава, че посоченият в настоящият параграф период може да бъде удължен с нов период, стигащ максимално до шест месеца.

**7.** Когато, в приложение на параграф 6, дадена държава-членка е оправомощена да запази или да въведе национални разпореждания, които представляват несъответствия по отношение на дадена мярка за хармонизиране, Комисията проучва незабавно дали е уместно да се предложи преработване на тази мярка.

**8.** Когато дадена държава-членка повдигне специфичен проблем, свързан с общественото здравеопазване, в област, която преди това е била предмет на приложение на мерки за хармонизиране, тя информира за това Комисията, която незабавно проучва дали е необходимо да предложи подходящи мерки.

**9.** По изключение на процедурата, предвидена в членовете III-265 и III-266, Комисията и всяка държава-членка могат да сезират Съда, ако считат, че друга държава-членка злоупотребява с правомощията предвидени в настоящия член.

**10.** Мерките за хармонизиране, посочени в настоящия член, включват, в съответните случаи, защитна клауза, оправомощаваща държавите-членки да вземат временни разпореждания, основаващи се на една или повече неикономически причини, посочени в член III-43, които разпореждания подлежат на контрол, съгласно процедура от страна на Съюза.

### **Член III-66**

В случай, че Комисията установи, че дадено съществуващо различие между законовите, регламентарните или административни разпоредби на държавите-членки е неправомерно спрямо условията на конкуренцията във вътрешния пазар и предизвиква нарушение, което трябва да бъде премахнато, тя се консултира със заинтересованите държави-членки.

Ако тази консултация не доведе до споразумение, европейският рамков закон премахва въпросното нарушение. Всички други полезни мерки, предвидени от Конституцията, могат да бъдат приети.

### **Член III-67**

1. Когато има основание за опасение, че приемането или изменението на дадена законна, регламентарна или административна национална разпоредба би могло да предизвика нарушение по смисъла на член III-66, държавата-членка, която има намерение да приеме тези разпоредби, се консултира с Комисията. След като се консултира с държавите-членки, Комисията препоръчва на заинтересованите държави подходящи мерки за предотвратяване на въпросното нарушение.

2. Ако държавата-членка, която желае да приеме или измени някои национални разпоредби, не се съобразява с препоръката, която Комисията ѝ е отправила, не би могло да се изисква от останалите държави-членки, в приложение на член III-66, да изменят техните национални разпоредби с цел премахване на това нарушение. Ако държавата-членка, която е пренебрегнала препоръката на Комисията, предизвика нарушение, което вреди единствено на нея, член III-63 не се прилага.

### **Член III-68 (нов)**

В процеса на създаването на вътрешния пазар, законът или европейският рамков закон постановява мерките относно създаването на европейски актове за гарантиране на единна защита на правата върху интелектуалната собственост в Съюза и за учредяването на централизирани режими за оправомощаване, координация и контрол в рамките на Съюза.

Европейски закон на Съвета на министрите постановява езиковия режим на европейските актове. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултиране с Европейския парламент.

## **Глава II ИКОНОМИЧЕСКА И ВАЛУТНА ПОЛИТИКА**

### **Член III-69**

1. С оглед на целите, посочени в член I-3, дейността на държавите-членки и на Съюза включва съгласно условията, предвидени в Конституцията, установяването на икономическа политика, която се основава на тясно координиране на икономическите политики на държавите-членки, на вътрешния пазар и на определянето на общи цели и се осъществява в съответствие с принципа за открита пазарна икономика със свободна конкуренция.

**2.** Същевременно, в съответствие с условията и процедурите, предвидени от Конституцията, тази дейност включва въвеждането на единна валута, еврото, както и определянето и воденето на единна валутна политика и на политика при определянето на обменните курсове, чиято основна цел е да поддържат стабилността на цените, и без да се накърнява тази цел, да се поддържат общите икономически политики в Съюза, в съответствие с принципа за отворена пазарна икономика със свободна конкуренция.

**3.** Тази дейност на държавите-членки и на Съюза, включва спазването на следните ръководни принципи: стабилни цени, стабилни публични финанси и валутни условия и стабилен платежен баланс.

## **Раздел 1 Икономическа политика**

### **Член III-70**

Държавите-членки осъществяват своите икономически политики така, че да допринасят за постигането на целите на Съюза, определени в член I-3, и в контекста на основните насоки, посочени в член III-71, параграф 2. Държавите-членки и Съюзът действуват при спазване на принципа за отворена пазарна икономика със свободна конкуренция, като поощряват ефективното разпределяне на ресурсите, в съответствие с принципите, определени в член III-69.

### **Член III-71**

**1.** Държавите-членки считат своите икономически политики за въпрос от общ интерес и ги координират в рамките на Съвета на министрите, съгласно с член III-70.

**2.** Съветът на министрите, по препоръка на Комисията, изготвя проект на основните насоки на икономическите политики на държавите-членки и на Съюза и докладва своите изводи на Европейския съвет.

Европейският съвет, въз основа на доклада на Съвета на министрите, обсъжда заключение относно основните насоки на икономическите политики на държавите-членки и на Съюза. Съветът на министрите, въз основа на това заключение, приема препоръка, която определя основните насоки. Той информира за това Европейския парламент.

**3.** С цел да осигури по-тясна координация на икономическите политики и трайно сближаване на икономическите резултати на държавите-членки, Съветът на министрите, въз основа на доклади, представени от Комисията, наблюдава икономическото развитие във всяка от държавите-членки и в Съюза, както и съответствието на икономическите политики с основните насоки, посочени в параграф 2, и редовно извършва цялостна оценка.

За нуждите на този многостранен контрол, държавите-членки изпращат на Комисията информации относно важните разпоредби, които те са приели в областта на икономическата си политика и всяка друга информация, която преценяват за необходима.

**4.** Когато се установи, в рамките на посочената в параграф 3 процедура, че икономическите политики на дадена държава-членка не съответствуват на основите насоки, посочени в параграф 2 или, че те могат да представляват заплаха за правилното функциониране на Икономическия и валутен съюз, Комисията може да отправи предупреждение до съответната държава-членка. Съветът на министрите, по препоръка на Комисията, може да отправи необходимите препоръки до въпросната държава-членка. Съветът на министрите може да реши, по предложение на Комисията, да публикува препоръките си.

Съгласно с настоящия параграф, Съветът на министрите се произнася, без да взема предвид гласа на представителя на въпросната държава-членка, и квалифицираното мнозинство се определя като мнозинство от гласовете на останалите държави-членки, представляващи поне три-пети от тяхното население.

**5.** Председателят на Съвета на министрите и Комисията докладват на Европейския парламент относно резултатите от многостранния контрол. Председателят на Съвета на министрите може да бъде поканен да се яви пред компетентна комисия на Европейския парламент, ако Съветът на министрите е публикувал препоръките си.

**6.** Европейският закон може да определи подробни правила на процедурата за многостранен контрол, посочена в параграфи 3 и 4.

#### **Член III-72**

**1.** Без да се накърняват останалите процедури, предвидени в Конституцията, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейско решение за определяне на мерки, съответстващи на икономическото положение, а именно, ако възникнат сериозни затруднения при снабдяването с определени стоки.

**2.** Когато дадена държава-членка среща затруднения или за нея съществува сериозна заплаха от тежки затруднения, поради природни бедствия или извънредни събития, които са извън нейния контрол, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейско решение, с което да окаже, при определени условия, финансова помощ на заинтересуваната държава-членка, от страна на Съюза. Председателят на Съвета на министрите уведомява Европейския парламент за това решение.

#### **Член III-73**

**1.** Забранено е на Европейската централна банка и на централните банки на държавите-членки, наричани по-нататък «национални централни банки», да отпускат овърдрафт или всякакъв друг вид кредит на институции, органи или подразделения на Съюза, на централните администрации, местните или регионални власти, публичните власти, на останалите обществени организации или предприятия на държавите-членки; директното придобиване от тях на дългови инструменти, от страна на Европейската централна банка или националните централни банки, също е забранено.

2. Параграф 1 не се прилага по отношение на обществените кредитни институции, които, при предоставяне на ликвидни средства от страна на централните банки, се третират еднакво, от страна на националните централни банки и на Европейската централна банка, както и частните кредитни институции.

#### **Член III-74**

1. Забранени са всички мерки и разпоредби, които не се основават на съображения, свързани с финансов контрол и които установяват привилегиран достъп до финансовите институции от страна на институциите, органите или агенциите на Съюза, на централните органи на властта, регионалните и местни органи, на останалите обществени власти или други обществени организации или предприятия на държавите-членки.

2. Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме регламенти или европейски решения, които уточняват определенията за прилагането на забраната, посочена в параграф 1. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент.

#### **Член III-75**

1. Съюзът не носи отговорност и не поема задълженията на централните органи на властта, на регионалните или местни власти, на останалите обществени власти или други обществени организации или държавни предприятия на дадена държава-членка, нито ги поема за своя сметка, като това не засяга взаимното даване на финансови гаранции за съвместно осъществяване на определен проект. Държава-членка не носи отговорност за задълженията на централните органи на властта, регионалните или местни власти, останалите обществени власти или други обществени организации или държавни предприятия на друга държава-членка, нито ги поема за своя сметка, като това не засяга взаимното даване на финансови гаранции за съвместно осъществяване на определен проект.

2. Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме регламенти или европейски решения, които уточняват определенията по прилагането на забраните, посочени в член III-73 и в настоящия член. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент.

#### **Член III-76**

1. Държавите-членки избягват прекомерните държавни дефицити.

2. Комисията следи развитието на бюджетното състояние и на размера на държавния дълг в държавите-членки с цел да се открият допуснати грешки. Тя проверява, по-специално, дали е спазена бюджетната дисциплина, въз основа на следните два критерия:

а) дали съотношението между предвидения или действителния държавен дефицит спрямо брутния вътрешен продукт надвишава определен показател, освен ако:

і) това съотношение е намалявало значително и постоянно, и е достигнало равнище близко до определения показател,



- ii) или ако надвишаването на референтна стойност е извънредно и временно, и гореспоменатото съотношение остава близко до показателя;
- b) дали съотношението между държавния дълг и брутният вътрешен продукт надвишава определен показател, освен ако това съотношение намалее достатъчно и се доближи със задоволителна скорост до показателя.

Стойностите на показателите са посочени в Протокола относно процедурата във връзка с прекомерните дефицити.

**3.** Ако държава-членка не отговаря на изискванията на тези критерии или на един от тях, Комисията изготвя доклад. Докладът на Комисията отчита също така дали държавният дефицит надвишава държавните инвестиционни разходи и взема предвид всички други прилежащи фактори, включително и средносрочната икономическа и бюджетна позиция на държавата-членка.

Комисията може също така да изготви доклад, ако независимо от спазването на изискванията, произтичащи от критериите, тя счита, че съществува риск за прекомерен дефицит в някоя от държавите-членки.

**4.** Икономическият и финансов комитет издава становище относно доклада на Комисията.

**5.** Ако Комисията счита, че в държава-членка е налице или че съществува риск от създаване на прекомерен дефицит, тя изпраща становище до заинтересованата държава-членка.

**6.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, като взема под внимание евентуалните забележки на въпросната държава-членка и след цялостна оценка, решава дали е налице прекомерен дефицит. В този случай, той приема, по същите процедури, препоръките, които се отправят до заинтересованата държава-членка, за да може тя да преодолее това положение в определен срок. Тези препоръки не се публикуват, освен ако се налага прилагането на разпоредбите на параграф 8.

Съгласно настоящия параграф, Съветът на министрите се произнася, без да бъде взет под внимание гласа на представителя на въпросната държава-членка, и квалифицираното мнозинство се определя като мнозинство от останалите държави-членки, съответстващо поне на три пети от тяхното население.

**7.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема европейските решения и препоръки, посочени в параграфи 8 до 11. Той се произнася, без да бъде взет под внимание гласа на представителя на въпросната държава-членка, и квалифицираното мнозинство се определя като мнозинство на останалите държави-членки, съответстващо на поне три пети от тяхното население.

**8.** Когато Съветът на министрите установи, че никакво действие с реален ефект не е било предприето в отговор на неговите препоръки в определения срок, той може да публикува своите препоръки.

**9.** Ако държава-членка продължава да не изпълнява препоръките на Съвета на министрите, той може да приеме европейско решение, отправящо нареждане към въпросната държава-членка да предприеме в определен срок действия, целящи намаляването на дефицита, което се счита за необходимо от страна на Съвета на министрите като мярка за преодоляване на положението.

В такъв случай, Съветът на министрите може да поиска от въпросната държава-членка да представя отчети, според точно определен график, за да се следят усилията, която тази държава полага за привеждане в съответствие на състоянието си.

**10.** Докато дадена държава-членка продължава да не се съобразява с европейско решение, взето съгласно параграф 9, Съветът на министрите може да реши да приложи, или, в даден случай, да засили една или повече от следните мерки:

- a)** да изисква от заинтересуваната държава-членка да публикува допълнителни сведения, подлежащи на уточняване от страна на Съвета на министрите, преди да издаде облигации и ценни книжа;
- b)** да покани Европейската инвестиционна банка да преразгледа своята политика за отпускане на заеми по отношение на въпросната държава-членка;
- c)** да изиска от въпросната държава-членка да внесе в Съюза безлихвен депозит, в съответен размер, до момента, в който Съветът на министрите счете, че прекомерният дефицит е преодолян;
- d)** да налага глоби в съответен размер.

Председателят на Съвета на министрите информира Европейския парламент за взетите решения.

**11.** Съветът на министрите отменя всички или някои от мерките, посочени в параграфите 6 и 8 до 10, когато счете, че прекомерният дефицит във въпросната държава-членка е бил коригиран. Ако преди това Съветът на министрите е публикувал своите препоръки, той заявява публично, веднага след отмяната на посоченото в параграф 8 решение, че прекомерният дефицит в тази държава-членка повече не съществува.

**12.** Правата на завеждане на съдебно дело, предвидени в членове III-265 и III-266, не могат да бъдат упражнявани в рамките на параграфите 1 до 6, 8 и 9.

**13.** Допълнителни разпоредби, отнасящи се до привеждането в изпълнение на описаната в настоящия член процедура, са изложени в Протокола относно процедурата във връзка с прекомерните дефицити.

Европейският закон на Съвета на министрите постановява съответните мерки, които заместват гореспоменатия протокол. Той се произнася с единодушие след съгласуване с Европейския парламент и Европейската централна банка.

При условие на съвместимост с останалите разпоредби на настоящия параграф, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема европейските регламенти или решения, които определят условията и определенията за прилагането на гореспоменатия протокол. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент.

## **Раздел 2 Валутна политика**

### **Член III-77**

- 1.** Основната цел на Европейската система на централните банки е да поддържа стабилността на цените. Без да се накърнява тази цел, Европейската система на централните банки подкрепя общите икономически политики в Съюза, с оглед да допринесе за осъществяването на целите на Съюза, така както са определени в член I-3. Европейската система на централните банки действа в съответствие с принципа на отворена пазарна политика със свободна конкуренция, като поощрява ефективното разпределяне на ресурсите и като спазва принципите, определени в член III-69.
- 2.** Основните задачи, възложени на Европейската система на централните банки, са следните:
  - a)** да определя и привежда в изпълнение на валутната политика на Съюза;
  - b)** да осъществява обменните операции съгласно с член III-228;
  - c)** да държи и управлява официалните валутни резерви на държавите-членки;
  - d)** да спомага за правилното функциониране на платежните системи.
- 3.** Параграф 2, точка с), се прилага да се накърнява съхранението и управлението, от страна на правителствата на държавите-членки, на оборотния капитал с чуждестранна валута.
- 4.** Европейската централна банка се консултира:
  - a)** относно всеки акт на Съюза, предложен в областите от нейната компетентност;
  - b)** от националните органи, относно всеки проект на законодателни норми в областите от нейната компетентност, но в границите и съгласно условията, определени от Съвета на министрите, в съответствие с предвидената процедура в член III-79, параграф 6.

Европейската централна банка може, в областите на нейната компетентност, да представя становища пред институциите, органите или агенциите на Съюза или пред националните органи.

**5.** Европейската система на централните банки допринася за правилното провеждане на политиките, водени от компетентните органи относно финансовия контрол върху кредитните институции и стабилността на финансовата система.

**6.** Европейският закон може да възложи на Европейската централна банка специфични задачи, свързани с политиките в областта на финансовия контрол върху кредитните и други финансови институции, с изключение на застрахователните компании. Той се приема след консултация с Европейската централна банка.

### **Член III-78**

**1.** Европейската централна банка има изключителното правомощие да разрешава емитирането на банкноти в евро, в Съюза. Европейската централна банка и националните централни банки могат да емитират такива банкноти. Банкнотите, емитирани от Европейската централна банка и националните централни банки, са единственото законно платежно средство в Съюза.

**2.** Държавите-членки могат да емитират монети в евро, при условие, че размерът на емисията бъде одобрен от Европейската централна банка. Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейските регламенти, постановяващи мерки за хармонизиране на номиналните стойности и техническите спецификации на всички монети, предназначени да бъдат пуснати в обръщение, доколкото това е необходимо за осигуряване на нормалното им обръщение в Съюза. Съветът на министрите се произнася след консултиране с Европейския парламент и Европейската централна банка.

### **Член III-79**

**1.** Европейската система на централните банки се състои от Европейската централна банка и от националните централни банки.

**2.** Европейската централна банка притежава правосубектност.

**3.** Европейската система на централните банки се управлява от органите за вземане на решения на Европейската централна банка, които са Управителният съвет и Съветът на директорите.

**4.** Уставът на Европейската система на централните банки е дефиниран в протокола относно устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка..

**5.** Членовете 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 а) и 36 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка могат да бъдат изменени чрез европейски закон:

- a)** или по предложение на Комисията, след съгласуване с Европейската централна банка;
- b)** или по препоръка на Европейската централна банка, след съгласуване с Комисията.

**6.** Съветът на министрите приема европейски регламенти и решения, постановяващи мерките, посочени в членовете 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 и 34.3 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка. Той се произнася след консултация с Европейския парламент:

- a)** или по предложение на Комисията, след консултиране с Европейската централна банка;
- b)** или по препоръка на Европейската централна банка, след съгласуване с Комисията.

#### **Член III-80**

При упражняване на правомощията и при изпълнение на задачите и задълженията, възложени им от Конституцията и Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка, нито Европейската централна банка, нито която и да било национална централна банка, нито член от техните органи за вземане на решение, не могат да искат или да приемат инструкции от институциите, органите и агенциите на Съюза, от правителствата на държавите-членки или от всеки друг орган. Институциите, органите и агенциите на Съюза, както и правителствата на държавите-членки, се задължават да спазват този принцип и да не правят опити за оказване на влияние върху членовете на органите за вземане на решения на Европейската централна банка или националните централни банки при изпълнението на техните задачи.

#### **Член III-81**

Всяка държава-членка осигурява съвместимостта на своето национално законодателство, включително и на Устава на своята национална централна банка, с Конституцията и с Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

#### **Член III-82**

**1.** За изпълнението на задачите, възложени на Европейската система на централните банки, Европейската централна банка, в съответствие с Конституцията и съгласно условията, определени в Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка, приема:

- a)** европейски регламенти, доколкото това е необходимо за изпълнение на задачите, определени в член 3.1, първо тире, в членове 19.1, 22 или 25.2 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка, както и в случаите, които са предвидени в европейските регламенти и решения, посочени в член III-79, параграф 6;
- b)** европейски решения, необходими за изпълнение на задачите, възложени на Европейската система на централните банки съгласно Конституцията и Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка;
- c)** препоръки и становища.

2. Европейската централна банка може да реши да публикува своите европейски решения, препоръки и становища.

3. Съветът на министрите приема, съгласно процедурата, предвидена в член III-79, параграф 6, европейските решения, определящи границите и условията, в които Европейската централна банка е оправомощена да налага на предприятията глоби или прогресивни парични санкции, в случай на неспазване на нейните регламенти и европейски решения.

### **Член III-83**

Без да се накърняват правомощията на Европейската централна банка, определен закон или европейски рамков закон постановява необходимите мерки относно използването на еврото като единна валутна единица на държавите-членки. Той се приема след съгласуване с Европейската централна банка.

## **Раздел 3 Институционни разпоредби**

### **Член III-84**

1. Съветът на управителите на Европейската централна банка се състои от членовете на Съвета на директорите на Европейската централна банка и от управителите на националните централни банки на държавите-членки, които не са предмет на изключение, посочено в член III-91.

2. а) Съветът на директорите се състои от председател, заместник-председател и четирима други членове.

б) Председателят, заместник-председателят и другите членове на Съвета на директорите, се назначават по общо съгласие от правителствата на държавите-членки на равнище държавни или правителствени ръководители, по препоръка на Съвета на министрите и след съгласуване с Европейския парламент и Съвета на управителите на Европейската централна банка, измежду лица с признат авторитет и професионален опит във валутната и банковата област.

Техният мандат е осем години и не може да бъде подновяван.

Само граждани на държавите-членки могат да бъдат членове на Съвета на директорите.

### **Член III-85**

1. Председателят на Съвета на министрите и един член на Комисията могат да участвуват, без решаващо право на глас, в заседанията на Съвета на управителите на Европейската централна банка.

Председателят на Съвета на министрите може да внесе предложение в разискванията на Съвета на управителите на Европейската централна банка.

2. Председателят на Европейската централна банка е поканен да участва в заседанията на Съвета на министрите, когато се разискват въпроси, свързани с целите и мисиите на Европейската система на централните банки.

3. Европейската централна банка изпраща годишен доклад за дейността на Европейската система на централните банки и за валутната политика през предходната и настоящата година до Европейския парламент, Съвета на министрите и Комисията, както и до Европейския съвет. Председателят на Европейската централна банка представя този доклад пред Съвета на министрите и Европейския парламент, който може да проведе общ дебат на тази основа.

Председателят на Европейската централна банка и останалите членове на Съвета на директорите могат, по искане на Европейския парламент или по собствена инициатива, да бъдат изслушани от компетентните комисии на Европейския парламент.

### Член III-86

1. С цел да се спомогне за координирането на политиките на държавите-членки в максимална степен, необходима за функционирането на вътрешния пазар, се създава Икономически и финансов комитет.

2. Задачите на този комитет са:

- a) да издава становища по искане на Съвета на министрите или на Комисията, или по собствена инициатива, предназначени за тези институции;
- b) да следи икономическото и финансово положение на държавите-членки и на Съюза и да докладва редовно за това на Съвета на министрите и на Комисията, а именно относно финансовите отношения с трети страни и международни институции;
- c) без да се накърнява член III-247, да допринася за подготовката на работата на Съвета на министрите, както е посочено в член III-48, член III-71, параграф 2, 3, 4 и 6, член III-72, III-74, III-75, III-76, член III-77, параграф 6, член III-78, параграф 2, член III-79, параграф 5 и 6, член III-83, III-90 и член III-92, параграф 2 и 3, член III-95, член III-96, параграф 2 и 3, членовете III-224 и III-228, и да изпълнява останалите консултативни и подготвителни задачи, възложени му от Съвета на министрите;
- d) да извършва, поне веднъж годишно, преглед на ситуацията, отнасяща се до движението на капитали и свободата на плащания, така както те произтичат от прилагането на Конституцията и актовете на Съюза; този преглед засяга всички мерки, свързани с движението на капитали и с плащанията; Комитетът докладва на Комисията и на Съвета на министрите за резултатите от този преглед.

Всяка една от държавите-членки, Комисията и Европейската централна банка назначават максимално по двама членове на комитета.

**3.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема европейско решение, определящо условията, отнасящи се до състава на Икономическия и финансов комитет. Той се произнася след консултация с Европейската централна банка и този комитет. Председателят на Съвета на министрите информира Европейския парламент за това решение.

**4.** Освен задачите, определени в параграф 2, ако и докато съществуват държави-членки, предмет на изключение, посочено в член III-91, комитетът следи валутното и финансово положение, както и общия платежна система на тези държави-членки и докладва редовно за това на Съвета на министрите и на Комисията.

#### **Член III-87**

За въпроси, попадащи в приложното поле на член III-71, параграф 4, член III-76, с изключение на параграф 13, член III-83, III-90, III-91, член III-92, параграф 3, и член III-228, Съветът на министрите или някоя от държавите-членки могат да поискат от Комисията да отправи, според случая, препоръка или предложение. Комисията разглежда тази молба и представя незабавно заключенията си пред Съвета на министрите.

#### **Раздел 3а**

#### **Разпоредби, отнасящи се до държавите-членки, които са част от евро зоната**

#### **Член III-88**

**1.** С цел да се допринесе за нормалното функциониране на Икономическия и валутен съюз и съгласно съответните разпоредби на Конституцията, Съветът на министрите приема мерки, отнасящи се до държавите-членки, които са част от евро-зоната с цел:

- a)** да се засили координацията на тяхната бюджетна дисциплина и нейния надзор.
- b)** да се разработят, що се отнася до тях, насоки на икономическа политика, като се внимава те да бъдат съвместими с насоките, приети за Съюза като цяло, и да се осигури съответния надзор.

**2.** Само членовете на Съвета на министрите, представители на държавите-членки, които са част от евро-зоната, имат право на глас относно мерките, посочени в параграф 1. Квалифицираното мнозинство се определя като мнозинство на гласовете на представителите на държавите-членки, влизащи в състава на евро-зоната, съставляващи поне три-пети от тяхното население. Изисква се единодушието на тези членове на Съвета на министрите за приемането на всеки акт, изискващ единодушие.

#### **Член III-89**

Условията за свикването на заседанията на министрите на държавите-членки, които са част от евро-зоната, са определени в Протокола за Еврогрупата.



### **Член III-90**

- 1.** С цел да гарантира мястото на еврото в международната валутна система, Съветът на министрите, по предложение на Комисията и след консултация с Европейската централна банка, приема европейско решение, постановяващо общите позиции, относно въпросите представляващи особен интерес за икономическия и валутен съюз в рамките на институциите и компетентните международни финансови конференции.
- 2.** Единствено членовете на Съвета на министрите, представители на държавите-членки, които са част от евро-зоната имат право да гласуват относно мерките, посочени в параграф 1. Квалифицираното мнозинство се определя като мнозинство на гласовете на представителите на държавите-членки, влизащи в състава на евро-зоната, съставляващи поне три-пети от тяхното население. Единодушието на тези членове на Съвета на министрите се изисква за приемането на всеки акт, изискващ единодушие.
- 3.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме подходящи мерки, за да осигури единно представяне в рамките на институциите и международните финансови конференции. Процедурните разпоредби на параграфе 1 и 2 се прилагат.

## **Раздел 4 Преходни разпоредби**

### **Член III-91**

- 1.** Държавите-членки, за които Съветът на министрите не е решил, че отговарят на необходимите условия за приемане на еврото, са наричани по-нататък "Държави-членки, предмет на изключение".
- 2.** Разпоредбите на Конституцията, посочени по-долу, не се прилагат спрямо държавите-членки, предмет на изключение:
  - a)** приемане на онези части от главните насоки на икономическите политики, отнасящи се най-общо до евро-зоната ((член III-71, параграф 2)
  - b)** принудителни мерки за преодоляване на прекомерните дефицити (член III-76, параграф 9 и10)
  - c)** цели и задачи на Европейската система на централните банки (член III-77, параграф 1, 2, 3 и 5)
  - d)** емитиране на еврото (член III-78)
  - e)** актове на Европейската централна банка (член III-82)
  - f)** мерки свързани с употребата на еврото (член III-83)
  - g)** валутни спогодби (член III-228)
  - h)** определяне на членовете на Съвета на директорите на Европейската централна банка (член III-84, параграф 2, точка b).

Въз основа на разпоредбите на посочените по-горе членове, под "държа-ви-членки" се разбират държавите-членки, които не са предмет на изключе-ние.

**3.** Държавите-членки, предмет на изключение и техните национални цент-рални банки се изключват от правата и задълженията в рамките на Европейс-ката система на централните банки, съгласно глава IX от Устава на Европейс-ката система на централните банки и на Европейската централна банка.

**4.** Правата на гласуване на членовете на Съвета на министрите, представи-тели на държавите-членки предмет на изключение, се прекратяват при приема-нето от Съвета на министрите на мерките, посочени в членовете, изброени в параграф 2. Квалифицираното мнозинство, в този случай, се определя от мно-зинството на гласовете на представителите на държавите-членки, които не са предмет на изключение, съставляващи поне три пети от тяхното население. Единодушието на тези държави-членки се изисква за приемането на всеки акт, който изисква единодушие.

### **Член III-92**

**1.** Най-малко веднъж на всеки две години, или по искане на държава-членка предмет на изключение, Комисията и Европейската централна банка, док-ладват на Съвета на министрите за напредъка, осъществен от държавите-членки, предмет на изключение, в изпълнението на техните задължения за осъществяването на Икономическия и валутен съюз. Тези доклади разглеждат, по-специално, дали националното законодателство на всяка една от тези дър-жави-членки, включително и уставът на нейната национална централна банка, е съвместимо с членове III-80 и III-81и с Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка. Докладите разглеждат, също така, дали е постигнато високо и трайно равнище на съвместимост, ана-лизирайки до каква степен всяка една от държавите-членки е изпълнила следните критерии:

- a)** постигането на високо равнище на стабилност на цените; това се проявява, когато нивото на инфлацията се приближава най-близо до нивото на три от държавите-членки с най-добри резултати по отно-шение на стабилност на цените;
- b)** устойчивост на положението на публичните финанси; това се проявя-ва чрез състояние на бюджета, което не представя прекомерен дър-жавен дефицит по смисъла на член III-76, параграф 6;
- c)** съобразяване с нормалните граници на отклонение, предвидени от механизма на обменните курсове в продължение на най-малко две години, без девалвация на валутата спрямо еврото;
- d)** трайният характер на конвергентността, постигната от държавата-членка, предмет на изключение и нейното участие в механизма на обменните курсове, който се отразява в нивото на дългосрочните лихвени проценти.

Четири критерия, посочени в настоящия параграф и съответния период, в които всеки един от тях трябва да бъде спазван, са уточнени в Протокола относно критериите за конвергентност. Докладите на Комисията и на Европейската централна банка вземат предвид, също така, резултатите от интегрирането на пазарите, положението и развитието на платежния баланс по текущата сметка, и прегледа на развитието на разходите за единица труд, както и други ценови показатели.

**2.** След консултиране с Европейския парламент и обсъждане в Европейския съвет, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема европейско решение, което постановява кои държави-членки, предмет на изключение, отговарят на необходимите условия, въз основа на критериите, посочени в параграф 1, и отменя изключенията за съответните държави-членки.

**3.** Ако се вземе решение, съгласно с процедурата, предвидена в параграф 2, за отмяна на изключение, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, като се произнася с единодушие на членовете представители на държавите-членки, които не са предмет на изключение, и заинтересованата държава-членка, приема регламенти или европейски решения, определящи необратимо курса, по който еврото заменя валутата на въпросната държава-членка и постановява останалите мерки, необходими за въвеждане на еврото като единна валута във въпросната държава-членка. Съветът на министрите се произнася след консултация с Европейската централна банка.

### **Член III-93**

**1.** Ако и докато съществуват държави-членки, предмет на изключение, и без да се накърнява член III-79, параграф 3, общият съвет на Европейската централна банка, посочен в член 45 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка, се учредява като трети орган за вземане на решения на Европейската централна банка.

**2.** Ако и докато съществуват държави-членки, предмет на изключение, по отношение на тези държави-членки, Европейската централна банка:

- a)** засилва сътрудничеството между националните централни банки;
- b)** засилва координацията на валутните политики на държавите-членки с оглед осигуряване стабилност на цените;
- c)** следи за функционирането на механизма на валутния курс;
- d)** осъществява консултации по въпроси, отнасящи се до компетентността на националните централни банки и засягащи стабилността на финансовите институции и пазари;
- e)** поема изпълнението на предишните функции на Европейския фонд за валутно сътрудничество, изпълнявани в следствие от Европейския валутен институт.

### Член III-94

Всяка държава-членка, предмет на изключение, разглежда своята валутна политика като проблем от общ интерес. Изпълнявайки това, тя се съобразява с опита, натрупан благодарение на сътрудничеството в рамките на механизма на валутните курсове.

### Член III-95

**1.** В случай на затруднения или на сериозна заплаха от затруднения в платежния баланс на държава-членка, предмет на изключение, произтичащи било от цялостно нарушаване на стабилността на платежния ѝ баланс, било от естеството на валутата, с която тя разполага, и в частност, когато тези затруднения биха могли да застрашат функционирането на вътрешния пазар или реализирането на общата търговска политика, Комисията незабавно проучва ситуацията във въпросната държава и действията, които държавата е предприела или които може да предприеме в съответствие с Конституцията, като използва всички средства, с които разполага. Комисията посочва мерките, които препоръчва да бъдат взети от заинтересованата държава-членка.

Ако действията, предприети от дадена държава-членка, предмет на изключение, и мерките, предложени от Комисията, се окажат недостатъчни за преодоляване на възникналите трудности или които застрашават да възникнат, Комисията препоръчва на Съвета на министрите, след съгласуване с Икономическия и финансов комитет, предоставянето на взаимна помощ и подходящите за това методи.

Комисията информира редовно Съвета на министрите относно ситуацията и нейното развитие.

**2.** Съветът на министрите предоставя взаимна помощ; той приема европейските регламенти или решения, определящи нейните условия и способите за прилагане. Взаимната помощ може, в частност, да се осъществи под формата на:

- a) съгласувани действия в рамките на други международни организации, към които държавите-членки, предмет на изключение, могат да се обърнат;
- b) мерки, необходими за предотвратяването на затруднения в търговията, когато държавата, предмет на изключение, преодоляваща проблеми, запазва или въвежда количествени ограничения по отношение на трети държави;
- c) отпускане на ограничени кредити от други държави-членки, при условие, че дадат съгласието си.

**3.** Ако препоръчаната от Комисията взаимна помощ не бъде одобрена от Съвета на министрите или ако оказаната взаимна помощ и взетите мерки са недостатъчни, Комисията разрешава на държавата-членка, предмет на изключение, която е в затруднено положение, да предприеме защитни мерки, чиито условия и подробности се определят от Комисията.

Разрешението на Комисията може да бъде отменено, а условията и подробностите, изменени от Съвета на министрите.

#### **Член III-96**

- 1.** В случай на внезапна криза в платежния баланс и ако не бъде взето незабавно решение за действие по смисъла на член III-90, параграф 2, държава-членка, предмет на изключение, може да предприеме, с предпазна цел, необходимите защитни мерки. Тези мерки трябва да са такива, че да причинят възможно най-малко смущения във функционирането на вътрешния пазар и да се ограничат само в обхвата, необходим за преодоляване на внезапните трудности, които са възникнали.
- 2.** Комисията и останалите държави-членки трябва да бъдат информирани за тези защитни мерки най-късно в момента на влизането им в сила. Комисията може да препоръча на Съвета на министрите предоставянето на взаимна помощ съгласно член III-95.
- 3.** След издаване на становище от страна на Комисията и след консултация с Икономическия и финансов комитет, Съветът на министрите може да вземе решение, според което заинтересованата държава-членка да измени, прекрати или отмени горепосочените защитни мерки.

### **Глава III ПОЛИТИКИ В ДРУГИ СПЕЦИФИЧНИ ОБЛАСТИ**

#### **Раздел 1 Заетост**

#### **Член III-97**

Съюзът и държавите-членки, в съответствие с настоящия раздел, разработват координирана стратегия за заетостта и, в частност, за поощряване на създаването на квалифицирана и обучена работна сила, и пазари на труда, способни да се приспособяват и да реагират бързо спрямо развитието на икономиката, с оглед постигането на целите, посочени в член I-3.

#### **Член III-98**

- 1.** Държавите-членки, посредством своите политики в областта на заетостта, допринасят за осъществяването на посочените в член III-97 цели, по начин, съвместим с основните насоки на икономическите политики на държавите-членки и на Съюза, приети в приложение на член III-71, параграф 2.
- 2.** Държавите-членки, като вземат предвид националните практики относно отговорностите на социалните партньори, считат насърчаването на заетостта за въпрос от общ интерес и координират своите действия, в това отношение, в рамките на Съвета на министрите, в съответствие с член III-100.

### **Член III-99**

1. Съюзът допринася за постигане на висока степен на заетост, насърчавайки сътрудничеството между държавите-членки и подкрепяйки, а при нужда, допълвайки тяхната дейност. Същевременно, той зачита изцяло правомощията на държавите-членки в тази област.
2. Целта за постигане на висока степен на заетост се взема предвид при определянето и прилагането на политиките и действията на Съюза.

### **Член III-100**

1. Европейският съвет следи ежегодно положението в областта на заетостта в Съюза и приема заключения по този въпрос, въз основа на съвместен годишен доклад на Съвета на министрите и на Комисията.
2. Въз основа на заключенията на Европейския съвет, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема всяка година ръководни насоки, с които държавите-членки съобразяват техните политики в областта на заетостта. Той се произнася след консултация с Европейския парламент, Комитета на регионите, Икономическия и социален комитет и Комитета по заетостта.

Тези ръководни насоки са съвместими с основните насоки, приети в приложение на член III-71, параграф 2.

3. Всяка държава-членка изпраща до Съвета на министрите и до Комисията, годишен доклад за основните мерки, които е предприела за прилагане на своята политика в областта на заетостта, в светлината на ръководните насоки относно заетостта, посочени в параграф 2.
4. Въз основа на докладите, посочени в параграф 3 и след като получи становището на Комитета по заетостта, Съветът на министрите извършва ежегодно, в светлината на ръководните насоки в областта на заетостта, преглед на прилагането на политиките в областта на заетостта на държавите-членки. Съветът на министрите, по препоръка на Комисията, може да приема препоръки, които отправя до държавите-членки.
5. Въз основа на резултатите от този преглед, Съветът на министрите и Комисията изпращат съвместен годишен доклад до Европейския съвет, относно положението в областта на заетостта в Съюза и прилагането на ръководните насоки в областта на заетостта.

### **Член III-101**

Европейският закон или европейският рамков закон може да постанови насърчителни действия, предназначени да поощряват сътрудничеството между държавите-членки и да подкрепят тяхната дейност в областта на заетостта, посредством инициативи, които имат за цел развитието на обмена на информация и на най-добър опит, като предоставя сравнителни анализи и съвети, но и като поощрява новаторските подходи и анализира новите подходи, в частност прилагайки пилотни проекти. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет.

Европейският закон или европейският рамков закон не включва хармонизиране на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки.

### **Член III-102**

Съветът на министрите, като се произнася с обикновено мнозинство, приема европейско решение за учредяване на Комитет по заетостта с консултативен характер, с цел да се насърчава координацията между държавите-членки относно политиките в областта на заетостта и пазара на труда. Той се произнася след консултация с Европейския парламент.

Комитетът има следните задачи:

- a)** да следи развитието на положението в областта на заетостта и политиките в областта на заетостта, в рамките на държавите-членки и на Съюза;
- b)** без да се накърнява член III-247, да формулира становища, по искане на Съвета на министрите или на Комисията, или по собствена инициатива, и да допринася за подготовката на разискванията на Съвета на министрите, посочени в член III-100.

При изпълнение на своето поръчение, Комитетът се консултира със социалните партньори.

Всяка държава-членка и Комисията назначават по двама члена на Комитета.

## **Раздел 2 Социална политика**

### **Член III-103**

Съюзът и държавите-членки, съзнавайки основните социални права, в частност тези, формулирани в Европейската социална харта, подписана в Торино на 18 октомври 1961 год. и в Хартата на Общността за основните социални права на трудещите се от 1989 год., имат за цел поощряването на заетостта, подобряването на условията на живот и труд, позволяващи тяхното прогресивно изравняване, адекватна социална защита, социален диалог, развитие на човешките ресурси, позволяващо да се достигне високо и трайно ниво на заетост и борбата срещу социалната изолация.

За тази цел, Съюзът и държавите-членки, в тяхната дейност, отчитат разнообразието на националните практики, в частност в областта на договорните отношения, както и необходимостта да се запази конкурентноспособността на икономиката на Съюза.

Те считат, че едно такова развитие ще се постигне както в резултат от функционирането на общия вътрешен пазар, който ще благоприятствува за хармонизирането на социалните системи, така и от предвидените в Конституцията процедури и сближаването на законовите, подзаконовите и административни разпоредби.

### Член III-104

1. С оглед на осъществяването на целите, посочени в член III-103, Съюзът подкрепя и допълва дейността на държавите-членки в следните области:

- a) подобряване, най-вече, на работната среда с оглед опазване на здравето и осигуряване на безопасността на трудещите се;
- b) условията на труд;
- c) социалното осигуряване и социалната защита на трудещите се;
- d) закрилата на трудещите са в случай на прекратяване на трудовия договор;
- e) информирането и консултирането с трудещите се;
- f) представителството и колективната защита на интересите на трудещите се и на работодателите, включително и съвместното управление, при условията на параграф 6;
- g) условията за наемане на работа на граждани на трети страни, които пребивават законно на територията на Съюза;
- h) интегрирането на лицата, изключени от пазара на труда, без да се накърнява член III-183;
- i) равенството между мъже и жени, а именно, що се отнася до техните шансове на пазара на труда и при третирането им на работното място;
- j) борбата срещу социалната изолация;
- k) модернизирането на системите на социална защита, без да се накърнява точка c).

2. За тази цел:

- a) Европейският закон или европейският рамков закон може да приеме мерки за поощряване на сътрудничеството между държавите-членки, посредством инициативи, целящи увеличаване на познанията, развитие на обмена на информация и на най-добър опит, поощряване на новаторския подход и анализиране на новите подходи, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки;
- b) в областите, посочени в параграф 1, точки а) до i), европейският рамков закон може да постанови постепенно приложими минимални изисквания, съобразно условията и техническите норми, съществуващи във всяка от държавите-членки. Този европейски рамков закон избягва налагането на такива административни, финансови и правни ограничения, които биха възпрепятствували създаването и развитието на малки и средни предприятия.

Във всички случаи, европейският закон или европейският рамков закон се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.



**3.** Като изключение на параграф 2, в областите, посочени в параграф 1, точки с), d), f) и g), европейският закон или европейският рамков закон се приема от Съвета на министрите, който се произнася с единодушие, след съгласуване с Европейския парламент, с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

Съветът на министрите може, по предложение на Комисията, да приеме европейско решение, за да направи обикновената законодателна процедура приложима за параграф 1, точки d), f) и g). Той се произнася с единодушие след съгласуване с Европейския парламент.

**4.** Държава-членка може да възложи на социалните партньори, по тяхна съвместна молба, прилагането на европейските рамкови закони, приети в приложение на параграф 2.

В този случай, тя следва да гарантира, че най-късно до датата, на която европейският рамков закон трябва да влезе в действие, социалните партньори са приложили необходимите разпоредби посредством споразумение, като заинтересованата държава-членка трябва да вземе всякакви необходими мерки, които да ѝ позволяват по всяко време тя да бъде в състояние да гарантира постигането на резултатите, наложени от въпросния рамков закон.

**5.** Европейските закони и европейските рамкови закони, приети по силата на настоящия член:

**a)** не засягат правото, с което се ползват държавите-членки да определят основните принципи на своите системи на социално осигуряване и не трябва да накърняват значително финансовото им равновесие;

**b)** не могат да попречат на държава-членка да запази или да установи по-строги мерки на закрила, съвместими с Конституцията.

**6.** Настоящият член не се прилага по отношение на заплащане за труд, правото на сдружаване, правото на стачки, нито правото на затваряне на предприятия чрез локаут.

### **Член III- 105**

**1.** Комисията има за задача да поощрява консултирането със социалните партньори на равнището на Съюза и приема всякакви необходими мерки, за да улесни техния диалог, като се стреми да осигури равновесие в подкрепата на страните.

**2.** За тази цел, Комисията, преди да направи предложения в областта на социалната политика, се консултира със социалните партньори относно възможното ориентиране на дадена дейност на Съюза.

**3.** Ако след тази консултация, Комисията счита, че е желателна дадена дейност от страна на Съюза, тя се консултира със социалните партньори относно съдържанието на предвижданото предложение. Социалните партньори представят на Комисията становище, или, според случая, препоръка.

4. По повод на тази консултация, социалните партньори могат да информират Комисията за своето желание да започнат процеса, предвиден в член III-106. Продължителността на процедурата не може да надхвърля девет месеца, освен ако, по общо съгласие на заинтересованите социални партньори и Комисията, бъде решено удължаване.

#### Член III-106

1. Диалогът между социалните партньори на равнище на Съюза, може да доведе, ако те желаят, до договорни отношения, включително и споразумения.

2. Изпълнението на споразуменията, сключени на равнище на Съюза, се прилагат или съгласно процедурите и практиките, присъщи за социалните партньори и за държавите-членки, или, що се отнася до областите, посочени в член III-104, по съвместна молба на подписалите страни, чрез регламенти или европейски решения, приети от Съвета на министрите по предложение на Комисията.

Когато въпросното споразумение съдържа една или няколко разпоредби, отнасящи се до някоя от областите, за които се изисква единодушие, по смисъла на член III-104, параграф 3, Съветът на министрите се произнася с единодушие.

#### Член III-107

С оглед постигане на целите, посочени в член III-103 и без да се накърняват останалите разпоредби от Конституцията, Комисията поощрява сътрудничеството между държавите-членки и спомага за координирането на тяхната дейност във всички области на социалната политика, попадащи в обхвата на настоящия раздел, и по-точно в областите отнасящи се до:

- a) заетостта;
- b) трудовото право и условията на труд;
- c) професионално обучение и квалификационни курсове;
- d) социалното осигуряване;
- e) предотвратяването на трудовите злополуки и професионалните болести;
- f) хигиената на труда;
- g) синдикалното право и колективните договори между работодатели и трудещи се.

За тази цел, Комисията действа в тесен контакт с държавите-членки, посредством проучвания, становища и организиране на консултации, както за проблемите, които възникват на национално равнище, така и за онези, които попадат в компетентността на международните организации, и по-точно посредством инициативи с оглед постановяване на насоки и напътствия, организиране на обмен на най-добър опит и подготовка на елементите необходими за периодичния надзор и отчитане. Европейския парламент се уведомява подробно.

Преди да формулира предвидените в настоящия член становища, Комисията се консултира с Икономическия и социален комитет.

#### **Член III-108**

1. Всяка държава-членка осигурява прилагането на принципа на равенството при заплащането на мъжете и жените, за равен или равностоен труд.

2. По смисъла на настоящия член, под « заплащане » се разбира обичайната основна или минимална работна заплата или надница, както и всякакви други възнаграждения, платени пряко или косвено, в брой или в натура, от работодателя на трудещия се, по силата на трудовия договор, който ги свързва.

Равенството в заплащането, без дискриминация въз основа на пола, предполага:

- a) заплащането за равна работа на сделно заплащане, да бъде изчислявано въз основа на една и съща мерна единица;
- b) заплащането за работа на повременно заплащане, да бъде еднакво за еднаква работа.

3. Европейският закон или европейският рамков закон постановява мерките, целящи осигуряване на прилагането на принципа на равни професионалните възможности и в третирането на мъжете и жените в областта на заетостта и труда, включително и принципа за равно заплащане за равен или равностоен труд. Той се приема след консултиране с Икономическия и социален комитет.

4. За конкретното осигуряване на пълно равенство между мъже и жени в професионалния живот, принципът на равното третиране не пречи дадена държава-членка да запази или да приеме мерки, предвиждащи специфични предимства, предназначени да улеснят упражняването на дадена професионална дейност от страна на по-слабо представения пол или да предотвратят или компенсират неизгодни положения в професионалната кариера.

#### **Член III-109**

Държавите-членки се стараят да запазят съществуващото съответствие между режимите на платените отпуски.

#### **Член III-110**

Комисията изготвя ежегодно доклад относно напредъка в осъществяване на целите, посочени в член III-98, включително демографското положение в Съюза. Тя предава този доклад на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на Икономическия и социален комитет.

#### **Член III-111**

Съветът на министрите приема, произнасяйки се с обикновено мнозинство, европейско решение за учредяване на Комитет за социална защита, който има консултативен характер, с цел поощряване на сътрудничеството в областта на социалната защита между държавите-членки и с Комисията. Съветът на министрите се произнася след съгласуване с Европейския парламент.

Комитетът има задача:

- a) да наблюдава социалното положение и развитието на политиките за социална защита в държавите-членки и в Съюза;
- b) да улесни обмена на информация, на опит и на полезни практики между държавите-членки и с Комисията;
- c) без да се накърнява член III-247, да подготвя доклади, да изисква становища или да предприема други дейности в областите, попадащи в неговата компетентност, или по искане на Съвета на министрите или на Комисията, или по собствена инициатива.

При изпълнение на своето поръчение, Комитетът установява адекватни контакти със социалните партньори.

Всяка държава-членка и Комисията назначават по двама членове на Комитета.

#### **Член III-112**

Комисията определя, в годишния си доклад до Европейския парламент, специална глава за развитието на социалното положение в Съюза.

Европейският парламент може да изиска от Комисията да изготви доклад относно специфични проблеми, свързани със социалното положение.

### ***Под-раздел 1*** ***Европейски социален фонд***

#### **Член III-113**

С оглед подобряване на възможностите за наемане на работа на трудещите се на вътрешния пазар и, по този начин, допринасяне за повишаване на жизненото равнище, се учредява Европейски социален фонд, който има за цел да способствува, в рамките на Съюза, за благоприятстване на възможностите за наемане на работа и за географската и професионална мобилност на трудещите се, както и да способствува за адаптирането спрямо индустриалните промени и развитието на производствените системи, в частност, посредством професионалното обучение и преквалификация.

#### **Член III-114**

Фонда се управлява от Комисията.

Тя се подпомага в тази задача от комитет, чийто председател е член на Комисията и който се състои от представители на държавите-членки и на профсъюзните организации на трудещите се и на работодателите.

#### **Член III-115**

Европейският закон постановява мерките за прилагане, отнасящи се до Европейския социален фонд. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

### **Раздел 3**

#### **Икономическо, социално и териториално сближаване**

##### **Член III-116**

С оглед поощряване на хармоничното развитие на Съюза като цяло, Съюзът развива и следва своята дейност, стремейки се към засилване на своето икономическо, социално и териториално сближаване.

В частност, Съюзът цели да намали разликата между равнищата на развитие на различните региони и изостаналостта на региони или острови в най-неблагоприятно положение, включително земеделските зони.

##### **Член III-117**

Държавите-членки прилагат своята икономическа политика и я координират с оглед също така да бъдат постигнати целите, посочени в член III-116. Формулировката и прилагането на политиките и дейностите на Съюза и на общия вътрешен пазар се съобразяват с тези цели и способствуват за тяхното осъществяване. Съюзът подкрепя също така постигането на тези цели чрез дейността, която осъществява посредством структурни фондове (Европейски фонд за ориентиране и гарантиране на селското стопанство, отдел "Ориентиране"; Европейски социален фонд; Европейски фонд за регионално развитие), Европейска инвестиционна банка и останалите съществуващи финансови органи и актове.

Комисията представя доклад, на всеки три години, пред Европейския парламент, пред Съвета на министрите, пред Икономическия и социален комитет, относно постигнатия напредък в осъществяването на икономическото, социално и териториално сближаване и относно начина, по който различните предвидени в настоящия член средства, са допринесли за това. Този доклад се допълва, при нужда, от подходящи предложения.

Европейският закон или европейският рамков закон може да постанови всякаква специфична мярка извън фондовете, без да се накърняват мерки, приети в рамките на други области от политиките на Съюза. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

##### **Член III-118**

Европейският фонд за регионално развитие е предназначен да допринася за коригирането на основните регионални нарушения в балансираното развитие в Съюза, посредством участие в развитието и в структурното приспособяване на регионите с изоставане в развитието и в преориентирането на западащите индустриални региони.

##### **Член III-119**

Без да се накърнява член III-120, европейският закон определя задачите, приоритетните цели и организацията на структурните фондове, което може да включва групиране на фондовете, общите правила, приложими към фондовете, както и необходимите разпоредби за осигуряване на тяхната ефективност и координацията на фондовете помежду им и с останалите съществуващи финансови органи и актове.

Специален Кохезионен фонд , създаден с европейския закон, допринася финансово за осъществяването на проекти в областта на околната среда и на трансевропейските мрежи в областта на транспортната инфраструктура.

Във всички случаи, европейският закон се приема след консултация с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет. До първи януари 2007 година, Съветът на министрите се произнася с единодушие.

#### **Член III-120**

Европейският закон постановява мерките за прилагане, отнасящи се до Европейския фонд за регионално развитие. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет.

Що се отнася до Европейския фонд за ориентиране и гарантиране на селското стопанство отдел "Ориентиране", и Европейския социален фонд, разпоредбите на член III-127 и III-115 продължават, съответно, да се прилагат.

### **Раздел 4 Селско стопанство и рибарство**

#### **Член III-121**

Съюзът определя и прилага обща политика по отношение селското стопанство и рибарството.

Под "селскостопански продукти" се разбират продуктите на земята, животновъдството и рибарството, както и продуктите след първична обработка, които са пряко свързани с тези продукти. Препратките към общата селскостопанска политика или селското стопанство и използването на термина "селскостопански" се разбират като отнасящи се, също така, и до рибарството, имайки предвид особените характеристики на този сектор.

#### **Член III- 122**

- 1.** Общият вътрешен пазар обхваща селското стопанство и търговията със селскостопански продукти.
- 2.** Ако друго не е предвидено в член III-123 до 128, правилата, предвидени за установяването на общия вътрешен пазар се прилагат по отношение на селскостопанските продукти.
- 3.** Продуктите, изброени в Приложение I<sup>1</sup> са предмет на разпоредбите на членовете III-123 до III-128.
- 4.** Функционирането и развитието на общия вътрешен пазар относно селскостопанските продукти, трябва да бъдат допълнени от установяването на обща селскостопанска политика.

---

<sup>1</sup> Това Приложение, съответстващо на Приложение 1 от Договора за Европейската Общност, би трябвало да бъде съставено .

### Член III-123

1. Общата селскостопанска политика има за цел:
  - a) да увеличи производителността на селското стопанство, чрез развитие на техническия прогрес, осигуряване на рационалното развитие на селскостопанското производство, както и оптималното използване на производствените фактори, и в частност, на работната сила,
  - b) да осигурява, по този начин, справедливо жизнено равнище за земеделското население, в частност, посредством повишаването на индивидуалния доход на лицата, които работят в селското стопанство,
  - c) стабилизиране на пазарите,
  - d) гарантиране сигурността на снабдяването,
  - e) осигуряване на разумни цени на доставките, предназначени за потребителите.
2. При разработването на общата селскостопанска политика и на специалните методи, чието прилагане тя може да изисква, трябва да се вземат предвид:
  - a) специфичният характер на селскостопанската дейност, произтичащ от социалната структура на селското стопанство и от структурните и природни различия между различните селскостопански региони,
  - b) необходимостта от постепенно провеждане на нужните изравнявания,
  - c) фактът, че в държавите-членки селското стопанство представлява сектор, тясно свързан с цялата икономика.

### Член III-124

1. За постигането на целите, предвидени в член III-123, се създава обща организация на селскостопанските пазари.

В зависимост от продуктите, тази организация приема една от следните форми:

- a) общи правила в областта на конкуренцията,
  - b) задължителна координация между различните национални пазарни организации,
  - c) европейска пазарна организация.
2. Общата организация, в една от формите, предвидени в параграф 1, може да включва всички необходими мерки за постигане на определените в член III-123 цели, а именно регламентиране на цените, субсидии както за производството, така и за продажбата на различните продукти, системи за образуване на запаси и пренос, общи механизми за стабилизиране на вноса или износа.

Тя трябва да се ограничи в постигането на целите, посочени в член III-123 и трябва да изключва всякаква дискриминация между производители или потребители в Съюза.

Една евентуална обща ценова политика трябва да се основава върху общи критерии и върху единни методи за изчисление.

**3.** С цел да се позволи на общата организация, посочена в параграф 1, да постигне целите си, могат да бъдат създадени един или повече фондове за селскостопанско ориентиране и гаранции.

#### **Член III-125**

За да се позволи осъществяването на определените в член III-123 цели, могат да бъдат предвидени в рамките на общата селскостопанска политика:

- a)** ефективно координиране на усилията в областта на професионалното обучение, научните изследвания и разпространението на агрономически познания, което може да включва съвместно финансирани проекти или институции,
- b)** съвместни действия за развитие на потреблението на определени продукти.

#### **Член III-126**

**1.** Разпоредбите на раздела, отнасящи се до правилата на конкуренцията, се прилагат, по отношение на производството и търговията със селскостопански продукти, само в определената от европейския закон или европейския рамков закон степен, съгласно член III-127, параграф 2 като се вземат предвид целите, посочени в член III-123.

**2.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме регламент или европейско решение, разрешаващо отпускането на помощи:

- a)** за закрила на стопанства в неблагоприятно положение поради структурни или природни условия,
- b)** в рамките на програми за икономическо развитие.

#### **Член III-127**

**1.** Комисията представя предложения относно изготвянето и прилагането на обща селскостопанска политика, включително и замяната на националните организации с една от формите на обща организация, предвидени в член III-124, параграф 1, както и прилагането на мерките, споменати в настоящия раздел.

Тези предложения отчитат взаимната зависимост между селскостопанските аспекти, споменати в настоящия раздел.

**2.** Европейският закон или европейският рамков закон постановява общата организация на селскостопанските пазари, предвидена в член III-124, параграф 1, както и останалите разпоредби необходими за постигане на целите на общата политика в областта на селското стопанство и риболова. Той се приема след консултация с Икономическия и социален комитет.



**3.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема регламенти или европейски решения относно определянето на цените, удържките, помощите и количествените ограничения, както относно определянето и разпределянето на възможностите за риболов.

**4.** Общата организация, предвидена в член III-124, параграф 1 може да замени националните пазарни организации, съгласно условията, предвидени в параграф 2:

- a)** ако общата организация предлага на държавите-членки, които се противопоставят на тази мярка и които разполагат с национална организация относно въпросното производство, равностойни гаранции за заетостта и жизненото равнище на заинтересованите производители, като се взема предвид скоростта на възможните адаптации и необходимите специализации, и
- b)** ако тази организация осигурява условия за търговия в Съюза, аналогични с онези, които съществуват на даден национален пазар.

**5.** Ако се създаде обща организация за някои суровини, преди още да съществува обща организация за съответните преработени продукти, въпросните суровини, използвани за преработени продукти, предназначени за износ за трети държави, могат да бъдат внасяни в Съюза отвън.

#### **Член III-128**

Когато в държава-членка дадена стока е част от национална пазарна организация или подлежи на дадена вътрешни правила с равностоен ефект, и като такава засяга в конкуренцията в подобно производство в друга държава-членка, държавите-членки налагат на тази стока, идваща от държавата-членка, в която съществува тази организация или вътрешни правила, изравнителна такса при вноса, освен ако въпросната държава не прилага изравнителна такса при износа.

Комисията приема европейски регламенти или решения, определящи размера на тези такси в степента, необходима за възстановяване на равновесието; тя може също да разреши и прибягването до други мерки, като определя условията и способите на прилагането им.

### **Раздел 5 Околна среда**

#### **Член III-129**

**1.** Политиката на Съюза в областта на околната среда допринася за постигането на следните цели:

- a)** опазването, защитата и подобряването на качеството на околната среда,
- b)** закрилата на здравето на хората,
- c)** внимателното и рационално използване на природните ресурси,

- d) поощряването, на международно равнище, на мерки, предназначени за готовността за преодоляване на регионалните или световните проблеми в областта на околната среда.

2. Политиката на Съюза в областта на околната среда цели достигането на висока степен на защита и вземане предвид на разнообразието на ситуациите в различните региони на Съюза. Тя се основава върху принципите на вземане на предпазни мерки и превантивни дейности, върху принципа на приоритетното коригиране още при самия източник на посегателствата върху околната среда, и на принципа "който замърсява плаща".

В този контекст, мерките за хармонизиране, отговарящи на изискванията в областта на опазването на околната среда, включват, когато е необходимо, защитна клауза, позволяваща на държавите-членки да вземат мерки, основаващи се на неикономически причини, свързани с околната среда, които мерки подлежат на процедура на контрол от страна на Съюза.

3. При разработването на своята политика в областта на околната среда, Съюзът взема предвид:

- a) наличните научни и технически данни,
- b) условията в областта на околната среда в различните региони на Съюза,
- c) ползата и разходите, свързани с предприемането или неприемането на дадена дейност,
- d) икономическото и социално развитие на Съюза като цяло и равновесието в развитието на неговите региони.

4. В рамките на съответните им правомощия, Съюзът и държавите-членки си сътрудничат с трети държави и с компетентните международни организации. Условията и способите на сътрудничеството от страна на Съюза могат да подлежат на споразумения между него и заинтересованите трети страни, за сключването на които се водят преговори съгласно член III-227.

Предходната алинея не накърнява правомощията на държавите-членки относно воденето на преговори с международните организации и сключването на международни споразумения.

#### Член III-130

1. Европейският закон или европейският рамков закон постановява действията, които трябва да се предприемат за постигането на целите, посочени в член III-129. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

2. Като изключение от параграф 1 и без да се накърнява член III-65, Съветът на министрите приема, с единодушие, закони или европейски рамкови закони, постановяващи:

- a) мерки предимно от данъчно естество;
- b) мерки, отнасящи се до:

- i) териториалното устройство;
  - ii) количественото управление на водните ресурси или отнасящи се пряко или косвено до наличността на тези ресурси;
  - iii) предназначението на земите, с изключение на управлението на проблемите свързани с отпадъците;
- c) мерките, които засягат съществено избора на дадена държава-членка между различни източници на енергия и общата структура на нейното енергоснабдяване.

Съветът на министрите може да приеме, приемайки се с единодушие, европейско решение, което да прави приложима обичайната законова процедура относно въпросите, посочени в алинея първа на настоящия параграф.

Във всички случаи, Съветът на министрите се произнася след съгласуване с Европейския парламент, Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

**3.** Европейският закон постановява програми за действие с общ характер, които определят поставените за постигане цели с приоритетен характер. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

Мерките, необходими за прилагането на тези програми, се приемат съгласно с условията, предвидени в параграф 1 или в параграф 2, в зависимост от случаите.

**4.** Без да се накърняват някои мерки, приети от Съюза, държавите-членки осигуряват финансирането и осъществяването на политиката в областта на околната среда.

**5.** Без да се накърнява принципа, според който замърсяващият плащ, когато дадена мярка, основаваща се на параграф 1, предполага разходи, преценени като прекомерни за публичните власти на дадена държава-членка, тази мярка предвижда, в подходяща форма, следните разпоредби:

- a) временни изключения и/или
- b) финансова подкрепа от Кохезионния фонд.

#### **Член III-131**

Защитните разпоредби, приети съгласно член III-130, не представляват пречка за запазването или установяването, от страна на всяка държава-членка, на по-строги разпоредби за защита. Тези разпоредби трябва да бъдат съвместими с Конституцията. Те се съобщават на Комисията.

## **Раздел 6 Защита на потребителите**

### **Член III-132**

- 1.** С оглед поощряване на интересите и осигуряване на висока степен на защита на потребителите, Съюзът допринася за закрилата на тяхното здраве, безопасността и икономическите им интереси, както и за прилагането на тяхното право на информация, обучение и на правото им да се сдружават помежду си за защита на своите интереси.
- 2.** Съюзът допринася за осъществяването на целите, посочени в параграф 1, посредством:
  - a)** мерки, приети в приложение на член III-65 в рамките на осъществяването на общия вътрешен пазар;
  - b)** мерки, които подкрепят, допълват и осигуряват последователността на политиката на държавите-членки.
- 3.** Европейският закон или европейският рамков закон постановява мерките, посочени в параграф 2, точка b). Той се приема след съгласуване с Икономическия и социален комитет.
- 4.** Актовете, приети в приложение на параграф 3, не могат да попречат на дадена държава-членка да запази или да учреди по-строги защитни разпоредби. Тези разпоредби трябва да бъдат съвместими с Конституцията. Те се съобщават на Комисията.

## **Раздел 7 Транспорт**

### **Член III-133**

Целите на Конституцията относно въпросите, които са предмет на разпоредбите на настоящия дял, се осъществяват в рамките на обща транспортна политика.

### **Член III-134**

Европейският закон или европейският рамков закон прилагат член III-133, като вземат предвид специалните аспекти, свързани с транспорта. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет.

Европейският закон или европейският рамков закон включва:

- a)** общи правила, приложими по отношение на международния транспорт от или към територията на държава-членка, или преминаващ през територията на една или повече държави-членки;
- b)** условията за приемане на превозвачи, които не са жители на държава-членка, в системата на националния транспорт на дадена държава;
- c)** мерки за подобряване на безопасността на транспорта;

- d) всякакви други полезни мерки.

#### **Член III-135**

До приемането на европейския закон или европейския рамков закон, посочен в член III-134, алинея първа, и без единодушното приемане на европейско решение на Съвета на министрите, разрешаващо изключение, никоя държава-членка не може да прави по-неблагоприятни разпоредбите, приети в тази област, считано към 1 януари 1958 год., в преките и косвените им приложения спрямо превозвачите от останалите държави-членки, в сравнение с националните превозвачи или спрямо превозвачите от новоприсъединилите се държави, към датата на тяхното присъединяване.

#### **Член III-136**

Съвместими с Конституцията са помощите, ако те отговарят на нуждите за координация на транспорта, или представляват заплащане за извършени дейности, присъщи на концепцията за обществена услуга.

#### **Член III-137**

Всички мерки в областта на цените и условията на транспорта, приети в рамките на Конституцията, трябва да вземат предвид икономическото състояние на превозвачите.

#### **Член III-138**

1. По отношение на транспортните връзки във вътрешността на Съюза, се забраняват всякакъв вид дискриминация, състояща се в прилагането от страна на превозвач на нееднакви цени и условия за превоз на едни и същи стоки, по един и същ маршрут, според държавата, произхода или местоназначението на превозваните стоки.

2. Параграф 1 не изключва възможността за приемане на други европейски закони или европейски рамкови закони, в приложение на член III-134, алинея първа.

3. Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема регламенти или европейски решения, осигуряващи прилагането в изпълнение на параграф 1. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент и Икономическия и социален комитет.

Той може, по-конкретно, да приема необходимите регламенти и европейски решения, даващи възможност на институциите да следят за спазването на нормата, посочена в параграф 1 и гарантиращи възможността потребителите да се ползват изцяло от нея.

4. Комисията, по собствена инициатива или по искане на държава-членка, разглежда случаите на дискриминация, посочени в параграф 1 и, след като се консултира с всяка заинтересована държава-членка, приема, в рамките на европейските регламенти и решения, посочени в параграф 3, необходимите европейски решения.

### **Член III-139**

1. Прилагането, наложено от дадена държава-членка, на тарифи и условия, отнасящи се до превозите във вътрешността на Съюза, съдържащи какъвто и да било елемент на подкрепа или защита на интерес на едно или няколко предприятия или определени производства, се забранява, освен ако е разрешено с европейско решение на Комисията.

2. Комисията, по собствена инициатива или по молба на дадена държава-членка, разглежда тарифите и условията, посочени в параграф 1, вземайки най-вече предвид, от една страна, изискванията за съответстваща регионална икономическа политика, нуждите на по-слабо развитите райони, както и проблемите на райони, сериозно засегнати от политически обстоятелства, а от друга страна, отражението на тези тарифи и условия върху конкуренцията между различни видове транспорт.

След съгласуване на всяка заинтересована държава-членка, Комисията взема необходимите решения.

3. Забраната, предвидена в параграф 1, не се прилага по отношение на тарифите в рамките на конкуренцията.

### **Член III-140**

Таксите или данъците, които независимо от транспортните цени, се събират от даден превозвач при преминаването на границите, не трябва да надвишават разумна граница, като се вземат предвид действителните разходи, произтичащи от това преминаване.

Държавите-членки се стремят да намалят тези разходи.

Комисията може да отправи препоръки до държавите-членки, относно прилагането на настоящия член.

### **Член III-141**

Разпоредбите на настоящия раздел не представляват пречка за мерките, приети във Федерална република Германия, доколкото тези мерки са необходими, за да се компенсират икономическите различия, причинени от разделянето на Германия, в икономиката на някои региони на Федералната република, засегнати от това разделение.

### **Член III-142**

Към Комисията се създава Консултативен комитет, състоящ се от експерти, определени от правителствата на държавите-членки. Комисията се консултира с Комитета в областта на транспорта, всеки път, когато счита, че това е необходимо.

### **Член III-143**

1. Настоящият раздел се прилага по отношение на железопътния, сухопътния и водния транспорт.

2. Европейският закон или европейският рамков закон може да постанови подходящи мерки относно морския и въздушния транспорт. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

## **Раздел 8 Трансевропейски мрежи**

### **Член III-144**

1. За да допринесе за осъществяване на целите, посочени в член III-14 et III-116 и да позволи на гражданите на Съюза, на икономическите органи, както и на регионалните и местни единици да се ползват изцяло от предимствата, произтичащи от установяването на пространство без вътрешни граници, Съюзът допринася за установяването и за развитието на трансевропейски мрежи в секторите на транспортните, телекомуникационните и енергийните инфраструктури.

2. В рамките на една система на отворени и конкурентни пазари, дейността на Съюза има за цел да благоприятствува за взаимната свързаност и взаимодействието на националните мрежи, както и достъпа до тези мрежи. Той взема предвид, по-специално, необходимостта от свързване на островните региони, регионите без излаз на море и периферните региони с централните региони на Съюза.

### **Член III-145**

1. С оглед осъществяване на целите, посочени в член III-144, Съюзът:
- a) определя насоки, отнасящи се до целите, приоритетите и основните линии на дейностите, предвиждани в областта на трансевропейските мрежи; тези насоки определят проекти от общ интерес;
  - b) осъществява всякакви дейности, които може да се окажат полезни за осигуряване на взаимодействието между мрежите, и по-точно в областта на хармонизирането на техническите стандарти;
  - c) може да подкрепя проекти от общ интерес, поддържани от държавите-членки и определени в рамките на насоките, посочени в точка a), по-точно под формата на проучвания за осъществимост, на гаранции по заеми или частично субсидиране на лихви; Съюзът може също така да допринася за финансирането в държавите-членки на специфични проекти в областта на транспортната инфраструктура посредством Кохезионния фонд.

Дейността на Съюза взема предвид потенциалната икономическа осъществимост на проектите.

2. Европейският закон или европейският рамков закон определя насоките и останалите мерки, посочени в параграф 1. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет.

Насоките и проектите от общ интерес, които засягат територията на дадена държава-членка, изискват съгласието на въпросната държава-членка.

**3.** Държавите-членки координират помежду си, във връзка с Комисията, провежданите на регионално ниво политики, които могат да имат съществено отражение върху осъществяването на целите, посочени в член III-144. Комисията може да вземе, в тясно сътрудничество с държавите-членки, всякаква полезна инициатива за поощряване на това координиране.

**4.** Съюзът може да сътрудничи с трети държави, с оглед поощряване на проекти от общ интерес и осигуряване на взаимодействието в експлоатацията на мрежите.

## **Раздел 9**

### **Научни изследвания, технологично развитие и космическо пространство**

#### **Член III-146**

**1.** Съюзът има за цел да укрепва научните и технологични основи на индустрията на Съюза и да насърчава развитието на нейната международна конкурентоспособност, както и да поощрява научноизследователските дейности, преценени за необходими по силата на други глави от Конституцията.

**2.** За тези цели, той насърчава предприятията в целия Съюз, включително малките и средни предприятия, научноизследователските центрове и университетите, в техните усилия за високо качество на научните изследвания и технологично развитие; той подкрепя техните усилия за сътрудничество, като има за цел специално да позволи на научните работници да си сътрудничат свободно, преодолявайки границите, а на предприятията да експлоатират потенциалите на вътрешния пазар, посредством, в частност, откриването на обществени поръчки на национално равнище, определянето на общи норми и премахането на юридическите и данъчни пречки за това сътрудничество.

**3.** Всички дейности на Съюза, по силата на Конституцията, включително демонстрационните дейности, в областта на научните изследвания и технологичното развитие, се решават и осъществяват, в съответствие с настоящия раздел.

#### **Член III-147**

За постигането на тези цели, Съюзът осъществява следните действия, които допълват предприетите от държавите-членки дейности:

- a)** осъществяване на програми за научни изследвания, технологично развитие и демонстрация чрез поощряване на сътрудничеството с предприятията и тяхното взаимно сътрудничество, научноизследователските центрове и университетите;
- b)** поощряване на сътрудничеството в областта на научните изследвания, технологичното развитие и демонстрация, на Съюза с трети страни и с международни организации;
- c)** разпространяване и определяне на стойностно измерение на резултатите от дейностите в областта на научните изследвания, технологично развитие и демонстрация на Съюза;
- d)** стимулиране на обучението и мобилността на научните работници в Съюза.



### **Член III-148**

1. Съюзът и държавите-членки координират своите дейности в областта на научните изследвания и технологичното развитие, с цел да осигурят взаимната съвместимост между националните политики и политиката на Съюза.
2. Комисията може да предприеме, в тясно сътрудничество с държавите-членки, всякакви полезни инициативи за поощряване на координацията, указана в параграф 1, а именно инициативи с оглед установяване на ориентири и насоки, организиране на обмен на най-добър опит и подготовка на необходимите елементи за периодичен надзор и отчитане. Европейският парламент е подробно информиран за това.

### **Член III-149**

1. Европейският закон постановява рамковата многогодишна програма, която обобщава всички дейности на Съюза. Той се приема след консултиране с Икономическия и социален комитет.

Рамковата програма:

- a) определя научните и технологични цели, които трябва да бъдат осъществени посредством дейностите, предвидени в член III-147 и свързаните с тях приоритети;
  - b) посочва главните насоки на тези дейности;
  - c) определя максималния общ размер и способите за финансово участие на Съюза в рамковата програма, както и съответните дялове на всяка от предвижданите дейности.
2. Рамковата програма се адаптира или допълва в зависимост от развитието на ситуацията.
  3. Рамковата програма се осъществява посредством специфични програми, развивани в рамките на всяка една дейност. Всяка специфична програма уточнява способите за нейното осъществяване, определя нейната продължителност и предвижда средствата, преценени за необходими. Сборът от сумите, преценени за необходими, определени от специфичните програми, не може да превишава общия максимален размер на сумата, определена за рамковата програма и за всяка отделна дейност.
  4. Съветът на министрите приема, по предложение на Комисията, регламентите и европейските решения постановяващи специфичните програми. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент и с Икономическия и социален комитет.

### **Член III-150**

При осъществяване на многогодишната рамкова програма, европейският закон или европейският рамков закон постановява:

- a) правилата за участие на предприятията, на научноизследователските центрове и университетите;

- b) приложимите правила по отношение разпространението на резултатите от научните изследвания.

Европейският закон или европейският рамков закон се приема след съгласуване с Икономическия и социален комитет.

#### **Член III-151**

При осъществяването на многогодишна рамкова програма, европейският закон може да постанови допълнителни програми, в които участват само някои държави-членки, осигуряващи своето финансиране, при условията на евентуално участие от страна на Съюза.

Този европейски закон определя нормите, приложими спрямо допълнителните програми, а именно в областта на разпространение на знанията и на достъпа на други държави-членки. Той се приема след съгласуване с Икономическия и социален комитет и със съгласието на заинтересованите държави-членки.

Приемането на допълнителни програми изисква съгласието на заинтересованите страни.

#### **Член III-152**

При прилагането в изпълнение на многогодишната рамкова програма, европейският закон предвижда, със съгласието на заинтересованите държави-членки, участие в научно-изследователски програми и в програми за развитие, предприети от няколко държави-членки, включително участието в структурите създадени за изпълнението на тези програми.

Този закон се приема след съгласуване с Икономическия и социален комитет.

#### **Член III-153**

При осъществяването на многогодишната рамкова програма, Съюзът може да предвиди сътрудничество, в областта на научните изследвания, развитие и демонстрация на Съюза, с трети страни или с международни организации.

Условията на прилагането на това сътрудничество могат да бъдат предмет на споразумение между Съюза и заинтересованите трети страни, чието сключване се договаря съгласно член III-227.

#### **Член III-154**

Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме регламенти или европейски решения, целящи създаването на общи предприятия или всяка друга структура, необходима за доброто изпълнение на програмите за научни изследвания, технологично развитие и демонстрация на Съюза. Той се произнася, след консултиране с Европейския парламент и Икономическия и социален комитет.

### **Член III-155**

1. С цел да благоприятствува научно-техническия прогрес, промишлената конкурентноспособност и прилагането на своите политики, Съюзът изработва европейска политика за космически изследвания. За тази цел, той може да поощрява съвместните инициативи, да подкрепя научните изследвания и технологичното развитие и да координира усилията необходими за проучването и използването на космическото пространство.
2. С оглед да допринесе за осъществяването на целите, посочени в параграф 1, европейският закон или европейският рамков закон постановява необходимите мерки, които могат да бъдат представени под формата на Европейска програма за космическото пространство.

### **Член III-156**

В началото на всяка година, Комисията представя доклад пред Европейския парламент и пред Съвета на министрите. Този доклад включва информация относно дейностите, осъществявани в областта на научните изследвания и технологичното развитие и разпространението на резултатите от предходната година, както и относно програмата за работа през настоящата година.

## **Раздел 10 Енергетика**

### **Член III-157**

1. В рамките на осъществяването на вътрешния пазар и вземайки предвид изискването за опазване и подобряване на околната среда, политиката на Съюза в областта на енергетиката, има за цел:
  - a) осигуряване на функционирането на пазара на енергетиката,
  - b) гарантиране сигурността на снабдяването на Съюза с енергия,
  - c) поощряване ефективността на енергетиката и икономии на енергия, както и развитието на нови и възобновяващи се енергии.
2. Европейският закон или европейският рамков закон постановява необходимите мерки за постигане на целите, посочени в параграф 1. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет.

Този закон или европейският рамков закон не накърнява избора, който дадена държава-членка може да направи измежду различните източници на енергия и основната структура на своето енергетично снабдяване, без да се накърнява член III-130, параграф 2, точка с).

## **Глава IV**

### **ПРОСТРАНСТВО НА СВОБОДА, СИГУРНОСТ И ПРАВОСЪДИЕ**

#### **Раздел 1**

#### **Общи разпоредби**

#### **Член III-158**

1. Съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие, зачитащо основните права и съобразяващо се с различните традиции и юридически системи на държавите-членки.
2. Той осигурява отсъствието на контрол на лицата на вътрешните граници и развива единна политика в областта на убежището, имиграцията и контрола на външните граници, която се основава върху солидарността между държавите-членки и която е справедлива спрямо гражданите от трети страни. По смисъла на настоящата глава, лицата, изселници от държавите, от които произхождат, имат същите права както гражданите на трети страни.
3. Съюзът прави всичко възможно за осигуряване на високо равнище на сигурност, чрез мерки за предотвратяване и борба срещу престъпността и срещу расизма и ксенофобията, мерки за координиране и сътрудничество между органите на полицията, съдебните органи и другите компетентни органи, както и чрез взаимното признаване на решения по наказателни дела и, ако е необходимо, сближаването на наказателните законодателства.
4. Съюзът улеснява достъпа до правосъдието, а именно чрез принципа на взаимното признаване на съдебните решения и извънсъдебни споразумения в гражданското право.

#### **Член III-159**

Европейският съвет определя стратегическите насоки на законодателното и оперативно програмиране, в пространството на свобода, сигурност и правосъдие.

#### **Член III-160**

1. Националните парламенти на държавите-членки, по отношение на законодателните предложения и инициативи, представени в рамките на раздели 4 и 5 на настоящата глава, следят за зачитането на принципа на субсидиарност, съгласно особените условия, предвидени в протокола за прилагането на принципите на субсидиарност и пропорционалност.

Националните парламенти на държавите-членки могат да участвуват в механизмите на оценка, предвидени от член III-156, както и в политическия контрол на дейността на Европол и оценката на дейността на Еврожюст (Евроджъст), съгласно с член III-169 и III-172.

### **Член III-161**

Без да се накърняват членовете III-265 до III-267, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме регламенти или европейски решения, постановяващи условията, чрез които държавите-членки, в сътрудничество с Комисията, извършват обективна и безпристрастна оценка на привеждането в изпълнение, от страна на властите на държавите-членки, на политиките на Съюза, указани в настоящия раздел, и по-точно с оглед да се благоприятствува за пълното прилагане на принципа на взаимното зачитане. Европейският парламент, както и националните парламенти на държавите-членки, се информират за съдържанието и резултатите от тази оценка.

### **Член III-162**

В рамките на Съвета на министрите се създава постоянен комитет, чиято цел е да осигурява вътре в Съюза поощряването и засилването на оперативното сътрудничество в областта на вътрешната сигурност. Без да се накърнява член III-247, той подпомага координирането на дейността на компетентните органи на държавите-членки. Представителите на съответните органи и агенциите на Съюза могат да бъдат приобщени към работата на комитета. Европейският парламент, както и националните парламенти на държавите-членки, се информират за неговата работа.

### **Член III-163**

Разпоредбите на настоящата глава не накърняват упражняването на отговорностите, които носят държавите-членки за поддържането на обществения ред и опазването на вътрешната сигурност.

### **Член III-164**

Съветът на министрите приема европейски регламенти за осигуряване на административното сътрудничество между компетентните служби на държавите-членки в областите, посочени в настоящата глава, както и между тези служби и Комисията. Той се произнася по предложение на Комисията, без да се накърнява член III-165 и след съгласуване с Европейския парламент.

### **Член III-165**

Актовете, посочени в разделите 4 и 5 на настоящата глава се приемат:

- a) по предложение на Комисията, или
- b) по инициатива на една четвърт от държавите-членки.

## **Раздел 2**

### **Политика, отнасяща се до контрол на границите, правото на убежище и имиграцията**

### **Член III-166**

1. Съюзът развива политика, която има за цел:
  - a) осигуряване на липсата на всякакъв контрол на всички лица, без оглед на тяхната националност, когато те пресичат вътрешните граници;

- b) осигуряване на контрол на лицата и ефективното наблюдаване при пресичане на външните граници;
  - d) постепенно въвеждане на интегрирана система за управление на външните граници.
- 2.** За тази цел, европейският закон и европейският рамков закон постановява мерки, относно
- a) общата политика за издаване на визи и други документи за краткосрочен престой;
  - b) контрола, на който подлежат лицата, пресичащи външните граници;
  - c) условията, при които гражданите на трети страни могат да се движат свободно в рамките на Съюза при краткосрочно пребиваване;
  - d) необходимите мерки за постепенното установяване на интегрирана система на управление на външните граници;
  - e) липсата на контрол на лицата, без оглед на тяхната националност, когато пресичат вътрешните граници.
- 3.** Разпорежданията на настоящия член не накърняват правомощията на държавите-членки относно географското определяне на техните граници, съгласно международното право.

#### **Член III-167**

- 1.** Съюзът разработва обща политика относно даването на убежище и временна закрила, целяща да се даде подходящ статут на всяко лице - гражданин на трета страна, което се нуждае от международна закрила и гарантиране на зачитането на принципа на забрана за връщане. Тази политика трябва да бъде съгласувана с Женевската конвенция от 28 юли 1951, с протокола от 31 януари 1967, относно статута на бежанците и с другите съответни договори.
- 2.** За тази цел, европейският закон или европейският рамков закон постановява мерките относно обща европейска система за даване на убежище, която съдържа:
- a) единен статут относно даването на убежище на гражданите на трети страни, валиден в рамките на целия Съюз,
  - b) единен статут относно субсидиарната закрила на гражданите на трети страни, които без да се ползват от европейско убежище, се нуждаят от международна закрила,
  - c) обща система за временна закрила в случай на масово нахлуване на изселени лица;
  - d) общи процедури за предоставяне и отнемане на единния статут за убежище или за субсидиарна закрила;
  - e) критерии и механизми за определянето на държавата-членка, която отговаря за разглеждането на дадена молба за убежище или за субсидиарна закрила,

- f) норми относно условията за приемане на лица, търсещи убежище или субсидиарна закрила,
- g) партньорство и сътрудничество с трети страни, с оглед направляване на наплива на лица, търсещи убежище или субсидиарна или временна закрила.

**3.** В случай, че една или повече държави-членки са изправени пред извънредна ситуация, характеризираща се с внезапно нахлуване на граждани от трети страни, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейски регламенти или решения постановяващи временни мерки за подкрепа на засегнатата една или повече държави-членки. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент.

### **Член III-168**

**1.** Съюзът развива обща имиграционна политика, целяща да гарантира, във всички етапи, ефективно управление на миграционните вълни, справедливо третиране на гражданите от трети страни, които пребивават законно в държавите-членки, както и предотвратяване и усилена борба срещу незаконната имиграция и трафика на хора.

**2.** За тази цел, европейският закон или европейският рамков закон постановява мерки в следните области:

- a) условията за влизане и пребиваване, както и мерките относно издаване от държавите-членки на дългосрочни визи и разрешения за престой, включително и онези, които целят събиране на разделени семейства;
- b) определянето на правата на гражданите на трети страни, пребиваващи законно в дадена държава-членка, включително и условията относно свободата на движение и пребиваване в другите държави-членки;
- c) незаконната имиграция и незаконното пребиваване, включително отстраняването и репатрирането на незаконно пребиваващите лица;
- d) борбата срещу трафика на хора, и по-точно на жени и деца.

**3.** Съюзът може да сключва с трети страни споразумения относно връщането на граждани на трети страни, пребиваващи незаконно на територията на държавите-членки, в родните им страни или в страните, в които са имали местожителство, съгласно с член III-227.

**4.** Европейският закон или европейският рамков закон може да постанови мерки за поощряване и подкрепа на дейността на държавите-членки за благоприятстване на интеграцията на граждани от трети страни, пребиваващи законно върху тяхната територия, с изключение на хармонизирането на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки.

**5.** Настоящият член не засяга правото на държавите-членки да определят степента на прием относно гражданите на трети държави, идващи от трети държави на тяхната територия с цел работа по трудово или без трудово правоотношение.

### **Член III-169**

Политиките на Съюза, представени в настоящия раздел и тяхното прилагане се ръководят от принципа на солидарността и на справедливото разпределение на отговорностите между държавите-членки, включително и във финансовата област. Всеки път, когато е необходимо, актовете на Съюза, приети по силата на разпоредбите на настоящия раздел, съдържат съответни разпореждания за прилагането на този принцип.

### **Раздел 3**

### **Правно сътрудничество по граждански въпроси**

### **Член III-170**

**1.** Съюзът развива правно сътрудничество по граждански е въпроси, имащи трансграничен ефект, основаващо се върху принципа на взаимното зачитане на съдебните решения и несъдебните споразумения . Това сътрудничество може да включва приемането на мерки за сближаване на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки.

**2.** За тази цел, европейският закон или европейският рамков закон постановява мерки, целящи, между другото, да гарантират:

- a)** взаимното приемане, между държавите-членки, на съдебните решения и несъдебни споразумения и тяхното изпълнение;
- b)** трансгранично съобщаване и нотифициране на съдебните и несъдебни актове;
- c)** съвместимостта на нормите, прилагани в държавите-членки относно конфликти на юрисдикциите и компетенциите
- d)** сътрудничество относно събирането на доказателства;
- e)** улесняване на достъпа до правосъдие-;
- f)** нормалното протичане на гражданските производства, като при нужда благоприятствува за осигуряване на съвместимостта на нормите на гражданските производства, прилагани в държавите-членки;
- g)** развиване на алтернативни методи за разрешаване на споровете;
- h)** подкрепа в обучението на магистрати и съдебни служители.

**3.** Като изключение от разпоредбите на параграф 2, мерките относно семейното право, имащи трансграничен характер, се постановяват с европейски закон или европейски рамков закон от Съвета на министрите. Той вземат решение единодушно след съгласуване с Европейския парламент.

Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме европейско решение, определящо аспектите на семейното право с трансграничен характер, които биха могли да бъдат приети по обичайната законодателна процедура. Съветът на министрите взема решение с единодушие след съгласуване с Европейския парламент.



## **Раздел 4** **Правно сътрудничество по наказателни въпроси**

### **Член III-171**

**1.** Правното сътрудничество по наказателни въпроси в Съюза се основава върху принципите на взаимното приемане на присъдите и съдебните решения и включва сближаването на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки в областите, посочени в параграф 2 и в член III-172.

Европейският Закон или европейският рамков закон постановява мерките, които имат за цел:

- a)** установяването на норми и процедури с цел осигуряване на приемането, в границите на целия Съюз, на всички форми на присъди и съдебни решения;
- b)** предотвратяване и разрешаване на колизии на правото между държавите-членки;
- c)** благоприятстване на обучението на магистрати и съдебни служители;
- d)** улесняване на сътрудничеството между съдебните власти или еквивалентни органи на държавите-членки, във връзка с наказателните процеси и изпълнение на решенията.

**2.** С цел да улесни взаимното приемане на присъдите и съдебните решения, както и полицейското и съдебно сътрудничество по наказателни въпроси с трансгранично измерение, европейският рамков закон може да постанови минимални норми относно:

- a)** възможността за приемливост на доказателства, между държавите-членки;
- b)** правата на лицата в наказателно съдопроизводство ;
- c)** правата на жертвите на престъпността;
- d)** други специфични елементи на наказателното съдопроизводство , които Съветът на министрите предварително определя, въз основа на европейско решение. Той се произнася с единодушие, след одобрение от Европейския парламент.

Приемането на тези минимални норми не накърнява правото на държавите-членки да запазят или да установят по-високо равнище на закрила на лицата в наказателно съдопроизводство .

### **Член III-172**

**1.** Европейският рамков закон може да постанови минимални норми относно определянето на наказателните правонарушения и санкции в областта на особено тежки престъпления, които са с трансгранично измерение, произтичащо от характера или ефекта на тези правонарушения или от по-особени съображения борбата срещу тях да се опира на обща основа.

Тези области на престъпност са следните: тероризмът, трафикът на хора и сексуалната експлоатация на жени и деца, незаконната търговия с наркотици и с оръжия, прането на пари, корупцията, фалшифицирането на пари, компютърната престъпност и организираната престъпност.

В зависимост от развитието на престъпността, Съветът на министрите може да приеме европейско решение установяващо други области на престъпност, които съвпадат с критериите, посочени в настоящия параграф. Той се произнася с единодушие, след одобрение от Европейския парламент.

**2.** Когато сближаването на норми от областта на наказателното право се оказва необходимо, за да гарантира ефективното прилагане в изпълнение на определена политика на Съюза в дадена област, в която са приети мерки за хармонизиране, европейският рамков закон може да постанови минимални правила относно определянето на наказателните престъпления и санкциите във въпросната област.

Без да се накърняват разпоредбите на член III-165, този рамков закон се приема съгласно същата процедура, както процедурата за приемане на мерките за хармонизиране, представени в предходната алинея.

#### **Член III-173**

Европейският закон или европейският рамков закон може да постанови мерки за поощряване и подкрепа на дейността на държавите-членки в областта на предотвратяването на престъпността. Тези мерки не могат да съдържат сближаване на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки.

#### **Член III-174**

**1.** Задачата на Еврожюст е да подкрепи и да засили координацията и сътрудничеството между националните органи, на които са възложени наказателни съдебни преследвания, в случаи на сериозна престъпност, засягаща територията на две или повече държави-членки или изискваща разследвания на съвместна основа и въз основа на извършените оперативни действия и предоставената от органите на държавите-членки и от Европол информация.

**2.** Европейският закон определя структурата, функционирането, областта на действие и задачите на Еврожюст. Тези задачи могат да включват:

- a)** започването и координирането на наказателни съдебни преследвания, водени от националните компетентни органи, по-точно онези, които се занимават с правонарушения, засягащи финансовите интереси на Съюза;
- b)** засилването на съдебното сътрудничество, включително чрез разрешаването на колизии на правото и чрез тясно сътрудничество с Европейската съдебна мрежа.

Европейският закон определя условията за участие на Европейския парламент и националните парламенти на държавите-членки, при отчитане дейностите на Еврожюст.

**3.** В рамките на преследванията, представени в настоящата разпоредба, и без да се накърняват разпоредбите на член III-175, официалните актове по съдебните процедури се приемат от компетентните национални органи.

#### **Член III-175**

**1.** В борбата с тежката престъпност с трансгранично измерение, както и с правонарушенията, накърняващи интересите на Съюза, европейски закон на Съвета на министрите може да учреди Европейска прокуратура на основата на Еврожюст. Тя се произнася с единодушие, след одобрение от страна на Европейския парламент.

**2.** Европейската прокуратура има правомощието да извършва издирвания, да преследва и предава на съдебните власти, в някои случаи действувайки във връзка с Европол, авторите и съучастниците в тежки престъпления, засягащи няколко държави-членки, както и правонарушения, засягащи финансовите интереси на Съюза, така както са определени от европейския закон, предвиден в параграф 1. Тя представя пред компетентните юрисдикции на държавите-членки искове за прилагане на процедурите, свързани с тези правонарушения.

**3.** Европейският закон, посочен в параграф 1, определя статута на Европейската прокуратура, условията на изпълнение на нейните функции, процесуалните норми, приложими спрямо нейните дейности, както и онези, които уреждат приемливостта на доказателствата и нормите, приложими по отношение юридическия контрол на процесуалните актове, които тя постановява при изпълнението на своите функции.

### **Раздел 5**

#### **Полицейско сътрудничество**

#### **Член III-176**

**1.** Съюзът развива полицейско сътрудничество, което обединява всички компетентни органи на държавите-членки, включително полицейските служби, митническите органи, и други правоприлагащи органи, специализирани в областта на предотвратяването или разкриването на престъпленията, както и разследването им.

**2.** С оглед на това, европейският закон или европейският рамков закон може да постанови мерки относно:

- a)** събирането, натрупването, обработването, анализа и обмяна на съответни сведения;
- b)** подпомагане в областта на обучението на служители, както и сътрудничеството в областта на обмен на служители, в оборудването и в изследванията в областта на криминалистиката;
- c)** общите техники за разследване, свързани с разкриването на тежки форми на организирана престъпност.

**3.** Закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите може да постанови мерки относно оперативното сътрудничество между органите, посочени в настоящия член. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след съгласуване с Европейския парламент.

#### **Член III-177**

**1.** Задачата на Европол е да подкрепи и подсили дейността на полицейските власти и други правоприлагащи служби на държавите-членки, както и взаимното им сътрудничество в предотвратяването и борбата срещу тежката престъпност, засягаща две или повече държави-членки, срещу тероризма и формите на престъпност, накърняващи определен общ интерес, обхванат от определена политика на Съюза.

**2.** Европейският закон определя структурата, функционирането, областта на действие и задачите на Европол. Тези задачи могат да включват:

- a)** събирането, натрупването, обработването, анализа и обмяна на информации, предавани по-точно от властите на държавите-членки или от трети страни или инстанции;
- b)** координирането, организирането и осъществяването на разследвания и оперативни действия, водени съвместно с компетентните власти на държавите-членки или в рамките на съвместни екипи за разследване, в дадени случаи във връзка с Еврожюст.

Европейският закон определя също така начините за контрол на дейностите на Европол от страна на Европейския парламент съвместно с националните парламенти на държавите-членки.

**3.** Всяка оперативно действие на Европол трябва да бъде водено във връзка и със съгласието на властите на държавата или държавите-членки, чиято територия е засегната. Прилагането на принудителни мерки е от изключителната компетентност на съответните национални органи.

#### **Член III-178**

Европейски закон или европейски рамков закон на Съвета на министрите определя условията и границите, в които компетентните власти на държавите-членки, посочени в членовете III-166 и III-171 могат да действуват върху територията на друга държава-членка, във връзка и със съгласието на властите на въпросната държава. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след съгласуване с Европейския парламент.

## Глава V

# ОБЛАСТИ, В КОИТО СЪЮЗЪТ МОЖЕ ДА ПРЕДПРИЕМА КООРДИНИРАЩО, ДОПЪЛВАЩО ИЛИ ПОДКРЕПЯЩО ДЕЙСТВИЕ

### Раздел 1 Обществено здраве

#### Член III-179

**1.** При определянето и осъществяването на всички политики и дейности на Съюза, се осигурява висока степен на опазване на човешкото здраве.

Дейността на Съюза, която допълва националните политики, се отнася до подобряването на общественото здраве и предотвратяването на болестите и предпазването на здравето на хората, както и на източниците на опасност за физическото и психическо здраве. Тази дейност включва също и борбата с големите бедствия, като се насърчават изследванията, свързани с техните причини, тяхното предаване и предотвратяване, както и информацията и здравната култура.

Съюзът допълва действията на държавите-членки с цел намаляване на вредните въздействия на наркотиците върху здравето, включително посредством информация и превантивна дейност.

**2.** Съюзът насърчава сътрудничеството между държавите-членки в областите, посочени в настоящия член и, при необходимост, подкрепя тяхната дейност.

Държавите-членки координират помежду си, във връзка с Комисията, своите политики и програми в областите, посочени в параграф 1. Комисията може да приеме, в тясна връзка с държавите-членки, всякаква полезна инициатива за поощряване на тази координация, а именно чрез инициативи с оглед установяване на ориентири и насоки, организиране на обмен на най-добър опит и подготовка на необходимите елементи за периодичен надзор и отчитане. Европейският парламент се информира подробно за това.

**3.** Съюзът и държавите-членки благоприятствуват сътрудничеството с трети държави и компетентни международни организации в областта на общественото здравеопазване.

**4.** Европейският закон или европейският рамков закон допринася за осъществяването на целите, посочени в настоящия член, постановявайки следните мерки, за готовност в преодоляването на общите проблеми на сигурността:

- a)** мерки, определящи високи норми за качество и безопасност на органите и веществата от човешки произход, на кръвта и кръвните продукти; тези мерки не могат да попречат на държава-членка да запази или да установи по-строги мерки на закрила;
- b)** мерки във ветеринарната и фитосанитарната област, имащи за пряка цел опазване на общественото здраве;

Европейският закон или европейският рамков закон се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

**5.** Европейският закон или европейският рамков закон може също така да постанови насърчителни мерки, имащи за цел опазване и подобряване на човешкото здраве и борба срещу големите трансгранични бедствия, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

**6.** Съгласно настоящия член, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме съответни препоръки.

**7.** Дейността на Съюза в областта на общественото здраве зачита изцяло отговорностите на държавите-членки в областта на организирането и извършването на здравни услуги и медицинска помощ. В частност, мерките, посочени в параграф 4, точка а), не накърняват националните разпоредби относно донорството на органи и кръводаряването или тяхното използване за медицински цели.

## **Раздел 2**

### **Индустрия**

#### **Член III-180**

**1.** Съюзът и държавите-членки се грижат за осигуряването на необходимите условия за конкурентноспособността на индустрията на Съюза.

С оглед на това, в съответствие със системата на отворени и конкурентни пазари, тяхната дейност има за цел:

- a)** да ускори адаптирането на индустрията към структурните промени;
- b)** да насърчава създаването на благоприятна среда за инициативата и развитието на предприятията в целия Съюз, и най-вече малките и средни предприятия;
- c)** да насърчава благоприятна среда за сътрудничество между предприятията;
- d)** да благоприятствува за по-добрата експлоатация на промишления потенциал на политиките в областта на новаторството, на научноизследователската дейност и на технологичното развитие.

**2.** Държавите-членки се консултират взаимно, във връзка с Комисията, и доколкото е необходимо, координират своите действия. Комисията може да предприеме всякаква полезна инициатива за поощряване на тази координация, а именно инициативи с оглед установяване на ориентири и насоки, организиране на обмен на най-добър опит и подготовка на необходимите елементи за периодичен надзор и отчитане. Европейският парламент е подробно информиран за това.

**3.** Съюзът допринася за осъществяването на целите, посочени в параграф 1, посредством политиките и действията, които той изпълнява по силата на други разпоредби на Конституцията. Европейският закон и европейският рамков закон може да постанови специфични мерки за подкрепа на дейностите, извършвани в държавите-членки за осъществяване на целите, посочени в параграф 1, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки. Той се приема след съгласуване с Икономическия и социален комитет.

Настоящият раздел не представлява основа за въвеждането, от страна на Съюза, на каквато и да е мярка, можеща да доведе до нарушения в конкуренцията или съдържаща данъчни разпоредби, или разпоредби отнасящи се до правата и интересите на трудещите се, работещи по трудово правоотношение.

### **Раздел 3 Култура**

#### **Член III-181**

**1.** Съюзът допринася за разцвета на културите на държавите-членки, зачитайки както тяхното национално и регионално многообразие, така и общностното културно наследство.

**2.** Дейността на Съюза има за цел да насърчава сътрудничеството между държавите-членки и, при необходимост, да подкрепя и допълва тяхната дейност в следните области:

- a)** подобряване на опознаването и разпространението на културата и историята на европейските народи,
- b)** опазване и закрила на културното наследство със стойностен за европейската култура характер,
- c)** културен обмен без търговски цели,
- d)** художествена и литературна творческа дейност, включително и в сектора на аудиовизиите.

**3.** Съюзът и държавите-членки насърчават сътрудничеството с трети държави и с компетентни международни организации в областта на културата, и в частност със Съвета на Европа.

**4.** Съюзът взема предвид културните аспекти в своята дейност, по силата на други разпоредби от Конституцията, с цел, по-конкретно, зачитане и поощряване на разнообразието на своите култури.

**5.** За да допринесе за осъществяване на целите, посочени в настоящия член:

- a)** европейският закон или европейският рамков закон постановява насърчителните дейности, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и регламентарни разпоредби на държавите-членки. Той се приема след консултиране с Комитета на регионите;

- b) Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема препоръки.

## **Раздел 4** **Образование, професионално обучение, младеж и спорт**

### **Член III-182**

1. Съюзът допринася за развитието на качествено образование, като насърчава сътрудничеството между държавите-членки и, ако е необходимо, като подкрепя и допълва тяхната дейност. Той зачита изцяло отговорността на държавите-членки относно съдържанието на образованието и организирането на образователната система, както и тяхното културно и езиково многообразие.

Съюзът допринася за поощряване на ролята на спорта в европейския живот, като има пред вид неговата социална и възпитателна функция.

2. Дейността на Съюза има за цел:

- a) да развива европейското измерение в образованието, в частност, посредством изучаването и разпространението на езиците на държавите-членки;
- b) да насърчава мобилността на студентите и на преподавателите, включително като насърчава академичното признаване на дипломите и на периодите на обучение;
- c) да поощрява сътрудничеството между учебните заведения;
- d) да развива обмена на информации и на опит по въпроси, които са общи за образователните системи на държавите-членки;
- e) да насърчава развитието на обмена между младежите и социални възпитатели и да насърчава участието на младежите в демократичния живот в Европа;
- f) да насърчава развитието на дистанционното обучение;
- g) да развива европейското измерение в спорта, поощрявайки справедливостта при състезанията и сътрудничеството между спортните организации, както и закриляйки физическата и морална неприкосновеност на спортистите, и най-вече на младите спортисти.

3. Съюзът и държавите-членки благоприятствуват сътрудничеството с трети страни и с компетентни международни организации в областта на образованието, и в частност със Съвета на Европа.

4. За да допринесе за осъществяването на посочените в настоящия член цели,

- a) европейският законът или европейският рамков закон постановява насърчителни действия, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и с Икономическия и социален комитет.



- b) Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема препоръки.

### **Член III-183**

1. Съюзът привежда прилага политика на професионално обучение, която подкрепя и допълва действията на държавите-членки, като същевременно защита изцяло отговорността на държавите-членки за съдържанието и организирането на професионалното обучение.

2. Дейността на Съюза има за цел:

- a) да улеснява приспособяването към индустриалните промени, а именно, посредством професионалното обучение и преквалификация;
- b) да подобрява началното професионално обучение и квалификационните курсове, с цел улесняване на професионалната интеграция и преквалификация на пазара на труда;
- c) да улеснява достъпа до професионалното обучение и да благоприятствува мобилността на инструкторите и на обучаваните лица, и най-вече на младите хора;
- d) да стимулира сътрудничеството в областта на обучението между учебни заведения или центрове за професионално обучение и предприятия;
- e) да развива обмена на информация и на опит по въпроси, които са общи за системите на обучение на държавите-членки.

3. Съюзът и държавите-членки насърчават сътрудничеството с трети държави и с компетентните международни организации в областта на професионалното обучение.

4. Европейският закон или европейският рамков закон допринася за осъществяването на целите, посочени в настоящия член, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки. Той се приема след съгласуване с Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет.

## **Раздел 5 Гражданска защита**

### **Член III-184**

1. Съюзът поощрява сътрудничеството между държавите-членки с оглед засилване на ефективността на системите за предотвратяване и защита от природни бедствия и хуманитарни катастрофи в границите на Съюза.

Дейността на Съюза има за цел:

- a) да подкрепя и допълва дейността на държавите-членки на национално, регионално и местно равнище, в областта на предотвратяването на рисковете, при подготовката на участващите органи за гражданска отбрана на държавите-членки и при интервенцията в случай на природно бедствие или хуманитарна катастрофа;

- b) да се поощрява оперативното бързо и ефективно сътрудничество между националните служби за гражданска защита;
- c) да благоприятствува за единството на предприетите действия, на международно равнище, в областта на гражданската защита.

2. Законът или рамковият закон постановява мерките, необходими за допринасяне за осъществяването на целите, посочени в параграф 1, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки.

## **Раздел 6 Административно сътрудничество**

### **Член III-185**

1. Ефективното прилагане на правото на Съюза от страна на държавите-членки, основно условие за нормалното функциониране на Съюза, се счита за въпрос от взаимен интерес.

2. Съюзът може да подкрепи усилията, положени от държавите-членки за подобряване на техния административен капацитет, за прилагане на правото на Съюза. Тази дейност може да се състои именно в улесняване обмена на информация и на служители, както и подкрепяне на програмите за обучение и квалификация. Никоя държава-членка не е задължена да прибегва до тази подкрепа. Европейският закон постановява необходимите за тази цел мерки, с изключение на всякакво хармонизиране на законовите и подзаконови разпоредби на държавите-членки.

3. Разпоредбите на настоящия член не накърняват задължението на държавите-членки за прилагане на правото на Съюза, нито прерогативите и задълженията на Комисията. Те не накърняват, също така, и останалите разпоредби на Конституцията, които предвиждат административно сътрудничество между държавите-членки, както и между държавите-членки и Съюза.

## **ДЯЛ IV АСОЦИИРАНЕ НА ОТВЪДМОРСКИТЕ СТРАНИ И ТЕРИТОРИИ**

### **Член III- 186**

Неевропейските страни и територии, които поддържат специални отношения с Дания, Франция, Холандия и Обединеното кралство Великобритания, се асоциират към Съюза. Тези страни и територии, наричани по-нататък «страни и територии», са изброени в Приложение II<sup>2</sup>.

Целта на асоциирането е поощряването на икономическото и социално развитие на страните и териториите и установяването на тесни икономически връзки между тях и Съюза като цяло.

---

<sup>2</sup> Това Приложение, съответстващо на Приложение 2 от Договора за Европейската Общност, би трябвало да бъде съставено.

Асоциирането трябва на първо място да благоприятствува за защита на интересите на жителите на тези страни и повишаване на жизненото им равнище, с оглед да достигнат икономическото, социално и културно развитие, към което се стремят.

#### **Член III-187**

Асоциирането има следните цели:

- a) Държавите-членки прилагат по отношение на търговията със страните и териториите същия режим, който те прилагат помежду си по силата на Конституцията,
- b) Всяка страна или територия прилага по отношение на търговията си с държавите-членки и с останалите страни и територии, същия режим, който тя прилага по отношение на европейската държава, с която поддържа специални отношения,
- c) Държавите-членки допринасят за инвестициите, необходими за прогресивното развитие на тези страни и територии,
- d) За инвестициите, които се финансират от Съюза, участието в търговете и в доставките е открито, при равни условия, за всички физически и юридически лица, граждани на държавите-членки и на страните и териториите,
- e) В отношенията между държавите-членки и страните и териториите, правото на установяване на гражданите и дружествата се регулира в съответствие с разпоредбите и чрез прилагането на процедурите, предвидени в подраздела, отнасящ се до правото на установяване, въз основа, изключваща всякаква дискриминация, при условията на особените мерки, приети по силата на член III-191.

#### **Член III-188**

1. Митата при вноса в държавите-членки на стоки с произход от страните и териториите, се забраняват, в съответствие със забраната на митата между държавите-членки, съгласно разпоредбите предвидени в Конституцията.
2. Митата при вноса във всяка страна или територия от държавите-членки или от останалите страни или територии се забранява съгласно разпоредбите на член III-38.
3. Независимо от това, страните и териториите могат да събират мита, които отговарят на нуждите на тяхното развитие и индустриализация, или поради данъчния си характер, имат за цел да носят приходи за техния бюджет.

Митата, посочени в алинея първа, не могат да превишават стойността на митата, с които се облага вноса на продукти от държавата-членка, с която всяка страна или територия поддържа специални отношения.

4. Параграф 2 не се прилага по отношение на страните и териториите, които поради особените международни задължения, с които са обвързани, вече прилагат недискриминационна митническа тарифа.

5. Въвеждането или промяната в митата, с които се облагат внасяните в страните и териториите стоки, не трябва да води, юридически или фактически, до пряка или косвена дискриминация между вноса от различните държави-членки.

#### **Член III-189**

Ако митническите стойности, прилагани по отношение на стоките от трета страна при влизането в дадена страна или територия, е, предвид прилагането на разпоредбите на член III-188, параграф 1, от такова естество, че да предизвиква нарушаване на търговията, в ущърб на някоя от държавите-членки, то тази държава може да поиска от Комисията да предложи на останалите държави-членки да предприемат необходимите мерки за преодоляване на това положение.

#### **Член III-190**

При условията на разпоредбите, отнасящи се до общественото здраве, обществената сигурност и обществения ред, свободата на движение на трудещите се от държавите и териториите в държавите-членки, и на трудещите се от държавите-членки в страните и териториите, се урежда чрез мерки, приети съгласно член III-191.

#### **Член III-191**

Съветът на министрите приема, произнасяйки се с единодушие, въз основа на осъществените постижения в рамките на асоциирането между страните и териториите и Съюза, европейските регламенти и решения относно условията по процедурата за асоцииране между страните и териториите, и Съюза.

#### **Член III-192**

Разпоредбите на членове III-186 до III-191 се прилагат по отношение на Гренландия, при условията на специфичните разпоредби, съдържащи се в Протокола за особения режим, приложим за Гренландия.

## **ДЯЛ V ВЪНШНО ДЕЙСТВИЕ НА СЪЮЗА**

### **Глава I РАЗПОРЕДБИ С ОБЩО ПРИЛОЖЕНИЕ**

#### **Член III-193**

1. Дейността на Съюза на международната сцена се базира върху основополагащите принципи на неговото създаване, развитие и разширяване, които той цели да насърчи в останалата част от света: демокрацията, върховенство на закона, универсалността и неделимостта на правата на човека и на основните свободи, зачитането на човешкото достойнство, принципите на равенство и солидарност и зачитане на международното право, съгласно принципите на Устава на Организацията на Обединените нации.

Съюзът се стреми да развива отношения и да изгражда партньорство с трети страни и с международните, регионалните или световни организации, които споделят тези принципи. Той благоприятствува за многостранното разрешение на общите въпроси, в частност в рамките на Организацията на Обединените нации.

**2.** Съюзът определя и провежда общи политики и дейности, и допринася за осигуряването на висока степен на сътрудничество във всички области на международните отношения, с цел:

- a) запазване ценностите, основните интереси, сигурността, независимостта и единството на Съюза;
- b) укрепване и подкрепа на демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и принципите на международното право;
- c) опазване на мира, предотвратяване на конфликтите и укрепване на международната сигурност, съгласно принципите на Устава на Организацията на Обединените нации;
- d) подкрепа е на трайното развитие в икономически и социален план и в областта на опазването на околната среда в развиващите се страни, с основна цел премахване на бедността;
- e) поощряване на интеграцията на всички държави в световната икономика, включително чрез прогресивно премахване на препятствията пред международната търговия;
- f) допринасяне за изработване на международни мерки за опазване и подобряване на качеството на околната среда и трайното управление на световните природни ресурси, с цел осигуряване на трайно развитие;
- g) подпомагане на населението, държавите и регионите, сполетени от природни или хуманитарни катастрофи; и
- h) спомагане за развитието на международна система, основаваща се върху засиленото многостранно сътрудничество и добро глобално управление.

**3.** Съюзът зачита принципите и следва целите, изброени в параграфите 1 и 2, при изготвянето и прилагането на своето външно действие в различните области, влизащи в обхвата на настоящия дял, както и във външните аспекти на останалите си политики.

Съюзът осигурява единството между различните области на своята външна дейност и между външната си дейност и своите останали политики. Съветът на министрите и Комисията, подпомагани от Министъра на външните работи на Съюза, осигуряват това единство и си сътрудничат с тази цел.

#### **Член III-194**

**1.** На основата на принципите и целите, изброени в член III-193, Европейският съвет определя стратегическите интереси и цели на Съюза.

Европейските решения на Европейския съвет относно стратегическите интереси и цели на Съюза се отнасят до общата външна политика и политика за сигурност, както и до други области от външната дейност на Съюза. Те могат да се отнасят до отношенията на Съюза с една държава или един регион, или да приемат тематичен подход. Те определят тяхната продължителност и средствата, които Съюзът и държавите-членки трябва да вложат.

Европейският съвет се произнася с единодушие по препоръка на Съвета на министрите, приета от него съгласно условията, предвидени за всяка област. Европейските решения на Европейския съвет се прилагат съгласно процедурите, предвидени от Конституцията.

2. Министърът на външните работи на Съюза, по отношение на общата външна политика и политика за сигурност, и Комисията, по отношение на останалите области на външна дейност, могат да представят съвместни предложения пред Съвета на министрите.

## **Глава II**

### **ОБЩА ВЪНШНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА ЗА СИГУРНОСТ**

#### **Член III- 195**

1. В рамките на принципите и целите на своята външна дейност, Съюзът определя и прилага обща външна политика и политика за сигурност, обхващаща всички области на външната политика и политиката за сигурност.
2. Държавите-членки подкрепят активно и безрезервно общата външна политика и политиката за сигурност, в дух на лоялност и взаимна солидарност.

Държавите-членки действуват съгласувано за укрепването и развитието на тяхната взаимна политическа солидарност. Те се въздържат от всякакви действия, противоречащи на интересите на Съюза или което би могло да навреди на неговата ефективност, в ролята му на обединяваща сила в международните отношения.

Съветът на министрите и Министърът на външните работи следят за спазването на тези принципи.

3. Съюзът провежда общата външна политика и политика за сигурност:
  - a) като определя общите насоки;
  - b) като приема европейски решения относно:
    - i) дейностите на Съюза,
    - ii) позициите на Съюза,
    - iii) прилагането на действията и позициите;
  - c) и като укрепва системното сътрудничество между държавите-членки за провеждане на тяхната политика.

### Член III-196

1. Европейският съвет определя общите насоки на общата външна политика и политика за сигурност, включително и въпросите, които имат отражения в областта на отбраната.

Ако определен процес в международната обстановка го изисква, председателят на Европейския съвет свиква извънредно заседание на Европейския съвет с цел да определи стратегическите линии на политиката на Съюза по отношение на този процес.

2. Съветът на министрите приема европейските решения, необходими за определянето и привеждането в изпълнение на общата външна политика и политика за сигурност, въз основата на общите насоки и стратегически линии, определени от Европейския съвет.

### Член III-197

1. Министърът на външните работи на Съюза, който председателства Съвета на министрите на външните работи, допринася, чрез своите предложения, за изработването на общата външна политика и политика за сигурност и осигурява прилагането на европейските решения, приети от Европейския съвет и Съвета на министрите.

2. По отношение на въпросите, отнасящи се до общата външна политика и политика за сигурност, Съюзът се представлява от Министъра на външните работи на Съюза. Той води от името на Съюза политическия диалог и изразява позицията на Съюза в международните организации, както и на международните конференции.

3. При изпълнението на своите функции, Министърът на външните работи на Съюза се подпомага от специална Европейска служба за външна дейност. Тази служба работи съвместно с дипломатическите служби на държавите-членки.<sup>3</sup>

### Член III-198

1. Когато международна ситуация изисква оперативно действие от страна на Съюза, Съветът на министрите приема необходимите европейски решения. Тези решения определят целите, обхвата, средствата, които трябва да се предоставят на Съюза, както и условията, отнасящи се осъществяването на действието, и , ако е необходимо, неговата продължителност.

Ако настъпи промяна в обстоятелствата, имаща явно отражение върху въпрос, който е предмет на такова европейско решение, Съветът на министрите преразглежда принципите и целите на това действие и приема необходимите европейски решения. Докато Съветът на министрите не се произнесъл, европейското решение относно действието на Съюза се запазва.

---

<sup>3</sup> Вж. декларацията относно създаването на европейска служба за външна дейност.

2. Тези европейски решения обвързват държавите-членки при вземането на позицията от тяхна страна и при провеждането на тяхната дейност.

3. Всяко вземане на позицията или всяко национално действие, съгласно европейско решение посочено в параграф 1, подлежи на съобщаване в срокове, които позволяват, при необходимост, предварително съгласуване в Съвета на министрите. Задължението за предварителното уведомяване не се прилага относно мерките, които представляват просто пренасяне на национално равнище на европейските решения.

4. В случай на крайна необходимост, свързана с развитието на положението и при липса на ново европейско решение, държавите-членки могат да вземат по спешност мерките, които се налагат, като отчитат общите цели на въпросното европейско решение, посочено в параграф 1. Държавата-членка, която взема такива мерки, уведомява своевременно Съвета на министрите за това.

5. В случай на сериозни затруднения при прилагането на дадено европейско решение, по смисъла на настоящия член, държава-членка сезира Съвета на министрите, който ги обсъжда и взема подходящите решения. Тези решения не могат да противоречат на целите на действието, нито да вредят на неговата ефективност.

#### **Член III-199**

Съветът на министрите приема решения, които определят подхода на Съюза към определен въпрос от географско или тематично естество. Държавите-членки гарантират съответствието на техните национални политики с позициите на Съюза.

#### **Член III-200**

1. Всяка държава-членка, Министърът на външните работи на Съюза или Министърът, с подкрепата на Комисията, може да сезира Съвета на министрите по всеки въпрос, отнасящ се до общата външна политика и политика за сигурност и да му представи предложения.

2. В случаите, изискващи бързо решение, Министърът на външните работи на Съюза свиква, било служебно, било по искане на дадена държава-членка, в срок от четиридесет и осем часа, или в случай на абсолютна необходимост, в по-кратък срок, извънредно заседание на Съвета на министрите.

#### **Член III-201**

1. Решенията, посочени в настоящата глава, се приемат от Съвета на министрите, който се произнася с единодушие. Въздържането от гласуване на присъстващите или представяни членове, не пречи на вземането на тези решения.



Всеки член на Съвета на министрите, който се въздържа от гласуване, може да придружи своето въздържане с формална декларация. В такъв случай, той не е задължен да прилага европейското решение, но приема, че това решение задължава Съюза. В дух на взаимна солидарност, въпросната държава-членка се въздържа от всякакво действие, което би могло да противоречи на действието на Съюза, основаващо се на това решение или да го възпрепятствува, като останалите държави-членки зачитат нейната позиция. Ако членовете на Съвета на министрите, които придружават своето въздържане от гласуване с такава декларация, представляват повече от една трета от държавите-членки, съставляващи повече от една трета от населението на Съюза, решението не се приема.

**2.** Като изключение на параграф 1, Съветът на министрите се произнася с квалифицирано мнозинство:

- a) когато, въз основа на европейско решение на Европейския съвет относно интересите и стратегическите цели на Съюза, посочено в член III-194, параграф 1, той приема европейски решения, отнасящи се до действия и позиции на Съюза;
- b) когато той приема решение относно действие или позиция на Съюза, по предложение, което Министърът му представя по на конкретна молба, която Европейският съвет му е отправил по собствена инициатива или по инициатива на Министъра;
- c) когато приема европейско решение, което прилага действие или позиция на Съюза;
- d) когато приема европейско решение, относно определянето на специален представител съгласно член III-203.

Ако член на Съвета на министрите заяви, че поради жизнено важни причини, свързани с националната политика, които посочва, той възнамерява да се противопостави на приемането на решение, което трябва да бъде прието с квалифицирано мнозинство, гласуването не се провежда. Министърът на външните работи на Съюза, би трябвало да потърси, в тясно сътрудничество със заинтересованата държава-членка, приемливо за нея решение. Съветът на министрите, като се произнася с квалифицирано мнозинство, може да поиска от Европейския съвет да бъде сезиран по въпроса с цел взимане на решение с единодушие.

**3.** Европейският съвет може да реши с единодушие Съветът на министрите да се произнесе с квалифицирано мнозинство, при случаи различни от тези, посочени в параграф 2.

**4.** Разпоредбите на параграф 2 и 3 на настоящия член не се прилагат за решенията, имащи последици във военната област или в областта на отбраната.

#### **Член III-202**

**1.** Когато Съюзът е определил общ подход по смисъла на член I-39, параграф 5, Министърът на външните работи на Съюза и Министрите на външните работи на държавите-членки координират техните дейности в рамките на Съвета на министрите.

2. Дипломатическите и консулските представителства на държавите-членки и делегациите на Съюза си сътрудничат , в трети страни и в международните организации, и допринасят за формулирането и прилагането на общ подход.

#### **Член III-203**

В случаите, когато счита за необходимо, Съветът на министрите назначава, по инициатива на Министъра на външните работи на Съюза, специален представител, комуто се предоставят пълномощия във връзка с определени политически въпроси. Специалният представител упражнява пълномощията си под ръководството на Министъра на външните работи на Съюза.

#### **Член III-204**

Съюзът може да сключи споразумения с една или няколко държави или международни организации съгласно настоящата глава, в съответствие с процедурата, изложена в член III-227.

#### **Член III-205**

1. Министърът на външните работи на Съюза провежда консултации с Европейския парламент относно главните аспекти и основни насоки на общата външна политика и политика за сигурност, в това число и общата политика за сигурност и отбрана, и следи гледищата на Европейския парламент да бъдат своевременно взимани под внимание. Европейският парламент се информира редовно от Министъра на външните работи на Съюза относно развитието на общата външна политика и политика за сигурност, включително и общата политика за сигурност и отбрана. Специалните представители могат да бъдат участват в информирането на Европейския парламент.

2. Европейският парламент може да отправя въпроси или да формулира препоръки към Съвета на министрите и Министъра на външните работи на Съюза. Два пъти в годината той провежда дебат относно осъществения напредък в прилагането на общата външна политика и политика за сигурност, включително и общата политика за сигурност и отбрана.

#### **Член III-206**

1. Държавите-членки координират тяхната дейност в международните организации и по време на международни конференции. Те отстояват позициите на Съюза на тези форуми. Министърът на външните работи на Съюза осигурява организацията на тази координация.

В международните организации и по време на международни конференции, в които не участвуват всички държави-членки, участващите държави отстояват позициите на Съюза.

2. Без да се накърняват разпоредбите на параграф 1 и на член III-198, параграф 3, държавите-членки, представени в международни организации или международни конференции, в които не участвуват всички държави-членки, информират отсъстващите държави, както и Министъра на външните работи на Съюза, по всеки въпрос, представляващ общ интерес.

Държавите-членки, които също са членки и на Съвета за сигурност на Организацията на Обединените нации, се договарят и осведомяват подробно останалите държави-членки и Министъра на външните работи на Съюза. Държавите-членки, които са членки на Съвета на министрите за сигурност, ще защитават, при изпълнение на техните функции, позициите и интересите на Съюза, без да се накърняват отговорностите, с които са натоварени по силата на разпорежданията на Устава на Организацията на Обединените нации.

Когато Съюзът определя позиция по определена тема, включена в дневния ред на Съвета за сигурност на Организацията на Обединените нации, държавите-членки, които заседават в него, поставят искането Министъра на външните работи да бъде поканен, за да изложи позицията на Съюза.

### **Член III-207**

Дипломатическите и консулските представителства на държавите-членки и делегациите на Съюза в трети страни и в международни конференции, както и техните представители в международните организации, си сътрудничат, за да осигурят спазването и прилагането на европейските решения относно позициите и дейностите на Съюза, приети от Съвета на министрите. Те засилват сътрудничеството си, като обменят сведения и извършват съвместни оценки.

Те допринасят за прилагане на разпоредбите, посочени в член I-8, параграф 2, относно правото на закрила на европейските граждани и граждани върху територията на трети страни, както и за приетите мерки съгласно разпоредбите на член III-11.

### **Член III-208**

Без да се накърняват разпоредбите на III-247, специален Комитет за политика и сигурност следи международното положение в областите, отнасящи се до общата външна политика и политика за сигурност и допринася за определяне на политиките, издавайки становища до Съвета на министрите, по искане от негова страна, по искане на Министъра на външните работи на Съюза или по собствена инициатива. Той следи също така за прилагане на договорените политики, без да се накърняват отговорностите на Министъра на външните работи на Съюза.

Съгласно разпоредбите на настоящата глава, Комитетът упражнява, под отговорността на Съвета на министрите и на Министъра на външните работи на Съюза, политическия контрол и стратегическото ръководство на операциите за управление на криза, така както са определени в член III-210.

Съветът на министрите може да упълномощи Комитета, за целите на дадена операция за управление на криза и през целия период на нейното времетраене, да взема подходящи мерки относно политическия контрол и стратегическото ръководство на операцията, така както са определени от Съвета на министрите.

### **Член III-209**

Прилагането на общата външна политика и политика за сигурност не накърнява компетенциите, изброени в член I-12 до I-14, и I-16. По същият начин, прилагането на политиките, изброени в тези членове, не накърнява компетенцията, посочена в член I-15.

Съдът има правомощието да контролира спазването на разпоредбите на настоящия член.

### **Раздел 1**

### **Общата политика за сигурност и отбрана**

### **Член III-210**

1. Мисиите, посочени в член I-40, параграф 1, при които Съюзът може да прибегне до използването на граждански и военни средства, включват съвместни действия в областта на разоръжаването, хуманитарните и евакуационни мисии, мисии за съвет и помощ във военната област, мисии за предотвратяване на конфликти и поддържане на мира, мисиите на военни сили за управление на кризи, включително умиротворителните мисии и стабилизиращи обстановката операции след края на конфликти. Всички тези мисии могат да допринесат за борбата срещу тероризма, включително чрез помощта, оказвана на трети страни, за да се борят с тероризма на своята територия.

2. Съветът на министрите, произнасяйки се с единодушие, приема европейски решения относно мисиите, посочени в параграф 1, като определя техните цели и обхват, както и общите условия за осъществяването им. Министърът на външните работи на Съюза, под ръководството на Съвета на министрите и в тясна и постоянна връзка с Комитета за политика и сигурност, следи за координацията на гражданските и военни аспекти на тези мисии.

### **Член III-211**

1. В рамките на европейските решения, приети съгласно разпоредбите на член III-210, Съветът на министрите може да повери осъществяването на дадена мисия на група от държави-членки, които разполагат с необходимите капацитети и желаят да се включат в дадената мисия. Тези държави-членки, заедно с Министъра на външните работи на Съюза, се споразумяват помежду си относно ръководенето на мисията.

2. Съвета на министрите се информира редовно и от държавите-членки, участващи в осъществяването на мисията, за състоянието ѝ. Той се сезира незабавно от държавите-членки, ако изпълнението на мисията е свързано с нови важни последствия или промяна на целите, обхвата или средствата, приети от Съвета на министрите съгласно член III-210. В тези случаи, Съветът на министрите приема необходимите европейски решения.

### **Член III-212**

1. Европейската агенция по въоръжаването, научните изследвания и военните възможности, поставена под ръководството на Съвета на министрите, има следната задача:

- a) да допринася за определяне целите относно военни възможности на държавите-членки и да оцени спазването на подписаните от държавите-членки задължения за предоставяне на разположение на тези възможности;
- b) да поощрява хармонизирането на оперативните нужди и приемането на методи за придобиване на ефективно и съвместимо оборудване;
- c) да предлага многостранни проекти за изпълнение на целите в областта на военните възможности, и да осигурява координирането на програмите, изпълнявани от държавите-членки и осъществяването на специфични програми за сътрудничество;
- d) да подкрепя научните изследвания в областта на технологията на отбраната, координирането и планирането на съвместни изследователски дейности и разработки на технически решения, съответстващи на бъдещи оперативни нужди;
- e) да допринася за определянето, а в някои случаи и за прилагането, на всяка полезна мярка за укрепване на производствената и технологическата база в областта на отбраната и подобряване ефективността на военните разходи.

2. Агенцията е отворена за всички държави-членки, които желаят да участват в нея. Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, приема европейско решение, определящо статута, седалището и правилника за дейността на Агенцията. Това решение е в съответствие с равнището на ефективно участие в дейностите на Агенцията. В рамките на Агенцията се сформират специфични групи, обединяващи държави-членки, които осъществяват съвместни проекти. Агенцията изпълнява своите мисии, като запазва връзка с Комисията, в случай на необходимост.

### Член III-213

1. Държавите-членки, чийто списък фигурира в протокола [дъл], които отговарят на по-високи критерии в областта на военните възможности и желаят да поемат по-обвързващи отговорности в тази област, свързани с най-трудните мисии, установяват помежду си структурно сътрудничество, съгласно член I-40, параграф 6. Критериите и поемането на отговорности в областта на военните възможности, определени от тези държави-членки, са изложени във въпросния протокол.

2. Ако държава-членка желае да се включи в това сътрудничество на по-късен стадий, подписвайки документи за поемане на отговорностите, които то налага, тя уведомява Европейския съвет за своите намерения. Съветът на министрите провежда разисквания, по молба на въпросната държава-членка. Само членовете на Съвета на министрите, представители на държавите-членки, участващи в структурното сътрудничество, участват в гласуването.

3. Когато Съветът на министрите приема европейски решения относно целта на структурното сътрудничество, само членовете на Съвета на министрите представители на държавите-членки, участващи в структурното сътрудничество, участвуват в разискванията и в приемането на тези решения. Министърът на външните работи на Съюза присъствува на разискванията. Представителите на останалите държави-членки се информират точно и редовно за развитието на структурното сътрудничество от Министъра на външните работи на Съюза.
4. Съветът на министрите може да възложи на държавите-членки, участнички в това сътрудничество осъществяването, в рамките на Съюза, на мисия, посочена в член III-210.
5. Без да се накърняват предходните параграфи, съответните разпоредби, отнасящи се до засиленото сътрудничество, се прилагат спрямо структурното сътрудничество, уредено от настоящия член.

#### **Член III-214**

1. По-тясното сътрудничество в областта на взаимната отбрана, предвидено в член I-40, параграф 7, е отворено за всички държави-членки на Съюза. Списък на държавите-членки, участващи в по-тясното сътрудничество, е представен в декларацията [дял]. Ако държава-членка желае да участва на по-късен етап в това сътрудничество, приемайки задълженията, които то налага, тя уведомява за това Европейския съвет и подписва съответната декларация.
2. Държава-членка, участваща в такова сътрудничество, която е жертва на военна агресия на нейна територия, информира останалите държави-участнички за обстановката и може да поиска тяхната помощ и съдействие. Държавите-членки, участнички в сътрудничеството, свикват заседание на ниво министри, с помощта на техния представител в Комитета за политика и сигурност и във военния комитет.
3. Съветът за сигурност на Организацията на Обединените нации се информира своевременно за всяка военна агресия, както и за взетите във връзка с това мерки.
4. Настоящият член не накърнява, що се отнася до заинтересованите страни, техните права и задължения, произтичащи от Северноатлантическия договор.

### **Раздел 2 Финансови разпоредби**

#### **Член III-215**

1. Административните разходи на институциите, произтичащи от разпоредбите, посочени в настоящата глава, са за сметка на бюджета на Съюза.
2. Оперативните разходи, произтичащи от прилагането на въпросните разпоредби, също са за сметка на бюджета на Съюза, с изключение на разходите, свързани с операции, имащи последици във военната сфера или в областта на отбраната и в случаите, за които Съветът на министрите взема различно решение.

Когато определен разход не е за сметка на бюджета на Съюза, той остава за сметка на държавите-членки, в зависимост от съответния мащаб на националния брутен продукт, освен ако Съветът на министрите, не приеме различно решение за това. Що се отнася до разходите, свързани с операции, имащи последици във военната сфера или в областта на отбраната, държавите-членки, чиито представители в Съвета на министрите са отпразвили категорична декларация по смисъла на член III-201, параграф 1, алинея втора, не се задължават да участвуват в тяхното финансиране.

**3.** Съветът на министрите приема европейско решение, постановяващо специфичните процедури за гарантиране на бърз достъп до кредитите от бюджета на Съюза, предназначени за спешно финансиране на инициативи в рамките на общата външна политика и политика за сигурност и, в частност, за подготвителните дейности на определена мисия, посочена в член I-40, параграф 1. Той се произнася след съгласуване с Европейския парламент.

Подготвителните дейности на мисиите, посочени в член I-40, параграф 1, които не са за сметка на бюджета на Съюза, се финансират от оборотен фонд, съставен от вноски на държавите-членки.

Съветът на министрите приема с квалифицирано мнозинство, по предложение на Министъра на външните работи на Съюза, европейските решения, постановяващи:

- a) способите за сформирание и финансиране на оборотния фонд, в частност, сумите отпуснати от фонда, както и условията за тяхното изплащане;
- b) процедурите за управление на оборотния фонд;
- c) процедурите за финансов контрол.

Когато предвижда определена мисия, посочена в член I-40, параграф 1, която не може да бъде за сметка на бюджета на Съюза, Съветът на министрите упълномощава Министъра на външните работи на Съюза да използва този фонд. Министърът на външните работи на Съюза докладва пред Съвета на министрите относно изпълнението на това поръчение.

## **Глава III ОБЩА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТЪРГОВИЯТА**

### **Член III-216**

Като установяват митнически съюз между държавите-членки, Съюзът се стреми да допринесе, в съответствие с общия интерес, за хармоничното развитие на световната търговия, за постепенното премахване на ограниченията по отношение на международните търговски връзки и чуждестранните преки инвестиции, и за намаляването на митническите и други равностойни бариери.

## Член III-217

1. Общата търговска политика се основава на единни принципи, а именно по отношение на промяна на тарифните ставки, сключването на тарифни и търговски споразумения относно обмена на стоки и услуги, и търговските аспекти на интелектуалната собственост, чуждестранните преки инвестиции, постигане на уеднаквяване на мерките за либерализация, експортната политика, както и мерките за защита на търговията и по-специално онези, които трябва да се предприемат в случай на дъмпинг и на субсидии. Общата търговска политика се провежда съгласно принципите и целите на външното действие на Съюза.
2. Европейският закон и европейският рамков закон постановява необходимите мерки за прилагане на общата търговска политика.
3. Ако трябва да се водят преговори и да се сключват споразумения с една или повече държави или международни организации, се прилагат предвидените разпоредби на член III-227. Комисията представя препоръки на Съвета на министрите, който я упълномощава да започне необходимите преговори. Съветът на министрите и Комисията са длъжни да следят за постигането на съвместимост между договорените споразумения и вътрешните политики и норми на Съюза.

Тези преговори се водят от Комисията, която се консултира със специален комитет, назначен от Съвета на министрите, за да я подпомага в тази задача, и в рамките на указанията, които Съветът на министрите може да й отправи. Комисията докладва редовно на специалния комитет, както и на Европейския парламент, относно хода на преговорите.

4. По отношение на воденето на преговори и сключването на споразумения в областта на търговията с услуги, свързани с движението на лица и търговските аспекти на интелектуалната собственост, Съветът на министрите се произнася с единодушие, когато това споразумение включва разпоредби, за които се изисква единодушието за приемането на вътрешни норми.

Съветът се произнася, също така, с единодушие относно преговорите и сключването на споразумения в областта на търговията с културни и аудиовизуални услуги, когато съществува риск те да засегнат културното и езиково многообразие в Съюза.

Преговорите и сключването на международни споразумения в областта на транспорта, остават обект на разпоредбите на Раздел 7, Глава III, Дял III и на член III-227.

5. Упражняването на правомощията, които са му предоставени от настоящия член в областта на търговската политика, не накърнява разграничаването на компетентностите между Съюза и държавите-членки, и не води до хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки, доколкото Конституцията изключва такова хармонизиране.



## **Глава IV**

### **сътрудничество с трети страни и хуманитарна помощ**

#### **Раздел 1**

#### **Сътрудничество в развитието**

#### **Член III-218**

1. Политиката на Съюза в областта на сътрудничеството в развитието се води в съответствие с принципите и целите на външното действие на Съюза. Политиките на Съюза и на държавите-членки в областта на сътрудничеството в развитието се допълват и подкрепят взаимно.

Основната задача на политиката на Съюза в тази област е намаляването и, като крайна цел, изкореняването на бедността. Съюзът взема предвид целите на сътрудничеството в развитието при осъществяване на политиките, които биха могли да засегнат развиващите се страни.

2. Съюзът и държавите-членки зачитат задълженията и вземат предвид целите, които са одобрили в рамките на Организацията на Обединените нации и другите компетентни международни организации.

#### **Член III-219**

1. Европейският закон или европейският рамков закон постановява необходимите мерки за прилагане на политиката на сътрудничество в развитието, които могат да бъдат под формата на многогодишни програми на сътрудничество с развиващите се страни или програми с тематичен подход.

2. Съюзът може да сключва с трети страни и с компетентните международни организации всякакви полезни споразумения, необходими за осъществяването на целите посочени в член III-193. Тези споразумения се договарят и сключват съгласно член III-227.

Разпоредбите на алинея първа не накърнява правомощията на държавите-членки, по отношение воденето на преговори в международни инстанции и сключването на международни споразумения.

3. Европейската инвестиционна банка допринася, съгласно с условията, предвидени в нейния Устав, за прилагането на мерките, посочени в параграф 1.

#### **Член III-220**

1. За да благоприятствува за взаимното допълване и ефективността на техните дейности, Съюзът и държавите-членки координират своите политики в областта на сътрудничеството в развитието и съгласуват становищата си относно програмите си за оказване на помощ, включително в рамките на международните организации и по време на международни конференции. Те могат да предприемат съвместни действия. Държавите-членки дават своя принос, ако е необходимо, за осъществяването на програмите за помощ на Съюза.

2. Комисията може да предприеме всякаква полезна инициатива, за да осъществи координацията, посочена в параграф 1.

3. В рамките на съответните им области на компетентност, Съюзът и държавите-членки си сътрудничат с трети страни и с компетентните международни организации.

## **Раздел 2**

### **Икономическо, финансово и техническо сътрудничество с трети страни**

#### **Член III-221**

1. Без да се накърняват останалите разпоредби на настоящия договор, и в частност член III-218 до III-220, Съюзът осъществява дейности в областта на икономическото, финансовото и техническо сътрудничество, включително и помощ, по-специално във финансовата област, с трети, но не развиващи се страни. Тези дейности са свързани с политиката на развитие на Съюза и се водят съгласно с принципите и целите на неговото външно действие. Дейностите на Съюза и на държавите-членки взаимно се допълват и подсилват.

2. Европейският закон и европейският рамков закон постановява необходимите мерки за прилагането на разпоредбите на параграф 1.

3. В рамките на съответните им области на компетентност, Съюзът и държавите-членки си сътрудничат с трети страни и с компетентните международни организации. Договореностите за сътрудничеството със Съюза могат да бъдат предмет на споразумения между Съюза и трети заинтересовани страни, които се договарят и сключват съгласно член III-227. Съветът на министрите се произнася с единодушие относно споразуменията за асоцииране, посочени в член III-226, параграф 2, както и споразуменията с страните-кандидатки за присъединяване към Съюза.

Разпоредбите на алинея първа не накърняват правомощията на държавите-членки да водят преговори в международни структури и да сключват международни споразумения.

#### **Член III-222**

Когато ситуацията в трета страна е такава, че се нуждае от спешна финансова помощ от Съюза, Съветът на министрите, по предложение на Комисията, приема необходимите европейски решения.

## **Раздел 3**

### **Хуманитарна помощ**

#### **Член III-223**

1. Дейностите на Съюза в областта на хуманитарната помощ се осъществяват съгласно принципите и целите на външното действие на Съюза. Тези дейности имат за цел оказването, в дадени моменти, на съдействие, помощ и закрила на населението на трети страни, жертва на природни бедствия или хуманитарни катастрофи, за да се преодолеят нуждите в хуманитарната област, произтичащи от създалата се ситуация. Дейностите на Съюза и на държавите-членки взаимно се допълват и укрепват.

2. Дейностите в областта на хуманитарната помощ се осъществяват съгласно с принципите на международното хуманитарно право, и в частност с принципите на безпристрастност и забрана на дискриминацията.
3. Европейският закон и европейският рамков закон постановява мерките, определящи условията, при които се прилагат дейностите в областта на хуманитарната помощ на Съюза.
4. Съюзът може да сключва с трети страни и с компетентните международни организации всякакви споразумения, полезни за осъществяването на целите, посочени в член III-193. Тези споразумения се договарят и сключват съгласно с разпоредбите на член III-227.

Разпорежданията от алинея първа не накърняват правомощията на държавите-членки, по отношение воденето на преговори в международни структури и сключването на международни споразумения.

5. С цел да се създаде структура, в рамките на която младите европейски граждани могат да допринасят съвместно за хуманитарните дейности на Съюза, се сформира Европейски доброволен корпус за хуманитарна дейност. Европейският закон определя неговия статут и функционирането му.
6. Комисията може да предприеме всякаква полезна инициатива, за да поощри координацията между дейностите на Съюза и тези на държавите-членки, с цел да засили ефективността и взаимното допълване на структурите на Съюза и на националните структури за хуманитарна дейност.
7. Съюзът се грижи за координирането и единството на неговите хуманитарни дейности и дейностите на международните организации и органи, в частност тези, които влизат в системата на Организацията на Обединените нации.

## **Глава V ОГРАНИЧИТЕЛНИ МЕРКИ**

### **Член III-224**

1. Когато европейско решение, отнасящо се до определена позиция или дейност на Съюза, прието по силата на разпоредбите за общата външна политика и политиката за сигурност на глава II от настоящия дял, предвижда преустановяването или ограничаването, изцяло или частично, на икономическите и финансови отношения с една или няколко трети страни, Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, по съвместно предложение на Министъра на външните работи на Съюза и на Комисията, приема европейските регламенти и решения. Той информира за това Европейския парламент.
2. В областите, представени в параграф 1, Съветът на министрите може да приеме, съгласно същата процедура, ограничителни мерки по отношение на физически или юридически лица, групи или недържавни структури.

## **Глава VI МЕЖДУНАРОДНИ СПОРАЗУМЕНИЯ**

### **Член III- 225**

1. Съюзът може да сключва споразумения с една или няколко трети страни или международни организации, когато Конституцията го предвижда или когато сключването на такова споразумение е необходимо за осъществяването, в рамките на политиките на Съюза, на някоя от целите, определени от Конституцията, ако това е предвидено в някой от задължителните юридически актове на Съюза или засяга вътрешен акт на Съюза.
2. Сключените от Съюза споразумения обвързват институциите на Съюза и държавите-членки.

### **Член III-226**

1. Съюзът може да сключва споразумения за асоцииране с една или няколко трети страни или международни организации. С тези споразумения се създава асоциация, характеризираща се с взаимни права и задължения, общи действия и специални процедури.

### **Член III-227**

1. Без да се накърняват особените разпоредби на член III-217, споразуменията между Съюза и трети страни или международни организации, се договарят и сключват съгласно следната процедура.
2. Съветът на министрите дава разрешение за започването на преговорите, приема ръководни насоки за преговорите и сключва споразуменията.
3. Комисията или Министърът на външните работи на Съюза, в случаите, когато споразумението се отнася изключително или предимно до общата външна политика и политиката за сигурност, представя препоръки до Съвета на министрите, който приема европейско решение, разрешаващо започването на преговорите.
4. Съветът на министрите определя, в рамките на европейското решение за разрешаване на преговорите, в зависимост от съдържанието на бъдещото споразумение, преговарящия или ръководителя на екипа по преговорите от страна на Съюза.
5. Съветът на министрите може да изпрати ръководни насоки за преговори до преговарящия от страна на Съюза и може да назначи специален комитет, с чиято консултация трябва да се провеждат преговорите.
6. По предложение на преговарящия, Съветът на министрите приема европейско решение, разрешаващо подписването на споразумението и, в дадени случаи, временното му прилагане.
7. Съветът на министрите, по предложение на представителя, приема европейско решение за сключване на споразумението.

С изключение на случаите, когато споразумението се отнася изключително до общата външна политика и политиката за сигурност, Съветът на министрите приема решението, посочено в алинея първа, след съгласуване с Европейския парламент. Европейският парламент издава своето становище в срок, който Съветът на министрите може да определи, в зависимост от спешността на случая. При липса на такова становище, в дадения срок, Съветът на министрите може да се произнесе.

Одобрението на Европейския парламент се приема при:

- a) споразумения за асоцииране;
- b) присъединяване на Съюза към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните права,
- c) споразуменията, които създават специфични институционални рамки, организирайки процедури за сътрудничество;
- d) споразуменията, които предполагат сериозно бюджетно участие от страна на Съюза;
- e) споразуменията, отнасящи се до области, към които се прилага законодателната процедура.

Европейският парламент и Съветът на министрите могат, при спешност, да се споразумеят за срок относно одобрението.

**8.** Като изключение спрямо разпоредбите на параграфи 6, 7 и 10, Съветът на министрите може, при сключването на дадено споразумение, да упълномощи преговарящия да одобри, от името на Съюза, измененията по споразумението, когато то предвижда, че такива изменения следва да бъдат приети съгласно опростена процедура или от инстанция, предвидена във въпросното споразумение; Съветът на министрите може да добави към това упълномощаване специфични условия.

**9.** По време на цялата процедура, Съветът на министрите се произнася с квалифицирано мнозинство. Той се произнася с единодушие, когато споразумението се отнася до област, за която единодушието се изисква за приемане на даден акт на Съюза, както и при споразуменията за асоцииране, и за присъединяване на Съюза към Европейската конвенция за защита на правата на човека и на основните права.

**10.** Съветът на министрите, по предложение на Министъра на външните работи на Съюза или на Комисията, приема европейско решение относно прекратяването на прилагането на дадено споразумение и постановяването на позициите, които трябва да се заемат от името на Съюза чрез инстанция, създадена със специално споразумение, когато тази инстанция има за задача да приеме актове, имащи правно действие, с изключение на актовете, допълващи или изменящи институционалните рамки на споразумението.

**11.** Европейският парламент се информира незабавно и подробно за всички етапи на процедурата.

**12.** Държава-членка, Европейският парламент, Съветът на министрите или Комисията може да приеме становището на Съда относно съвместимостта на предвиждано споразумение и разпоредбите на Конституцията. В случай на отрицателно становище от страна на Съда, предвижданото споразумение не може да влезе в сила, освен ако не се внесат промени или ревизира Конституцията, съгласно процедурата, предвидена в член IV-6.

### **Член III-228**

**1.** Като изключение от разпоредбите на член III-227, Съветът на министрите, произнасяйки се с единодушие, по препоръка на Европейската централна банка или на Комисията, след съгласуване с Европейската централна банка с цел постигане на консенсус, съвместим с целта за стабилност на цените и след консултация с Европейския парламент, съгласно процедурата, посочена в параграф 3, относно разпорежданията указани в него, може да сключи формални споразумения, отнасящи се до обменния курс на еврото, по отношение на валути, различни от тези, които са законно средство за разплащане в рамките на Съюза.

Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, или по препоръка на Комисията и след консултация с Европейската централна банка, или по препоръка на Европейската централна банка и с цел постигане на консенсус, съвместим с целта за стабилност на цените, може да приеме, да измени или изостави централните курсове на еврото в системата на обменните курсове. Председателят на Съвета на министрите информира Европейския парламент за приемането, изменението или изоставянето на централните курсове на еврото.

**2.** При отсъствие на система на обменни курсове по отношение на една или няколко валути, различни от тези, които са законно средство за разплащане в рамките на Съюза, по смисъла на параграф 1, Съветът на министрите, постановявайки или по препоръка на Комисията и след консултация с Европейската централна банка, или по препоръка на Европейската централна банка, може да формулира главните насоки на политиката на обмен по отношение на тези валути. Тези главни насоки не накърняват основната цел на Европейската система на централните банки, а именно запазването на стабилността на цените.

**3.** Като изключение от разпоредбите на член III-227, в случай, че споразумения по въпроси, отнасящи се до валутния режим или обмен трябва да бъдат предмет на преговори между Съюза и една или няколко държави или международни организации, Съветът на министрите, произнасяйки се по препоръка на Комисията и след консултация с Европейската централна банка, решава процедурите, отнасящи се до преговарянето и сключването на тези споразумения. Тези способности трябва да осигуряват изразяването на единна позиция от страна на Съюза. Комисията е изцяло сведуща относно преговорите.

**4.** Без да се накърняват компетентностите и споразуменията на Съюза в областта на Икономическия и валутен съюз, държавите-членки могат да преговарят в международните инстанции и да сключват международни споразумения.

## **Глава VII**

### **ОТНОШЕНИЯ НА СЪЮЗА С МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И С ТРЕТИ СТРАНИ И ДЕЛЕГАЦИИ НА СЪЮЗА**

#### **Член III-229**

1. Съюзът установява всякакъв вид полезно сътрудничество с Организацията на Обединените нации, Съвета на Европа, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.
2. Той осигурява също така необходимите връзки и с други международни организации.
3. Министърът на външните работи на Съюза и Комисията са натоварени с прилагането на настоящия член.

#### **Член III-230**

1. Делегациите на Съюза осигуряват представянето му в трети държави и в международните организации.
2. Дейността на делегациите на Съюза е поставена под ръководството на Министъра на външните работи на Съюза, в тясно сътрудничество с дипломатическите мисии на държавите-членки.

## **Глава VIII**

### **ПРИЛАГАНЕ НА КЛАУЗАТА ЗА СОЛИДАРНОСТ**

#### **Член III-231**

1. Съветът на министрите, по съвместно предложение на Комисията и на Министъра на Външните работи на Съюза, приема европейско решение, определящо условията за прилагане на клаузата за солидарност, посочена в член I-42.
2. Ако дадена държава-членка стане обект на терористично нападение или на природно бедствие или хуманитарен конфликт, останалите държави-членки ѝ оказват съдействие, по молба на техните политически власти. За тази цел, държавите-членки съгласуват действията си в рамките на Съвета на министрите.
3. Съгласно разпоредбите на настоящия член, Съветът на министрите се подпомага от Комитета по политиката и сигурността, с подкрепата на съществуващите структури в областта на общата политика за сигурност и отбрана и от Комитета, предвиден в член III-162, които му представят, в определени случаи, съвместни становища.
4. С оглед да осигури на Съюза възможност за ефективно действие, Европейският съвет редовно прави преглед на заплахите, пред които е изправен Съюзът.

## **ДЯЛ VI ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СЪЮЗА**

### **Глава I РАЗПОРЕДБИ, УРЕЖДАЩИ ИНСТИТУЦИИТЕ**

#### **Раздел 1 Институции**

#### **Под-раздел 1 Европейски парламент**

#### **Член III-232**

1. Европейски закон или рамков закон на Съвета на министрите постановява необходимите мерки, позволяващи избора на членовете на Европейския парламент чрез всеобщо и пряко избирателно право, в съответствие с единна процедура във всички държави-членки или съгласно общи за всички държави-членки принципи.

Съветът на министрите, се произнася с единодушие, по проект на Европейския парламент, след одобрението на последния, който се произнася с мнозинството на членовете си. Този закон или рамков закон влиза в сила само след одобряването му от държавите-членки, съгласно с техните съответни конституционни норми.

2. Европейски закон на Европейския парламент определя статута и главните условия за изпълнение на функциите на неговите членове. Европейският парламент се произнася, по собствена инициатива, след като получи становище от Комисията и със съгласието на Съвета на министрите. Съветът на министрите се произнася с единодушие по отношение на всички правила или условия, отнасящи се до данъчния режим на неговите членове или бивши членове.

3. В периода на мандата 2004-2009, съставът на Европейския парламент е такъв, какъвто е предвиден в Протокола за представителството на гражданите в Европейския парламент.

#### **Член III-233**

Европейският закон определя статута на политическите партии на европейско равнище, посочени в член I-45, параграф 4, и в частност правилата за тяхното финансиране.

#### **Член III-234**

Европейският парламент може, с мнозинство на своите членове, да поиска от Комисията да представи всякакво подходящо предложение по въпросите, които според него изискват изготвянето на акт на Съюза относно прилагането на Конституцията. Ако Комисията не представи предложение, тя съобщава причините за това на Европейския парламент.



### **Член III-235**

При изпълнението на своите задачи, Европейският парламент може, по искане на една четвърт от съставлящите го членове, да сформира временна анкетна комисия, която да разследва, без на накърнява с това правомощията, предоставени от Конституцията на други институции и органи, съобщените нарушения или случаи на лошо управление при прилагане правото на Съюза, освен ако съобщените факти са в процес на разглеждане пред дадена юрисдикция и докато съдебното производство не е приключило.

Временната анкетна комисия престава да съществува след представяне на нейния доклад.

Европейски закон на Европейския парламент, определя условията за упражняването на правото на разследване. Европейският парламент се произнася, по собствена инициатива, след получаване на одобрението на Съвета на министрите и на Комисията.

### **Член III-236**

Всеки гражданин на Съюза, както и всяко физическо или юридическо лице, с местожителство или седалище на територията на държава-членка, имат право да отправят, индивидуално или съвместно с други граждани или лица, петиция до Европейския парламент по въпрос, който се отнася до областите на дейност на Съюза и който пряко се отнася до него.

### **Член III-237**

1. Европейският парламент назначава европейски омбудсман. Омбудсманът има правомощието да получава жалби от всеки гражданин на Съюза или от всяко физическо или юридическо лице, с местожителство или със седалище в някоя от държавите-членки, относно случаи на лошо управление в дейностите на институциите, органите или агенциите на Съюза, с изключение на Съда, при изпълнението на неговите съдебни функции.

В съответствие със своята задача, омбудсманът извършва разследвания, които преценява за основателни, или по собствена инициатива, или въз основа на жалби, които са му били отправени пряко или с посредничеството на член на Европейския парламент, освен в случаите, когато твърденията в жалбите са предмет или са били предмет на съдебно производство. В случаите, когато омбудсманът е установил случай на лошо ръководство, той сезира въпросната институция, орган или агенция, които разполагат със срок от три месеца, за да му връчат своето становище. Омбудсманът предава, в последствие, доклад до Европейския парламент и до заинтересованата институция, орган или агенция. Лицето, което е подало жалбата, се информира за резултата от тези разследвания.

Омбудсманът представя ежегоден доклад до Европейския парламент относно резултатите от разследванията.

2. Омбудсманът се назначава след избора на Европейския парламент, за срока на мандата на парламента. Мандатът му може да бъде подновяван.

Омбудсманът може да бъде освободен от длъжност от Съда, по искане на Европейския парламент, ако не отговаря на условията, необходими за изпълняването на неговата длъжност или ако е извършил сериозно нарушение.

**3.** Омбудсманът е напълно независим при изпълнението на своите функции. При изпълнение на своите задължения, той не изисква, нито получава инструкции от никой друг орган. По време на своя мандат, омбудсманът не може да упражнява никаква друга професионална дейност, независимо дали е срещу заплащане или не.

**4.** Европейски закон на Европейския парламент определя статута и основните условия за изпълнение на длъжността на омбудсмана. Европейският парламент, по собствена инициатива, се произнася след като получи становище от Комисията и след одобрението на Съвета на министрите.

#### **Член III-238**

Европейският парламент провежда едно годишно заседание. По право, той се свиква на заседание втори вторник от месец март.

Европейският парламент може да се свика на извънредно заседание, по искане на мнозинството на съставлящите го членове, на Съвета на министрите или на Комисията.

#### **Член III-239**

**1.** Комисията може да присъствува на всички заседания на Европейския парламент и да бъде изслушвана, по негово искане.

Комисията отговаря устно или писмено на въпросите, които ѝ са били зададени от Европейския парламент или от неговите членове.

**2.** Европейският съвет и Съвета на министрите се изслушват от Европейският парламент, при условията, предвидени от процедурните правила на Европейския съвет и от вътрешния правилник на Съвета на министрите.

#### **Член III-240**

Освен ако друго не е предвидено в Конституцията, Европейският парламент се произнася с абсолютно мнозинство на подадените гласове. Вътрешният правилник определя кворума.

#### **Член III-241**

Европейският парламент приема свой вътрешен правилник, с мнозинство на своите членове.

Актовете на Европейския парламент се публикуват съгласно с предвидените в Конституцията и в неговия вътрешен правилник условия.

#### **Член III-242**

Европейският парламент обсъжда на открито заседание общия годишен доклад, който му се представя от Комисията.

### **Член III-243**

Европейският парламент, сезиран с вот на недоверие относно управлението на Комисията, не може да се произнася относно този вот по-рано от три дни след внасянето му и чрез явно гласуване.

Ако вотът на недоверие бъде приет с мнозинство от две трети от подадените гласове и с мнозинството на членовете на Европейския парламент, Комисията трябва да подаде оставка. Тя продължава да се занимава с текущите въпроси, докато бъде заменена, съгласно членове I-25 и I-26. В този случай, мандатът на Комисията, назначена, за да я замени, изтича на датата, на която би трябвало да изтече мандатът на Комисията, която е длъжна да подаде оставка.

### ***Под-раздел 2*** ***Европейски съвет***

#### **Член III-244**

1. При гласуване, всеки член на Европейския съвет може да гласува от името само на един от останалите членове.

Въздържането от гласуване на присъстващите членове, или на тези, които са представлявани, не е пречка за приемане на разискванията на Европейския съвет, изискващи единодушие.

2. Председателят на Европейския парламент може да бъде поканен от Европейския съвет да бъде изслушан от него.

3. Европейският съвет установява с просто мнозинство своите собствени процедурни правила.

Европейският съвет се подпомага от генералния секретариат на Съвета на министрите.

### ***Под-раздел 3*** ***Съвет на министрите***

#### **Член III -245**

1. Съветът на министрите се събира при свикване от своя председател, по негова инициатива, или по искане на един от неговите членове или на Комисията.

2. Европейският съвет приема с единодушие европейско решение, постановяващо правилата за последователно редуване на председателството на структурите на Съвета на министрите.

#### **Член III -246**

1. При гласуване, всеки член на Съвета на министрите може също да гласува от името само на един от останалите членове.

2. При разисквания, които изискват просто мнозинство, Съветът на министрите се произнася с мнозинство на съставлящите го членове.

3. Въздържанията при гласуване на присъстващи или представяни членове, не са пречка за приемане от Съвета на министрите на разисквания, изискващи единодушие.

#### **Член III -247**

1. Комитет, състоящ се от постоянните представители на държавите-членки, отговаря за подготовката на работата на Съвета на министрите и за изпълнение на възложените му от Съвета на министрите поръчения. Комитетът може да приеме процедурни решения в случаите, предвидени от вътрешния правилник на Съвета на министрите.

2. Съветът на министрите се подпомага от генерален секретариат, поставен под отговорността на Генерален секретар, назначен от Съвета на министрите.

Съветът на министрите гласува с обикновено мнозинство организацията на генералния секретариат.

3. Съветът на министрите се произнася с обикновено мнозинство по процедурните въпроси, както и за приемането на вътрешния правилник.

#### **Член III -248**

Съветът на министрите може, с обикновено мнозинство, да поиска от Комисията да предприеме проучвания, които счита за уместни за осъществяването на общите цели и да му представи подходящи предложения. Ако Комисията не представи предложение, тя дава обяснение за това пред Съвета на министрите.

#### **Член III -249**

Съветът на министрите приема европейски решения, определящи статута на комитетите, предвидени от Конституцията. Той се произнася с просто мнозинство, след съгласуване с Комисията.

### ***Под-раздел 4*** ***Комисия***

#### **Член III -250**

Европейските комисари и Комисарите се назначават за период от пет години, при условията в определени случаи на разпоредбите на член III-243. Европейски комисари или Комисари могат да бъдат само граждани на държавите-членки.

#### **Член III -251**

Европейските комисари и Комисарите се въздържат от всякакво действие, несъвместимо с характера на техните задължения. Всяка държава-членка се задължава да спазва този принцип и да не се опитва да оказва влияние върху членовете на Комисията при изпълнението на техните задачи.

Европейските комисари и Комисарите не могат, по време на своя мандат, да упражняват друга професионална дейност, независимо дали е срещу заплащане или не. При встъпването си в длъжност, те поемат тържествено задължението да спазват, както по време на мандата си, така и след неговото изтичане, произтичащите от поста им задължения и в частност задължението за честност и деликатност относно приемането на определени постове или облаги, след като престанат да заемат тази длъжност. В случай на нарушаване на тези задължения, Съдът, сезиран от Съвета на министрите произнасящ се с обикновено мнозинство, или от Комисията, може, според случая, да постанови служебно освобождаване от длъжност, според условията на член III-253 или лишаване на заинтересувания член от право на пенсия или от други подобни предимства.

#### **Член III -252**

1. Извън редовното подновяване на състава или при смърт, длъжностите на Европейските комисари и на Комисарите, се прекратяват индивидуално чрез доброволна оставка или служебно освобождаване от длъжност. Европейски комисар или Комисар подава оставка, ако председателят изиска това.
2. Европейският комисар или Комисар, който е подал оставка или е починал, се заменя за остатъка от мандата от нов Европейски комисар или Комисар, назначен от председателя на Комисията, съгласно член I-25 и I-26.
3. При доброволна оставка, при служебно освобождаване от длъжност или смърт, председателят се заменя за остатъка от мандата, съгласно с член I-26, параграф 1.
4. В случай на колективна оставка на Европейските комисари или Комисари, те остават на длъжност за оставащия срок от мандата им, докато се извърши тяхната замяна, съгласно членовете I-25 и I-26.

#### **Член III -253**

Ако Европейски комисар или Комисар престане да изпълнява условията, необходими за упражняването на неговата длъжност или ако е извършил грубо нарушение, той може да бъде освободен от длъжност от Съда, по молба на Съвета на министрите, произнасящ се с обикновено мнозинство, или от Комисията.

#### **Член III -254**

Отговорностите, с които е натоварена Комисията, се структурират и разпределят между нейните членове от председателя, съгласно с член I-26, параграф 3. Председателят може да внесе промени в разпределянето на тези отговорности във всеки момент на мандата. Европейските комисари или Комисари изпълняват функциите, които са им възложени от председателя, под неговото ръководство.

#### **Член III -255**

Разискванията на Комисията се приемат с мнозинство на членовете на колегиума. Вътрешният правилник определя кворума.

### **Член III –256**

Комисията приема свой вътрешен правилник с оглед осигуряване на функционирането си и функционирането на своите служби. Тя осигурява публикуването на този правилник.

### **Член III -257**

Комисията публикува ежегодно, не по-късно от месец преди началото на заседанието на Европейския парламент, общ доклад за дейността на Съюза.

### **Под-раздел 5 Съд**

### **Член III -258**

Европейският съд заседава в камари, в голяма камара или на пленарно заседание, съгласно статута на Съда.

### **Член III -259**

Европейският съд се подпомага от осем главни адвокати. Ако Европейският съд поиска това, Съветът на министрите може, произнасяйки се с единодушие, да приеме решение за увеличаване броя на главните адвокати.

Главният адвокат има ролята да представя публично, с пълна безпристрастност и независимост, мотивирани заключения относно делата, които, съгласно статута на Съда, изискват неговата намеса.

### **Член III -260**

Съдиите и главните адвокати на Европейския съд, избрани измежду личности, които представят всички гаранции за независимост и които отговарят на всички условия, изисквани в техните съответни държави, за заемане на най-висшите съдебни длъжности, и които са юристи, с призната компетентност, се назначават по общо съгласие за срок от шест години от правителствата на държавите-членки, след съгласуване с Комитета, съгласно предвидените в член III-262 разпоредби.

Частична подмяна на съдиите и на главните адвокати се извършва на всеки три години, съгласно условията, предвидени в статута на Съда.

Съдиите избират помежду си председател на Европейския съд, за срок от три години. Неговият мандат може да бъде подновяван.

Европейският съд приема свой правилник за дейността. Този правилник се представя за одобрение на Съвета на министрите.

### **Член III -261**

Броят на съдиите във Върховния съд се определя от статута на Съда. Статутът може да предвиди Върховният съд да бъде подпомаган от главни адвокати.

Членовете на Върховния съд се избират измежду лица, които предоставят всички гаранции за независимост и притежават необходимата правоспособност за заемане на висши съдебни длъжности. Те се назначават по общо съгласие от правителствата на държавите-членки, след консултиране с Комитета, съгласно предвидените разпоредби на член III-262.

Частична промяна в състава на Върховния съд се извършва на всеки три години. Членовете, чийто мандат изтича, могат да бъдат назначавани отново.

Съдиите избират помежду си председател на Върховния съд, за срок от три години. Неговия мандат може да бъде подновяван.

Върховният съд приема свой правилник за дейността, при съгласуване с Европейския съд. Този правилник се представя за одобрение на Съвета на министрите.

Освен ако статутът на Европейския съд не предвижда друго разпореждане, разпоредбите на Конституцията, които се отнасят до Европейския съд, се прилагат за Върховния съд.

### **Член III –262**

Учредява се специален комитет, който да изказва становище относно съответствието с изискванията за кандидатурите за длъжностите на съдия и главен адвокат на Европейския съд и на Върховния съд, предхождащо решението на правителствата на държавите-членки, съгласно членове III-260 и III-261.

Комитетът е съставен от седем члена, личности измежду старите членове на Европейския съд и на Върховния съд, членове на висши национални юрисдикции и юристи, притежаващи призната компетентност, един от които е предложен от Европейския парламент. Съветът на министрите приема европейско решение, постановяващо правилата за функциониране на този комитет, както и европейско решение, определящо неговите членове. Той се произнася по инициатива на председателя на Европейския съд.

### **Член III –263**

1. Върховният съд е компетентен да разглежда на първа инстанция жалбите, посочени в членове III-270, III-272, III-275, III-277 и III-279, с изключение на онези, които са възложени на специализиран състав и онези, които, по силата на статута на Европейския съд, са отнесени към него. Статутът може да предвиди компетентности на Върховния съд и относно други категории производства.

Решенията, произнесени от Върховния съд, по силата на настоящия параграф, подлежат на касационно обжалване пред Европейския съд, ограничаващ се до правни въпроси, съгласно с предвидените в статута на Съда условия и ограничения.

2. Върховният съд е компетентен да разглежда жалбите, подадени срещу решенията на специализираните състави, сформирани съгласно с член III-264.

Решенията, постановени от Върховния съд, по силата на настоящия параграф, могат, като изключение да бъдат преразгледани от Европейския съд, при условията и ограниченията предвидени от статута, в случай на сериозен риск от накърняване на единството или целостта в правото на Съюза.

**3.** Върховният съд е компетентен да разглежда преюдициални въпроси, отправени към него по силата на член III-274, в областта на специфични въпроси определени от статута на Съда.

Когато Върховният съд счита, че делото изисква принципно решение, което може да накърни единството или целостта на правото на Съюза, той може да препрати делото към Европейския съд, който да се произнесе.

Решенията, постановени от Високоинстанционния съд относно преюдициални въпроси, могат, като изключение, да бъдат преразгледани от Европейския съд, съгласно с условията и ограниченията, предвидени от статута, в случай на сериозен риск от накърняване единството или целостта на правото на Съюза.

### **Член III -264**

**1.** Европейският закон може да постанови създаването на допълнителни специализирани съдебни състави към Върховния съд, натоварени да разглеждат на първа инстанция някои определени категории жалби, заведени със специфичен характер. Законът се приема или по предложение на Комисията, след консултация със Съда, или по искане на Съда, след съгласуване с Комисията.

**2.** Европейският закон за създаване на специализиран съдебен състав определя правилата за устройството на този състав и уточнява обхвата на компетентностите, които му се предоставят.

**3.** Решенията на специализираните състави подлежат на касационно обжалване, ограничаващо се само до правни въпроси или, когато това е предвидено в европейския закон постановил създаването на специализирания съдебен състав, решенията подлежат и на обжалване пред Върховния съд, отнасящо се и до фактически въпроси.

**4.** Членовете на специализираните съдебни състави се избират измежду лица, даващи пълни гаранции за независимост и притежаващи качествата и правоспособностите изисквани за упражняване на съдебни длъжности. Те се назначават от Съвета на министрите, който се произнася с единодушие.

**5.** Специализираните съдебни състави приемат свой правилник за дейността, при съгласуване със Съда. Този правилник се представя за одобрение на Съвета на министрите.

**6.** Освен ако европейският закон за сформирането на специализирани съдебни състави, не предвижда друго, разпоредбите на Конституцията относно Съда и разпоредбите на статута на Съда се прилагат спрямо специализираните състави.



### **Член III -265**

Ако Комисията счита, че дадена държава-членка не е изпълнила някое от задълженията, с които е натоварена по силата на Конституцията, тя издава мотивирано становище по този въпрос, след като е дала възможност на тази държава да изложи своите забележки.

Ако въпросната държава не се съобрази с това становище, в срока определен от Комисията, Комисията може да сезира Съда.

### **Член III -266**

Всяка от държавите-членки може да сезира Съда, ако счита, че друга държава-членка не е изпълнила някое от задълженията, възложени ѝ по силата на Конституцията.

Преди държава-членка да подаде жалба срещу друга държава-членка, относно твърдение за нарушение от страна на въпросната държава на задълженията, които Конституцията ѝ възлага, тя трябва да сезира за това Комисията.

Комисията издава мотивирано становище, след като на всяка от заинтересованите държави е предоставена възможност да изложи съответно своите забележки относно собствените им позиции и тези срещу ответната страна, устно и писмено.

Ако Комисията не е издала становище в срок от три месеца след внасяне на молбата, отсъствието на становище не е пречка за сезиране на Съда.

### **Член III -267**

1. Ако Съдът установи, че дадена държава-членка не е изпълнила задълженията, които ѝ се възлагат по силата на Конституцията, тази държава е длъжна да предприеме необходимите мерки с оглед изпълнението на решението на Съда.

2. Ако Комисията счита, че въпросната държава-членка не е предприела мерки с оглед изпълнението на решението на Съда, тя може да сезира Съда, след като предостави възможност на тази държава да изложи своите съображения. Тя посочва размера на глобата или на прогресивно нарастващата, при неизплащане в срок, глоба, които въпросната държава-членка трябва да заплати, изчислена съразмерно с обстоятелствата.

Ако Съдът установи, че въпросната държава-членка не се е съобщила с неговото решение, той може да ѝ наложи заплащането на глоба или на прогресивно нарастваща при несвоевременно изплащане, глоба.

Тази процедура не накърнява член III-266.

**3.** Когато Комисията сезира Съда относно жалба по силата на член III-265, считайки, че въпросната държава не е изпълнила задължението си да уведоми относно прехвърлянето на мерки на европейски рамков закон, тя може, когато счита това за удачно, да поиска от Съда да наложи, относно същата жалба, изплащането на глоба или на прогресивно нарастваща глоба, в случай, че се констатира неизпълнение. Ако Съдът приеме искането на Комисията, въпросното плащане започва в срок, определен в решението на Съда.

#### **Член III -268**

Европейските закони или европейските регламенти на Съвета на министрите могат да предоставят на Съда неограничена компетентност по отношение на санкциите, които са предвидени в тях.

#### **Член III -269**

Без да се накърняват останалите разпоредби на Конституцията, европейският закон може да предостави на Съда, до степен, която той определя, компетентността да се произнася във връзка със спорове относно прилагането на актове, приети въз основа на Конституцията, постановяващи европейски нормативи за интелектуална собственост.

#### **Член III -270**

**1.** Съдът осъществява контрол относно законосъобразността на законите и европейските рамкови закони, на актовете на Съвета на министрите, Комисията и Европейската централна банка, с изключение на препоръките и становищата, както и на актове на Европейския парламент, предназначени да произвеждат правни действия по отношение на трети страни. Той контролира, също така, законосъобразността на актовете, издадени от органите или агенциите на Съюза, призвани да произвеждат правни действия по отношение на трети страни.

**2.** За тази цел, Съдът е компетентен да се произнася по жалби относно некомпетентност, нарушаване на съществени процесуални форми, нарушаване на Конституцията или на всякаква юридическа норма, свързана с нейното прилагане, или злоупотреба с власт, подадени от дадена държава-членка, Европейският парламент, Съветът на министрите или Комисията.

**3.** Съдът е компетентен, при същите условия, да се произнася относно жалбите заведени от Сметната палата, от Европейската централна банка и от Комитета на регионите, с цел защита на техните изключителни правомощия.

**4.** Всяко физическо или юридическо лице може да подава жалба, при същите условия, срещу решенията, които са отправени по негов адрес или които се отнасят до него пряко или лично, както и срещу правни актове, които го засягат пряко и които не включват изпълнителни мерки.

**5.** Актовете, учредяващи органите и подразделенията на Съюза могат да предвидят специфични условия и способности относно жалбите заведени от физически или юридически лица, срещу актове на тези органи или агенции, предназначени да произвеждат правни действия.

**6.** Жалбите, предвидени в настоящия член, трябва да бъдат заведени в срок от два месеца, считано, в зависимост от случая, от публикуването на акта, от неговото нотифициране до ищеца, или, при отсъствие на такова, от деня, в който той е бил уведомен за него.

### **Член III -271**

Ако жалбата е основателна, Съдът обявява за недействителен оспорвания акт.

Независимо от това, той посочва, ако счете за необходимо, онези от юридическите последствия на недействителния акт, които трябва да се смятат за окончателни.

### **Член III -272**

В случай, че в нарушение на Конституцията, Европейският парламент, Съветът на министрите, Комисията или Европейската централна банка се въздържат да се произнесат, държавите-членки и други институции на Съюза могат да сезират Съда с цел установяване на това нарушение. Това разпореждане се прилага, при същите условия, спрямо органите и подразделенията на Съюза, които се въздържат да се произнесат.

Тази жалба е допустима само, ако въпросната институция, орган или подразделение, е предварително приканено към действие. Ако, след изтичане на срок от два месеца, считано от това приканване, институцията, подразделението или органът не е определил своята позиция, жалбата може да бъде подадена в рамките на нов двумесечен срок.

Всяко физическо или юридическо лице може да сезира Съда, съгласно условията, определени в предходните алинеи, за да подаде жалба относно пропускането, от страна на дадена институция, орган или подразделение на Съюза да адресира до него даден вид акт, с изключение на препоръка или становище.

### **Член III -273**

Институцията или институциите, органите или агенциите, чийто акт е бил отменен или чието въздържане е било обявено за противоречащо на Конституцията, са длъжни да предприемат необходимите мерки за изпълнение на решението на Съда.

Това задължение не накърнява задължението, което може да произтече от прилагането на член III-337, алинея втора.

### **Член III -274**

Съдът е компетентен да се произнася преюдициално, относно:

- а)** тълкуването на Конституцията,
- б)** валидността и тълкуването на актовете на институциите на Съюза,

Когато такъв въпрос бъде повдигнат пред юрисдикция на дадена държава-членка, тази юрисдикция би могла, ако счита, че по този въпрос е необходимо заключение, за да бъде постановено нейното решение, да поиска от Съда да се произнесе по този въпрос.

Когато такъв въпрос е повдигнат по дело в ход, пред националната юрисдикция на дадена държава, чиито решения не подлежат на обжалване съгласно с вътрешноправния ред, тази юрисдикция е длъжна да сезира Съда.

Ако такъв въпрос е повдигнат по дело в ход, пред национална юрисдикция, относно задържано лице, Съдът се произнася в най-кратък срок.

### **Член III -275**

Съдът е компетентен да разглежда спорове относно обезщетения за вредите, посочени в член III-337, алинея втора.

### **Член III -276**

По искане на държавата-членка, по отношение на която е направена констатация от страна на Европейския съвет или на Съвета на министрите, по силата на член I –58, Европейският съд е компетентен да се произнася само относно процедурните предписания, предвидени в гореспоменатия член. Съдът се произнася в срок от месец, считано от датата на въпросната констатация.

### **Член III -277**

Съдът е компетентен да се произнася относно всеки спор между Съюза и неговите служители, в границите и условията, определени от статута на служителите на Съюза и режима, приложим относно останалите служители на Съюза.

### **Член III -278**

Съдът е компетентен, в долупосочените граници, да разглежда спорове относно:

- a) изпълнението на задълженията от страна на държавите-членки, произтичащи от Устава на Европейската инвестиционна банка. Управителният съвет на Банката разполага, в това отношение, с правомощията, предоставени на Комисията съгласно член III-265;
- b) разискванията на Съвета на управителите на Европейската инвестиционна банка. Всяка държава-членка, Комисията и Управителният съвет на Банката могат да подават жалба по този въпрос, при условията, предвидени в член III-270;
- c) разискванията на Управителния съвет на Европейската инвестиционна банка. Жалбите срещу тези разисквания могат да бъдат подавани, според предвидените условия в член III-270, само от държави-членки или от Комисията, и само относно нарушения на формите, предвидени в член 21, параграф 2 и 5 до 7 включително, на Устава на Банката;

- d) изпълнението, от страна на националните централни банки, на задълженията, произтичащи от Конституцията и Устава на Европейската система на централните банки, и Европейската централна банка. Съветът на Европейската централна банка разполага, в тази връзка, по отношение на националните централни банки, с правомощия, предоставени на Комисията от член III-265 по отношение на държавите-членки. Ако Съдът установи, че национална централна банка не е изпълнила задължение, произтичащо от Конституцията, тази банка се задължава да предприеме необходимите разпоредби за изпълнението на решението на Съда.

#### **Член III -279**

Съдът е компетентен да се произнася, по силата на арбитражна клауза, съдържаща се в договор, отнасящ се към публичното или частното право, сключен от Съюза или от негово име.

#### **Член III -280**

Съдът е компетентен да се произнася относно всеки спор между държавите-членки, който има връзка с предмета на Конституцията, ако спорът е отнесен до него, по силата на арбитражно решение.

#### **Член III -281**

При условията на компетентностите, които Конституцията предоставя на Съда, споровете, по които Съюзът е страна, не могат, на това основание, да бъдат изключени от компетентността на националните юрисдикции.

#### **Член III -282**

Съдът не е компетентен по смисъла на членовете I-39 et I-40 и на разпоредбите на глава II от Дял V на част III относно общата външна политика и политика за сигурност.

При все това, Съдът е компетентен да се произнася относно жалбите, засягащи контрола върху правомерността на ограничителните мерки спрямо физически или юридически лица, приети от Съвета на основание член III-193, формулирани при условията посочени в член III-270, параграф 4.

#### **Член III -283**

При изпълнение на своите компетентности, свързани с разпоредбите на раздели 4 и 5 от Глава IV Дял III], относно пространството на свобода, сигурност и справедливост, Съдът не е компетентен да проверява валидността или пропорционалността на операции, водени от страна на полицията или други правоприлагащи органи в дадена държава-членка, нито да се произнася относно изпълнението на задълженията, възложени на държавите-членки за опазването на обществения ред и вътрешната сигурност, когато тези актове са от компетентността на вътрешното право.

### **Член III -284**

Държавите-членки се обвързват да не прилагат при решаването на спор, относно тълкуването или прилагането на Конституцията, начин на разрешаване, различен от предвидените в самата Конституция начини.

### **Член III -285**

Независимо от изтичането на срока, предвиден в член III-270, параграф 6, всяка страна може, при спор, който засяга европейски закон или европейски регламент на Съвета на министрите, на Комисията или на Европейската централна банка, да изтъква основанията, предвидени в член III-270, параграф 2, за да обоснове пред Съда неприложимостта на този акт.

### **Член III -286**

Подадените до Съда жалби нямат суспензивно действие. Въпреки това, Съдът може, ако счита, че обстоятелствата го изискват, да постанови отлагане на изпълнението на оспорвания акт.

### **Член III -287**

По делата, за които е сезиран, Съдът може да разпорежда необходимите временни мерки.

### **Член III -288**

Решенията на Съда имат изпълнителна сила при условията, определени в член III-307.

### **Член III -289**

Статутът на Съда се определя с протокол.

Европейският закон може да измени разпоредбите на статута, с изключение на неговия дял I и на неговия член 64. Той се приема по молба на Съда след консултация с Комисията, или по предложение на Комисията след консултация със Съда.

## ***Под-раздел 6*** ***Сметна палата***

### **Член III-290**

1. Сметната палата проверява отчетите за всички приходи и разходи на Съюза. Тя проверява също така отчетите за всички приходи и разходи на всеки орган, създаден от Съюза, доколкото учредителният акт не изключва тази проверка.

Сметната палата предоставя на Европейския парламент и на Съвета на министрите заявление гарантиращо точността на отчетите, както и законността и правомерността на свързаните операции, които е публикувано в *Официалния вестник на Европейските общности*. Това заявление може да бъде допълнено със специфични оценки за всяка основна област от дейността на Съюза.

**2.** Сметната палата проверява законността и правомерността на приходите и разходите и контролира доброто финансово управление. Междувременно, тя сигнализира за всички нередности.

Контролът върху приходите се осъществява на основата на констатираниите дължими суми и на приходите постъпили в Съюза.

Контролът върху разходите се осъществява на основата както на поетите задължения, така и на плащанията.

Тези проверки могат да бъдат извършени преди приключването на отчетите за въпросната финансова година.

**3.** Контролът се осъществява по документи и, ако е необходимо, на място, в останалите институции, в помещенията на всяко учреждение, управляващо приходи или разходи от името на Съюза и в държавите-членки, включително и в помещенията на всяко физическо или юридическо лице, което получава плащания от бюджета. Контролът в държавите-членки се осъществява съвместно с националните контролни органи, а ако те нямат необходимите правомощия, с компетентните национални служби. Сметната палата и националните контролни органи на държавите-членки осъществяват сътрудничество, основаващо се на доверие и зачитане на независимост на всяка страна. Тези органи или служби информират Сметната палата относно намерението си да участвуват в контрола.

Всеки документ или всяка информация необходима за изпълнението на мисията на Сметната палата, ѝ се съобщава, при нейно искане, от останалите институции, от органите, управляващи приходи или разходи от името на Съюза, от физическите или юридическите лица, които получават плащания, произхождащи от бюджета и от националните контролни органи, или, ако те нямат необходимите правомощия, от компетентните национални служби.

По отношение на дейността на управление на приходите и разходите на Съюза от Европейската инвестиционна банка, правото на достъп на Сметната палата до притежаваната от Банката информация се урежда със споразумение, сключено между Сметната палата, Банката и Комисията. При отсъствие на такова споразумение, Сметната палата, независимо от това, има достъп до необходимата информация за извършване на контрола върху управляваните от Банката приходи и разходи на Съюза.

**4.** Сметната палата изготвя годишен отчет след приключването на всяка финансова година. Този отчет се предава на останалите институции и се публикува в *Официалния вестник на Европейските общности*, заедно с отговорите на въпросните институции относно забележките на Сметната палата.

Сметната палата може, освен това, да представя във всеки един момент, своите забележки, а именно под формата на специални доклади по отделни въпроси и да издава становища, по искане на някоя от останалите институции.

Тя приема своите годишни отчети, специални доклади или становища с мнозинство на своите членове. Независимо от това, тя може да съставя свои вътрешни камари, с оглед приемането на някои категории доклади или становища, при предвидените от вътрешния ѝ правилник условия.

Тя подпомага Европейския парламент и Съвета на министрите при упражняването на тяхната контролна функция спрямо изпълнението на бюджета.

Сметната палата изготвя свой вътрешен правилник. Този правилник подлежи на одобрението на Съвета на министрите.

### **Член III -291**

**1.** Членовете на Сметната палата се избират измежду личности, които участвуват или са участвували, в своите съответни държави, в органите за външен финансов контрол или които притежават специална квалификация за тази длъжност. Те трябва да предоставят всички гаранции за независимост.

**2.** Членовете на Сметната палата се назначават за шест години. Техният мандат може да се подновява. Съветът на министрите приема европейско решение, определящо списък с членовете, изготвен съгласно предложенията направени от всяка държава-членка. Той се произнася след консултация с Европейския парламент.

Членовете на Сметната палата избират помежду си свой председател, за срок от три години. Неговият мандат може да бъде подновяван.

**3.** Членовете на Сметната палата изпълняват своите функции при пълна независимост, в общия интерес на Съюза.

При изпълнението на техните задължения, те нито искат, нито приемат инструкции от което и да е правителство или от който и да е друг орган. Те се въздържат от всякакво дейност, несъвместима с характера на техните функции.

**4.** Членовете на Сметната палата не могат, по време на своя мандат, да изпълняват никаква друга професионална дейност, срещу заплащане или не. Когато встъпват в длъжност, те полагат тържествено обещание да изпълняват, както по време на своя мандат, така и след това, произтичащите от тяхната длъжност задължения, а именно да проявяват честност и деликатност относно приемането, след края на мандата им, на определени длъжности или облаги.

**5.** Извън редовното подновяване на състава или в случай на смърт, длъжността на член на Сметната палата може да се прекрати индивидуално, чрез доброволна оставка или чрез служебно освобождаване от длъжност, обявена от Съда, съгласно с параграф 6.

Заинтересованият член бива заменен, за останалия от мандата му период.



Освен в случаите на служебно освобождаване от длъжност, членовете на Сметната палата, остават на техния пост, докато бъдат заменени.

**6.** Членовете на Сметната палата могат да бъдат освободени от тяхната длъжност, или да бъдат лишени от правото на пенсия или други заместващи предимства, само ако Съдът констатира, по молба на Сметната палата, че те са престанали да отговарят на необходимите условия или да изпълняват, произтичащите от тяхната длъжност, задължения.

## **Раздел 2** **Консултативни органи на съюза**

### **Под-раздел 1** **Комитет на регионите**

#### **Член III -292**

Броят на членовете на Комитета на регионите е не повече от триста и петдесет. Съветът на министрите приема с единодушие европейско решение, определящо състава на Комитета.

Членовете на Комитета, както и равен брой заместници, се назначават за пет години. Техният мандат може да бъде подновяван.

Съветът на министрите приема европейското решение, определящо списъка на членовете и на заместниците, изработен, съгласно с предложенията на всяка държава-членка.

При изтичане на мандата, посочен в член I-31, параграф 2, по силата на който те са били предложени, мандатът на членовете на Комитета се прекратява служебно и те се заменят за остатъка от споменатия мандат по същата процедура.

Те не могат да бъдат едновременно и членове на Европейския парламент.

#### **Член III –293**

Комитетът на регионите избира измежду членовете си своя председател и свое бюро за срок от две години и половина.

Той изготвя свой вътрешен правилник.

Комитетът се свиква от неговия председател, по искане на Европейския парламент, Съвета на министрите или Комисията. Той може, също така да се събира по собствена инициатива.

#### **Член III -294**

Комитетът на регионите провежда консултации с Европейския парламент, Съвета на министрите или от Комисията, в случаите, предвидени от Конституцията, както и във всички останали случаи, по-точно, когато се отнася до трансграничното сътрудничество, когато някоя от тези институциите счита това за уместно.

Ако счита за необходимо, Европейският парламент, Съветът на министрите или Комисията, отпуска на Комитета, с оглед той да може да даде своето становище, срок, който не може да бъде по-малък от месец, считано от датата, на която председателя е бил уведомен за това. При изтичане на отпускания срок, липсата на становище не е пречка за предприемане на по-нататъшни действия.

Когато Икономическия и социален комитет е консултиран, съгласно член III-298, Комитетът на регионите е информиран от Европейския парламент, Съвета на министрите или Комисията относно тази молба за становище. Комитетът на регионите може, когато счита, че са налице специфични регионални интереси, да даде становище по този въпрос. Той може, също така, да издава становища по собствена инициатива, в случаите, когато счита това за необходимо.

Становището на Комитета, както и протокол от разискванията, се предават на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на Комисията.

## **Под-раздел 2** **Икономически и социален комитет**

### **Член III -295**

Броят на членовете на Икономическия и социален комитет не е повече от триста и петдесет. Съветът на министрите приема с единодушие европейско решение, определящо състава на Комитета.

### **Член III 296**

Членовете на Икономическия и социален комитет се назначават за пет години. Техният мандат може да бъде подновяван. Съветът на министрите приема европейско решение, което определя списъка на членовете, съгласно с предложенията направени от всяка държава-членка.

Съветът на министрите се произнася след консултиране с Комисията. Той може да получи мнението на европейските организации, представящи различните икономически и социални сектори, както и гражданското общество, интересувани се от дейностите на Съюза.

### **Член III -297**

Икономическият и социален комитет избира, измежду своите членове, свой председател и свое бюро за срок от две години и половина.

Той изготвя свой вътрешен правилник.

Той се свиква от неговия председател, по искане на Европейския парламент, Съвета на министрите или Комисията. Той може, също така, да се свиква по собствена инициатива.

### **Член III -298**

Икономическият и социален комитет задължително се консултира с Европейския парламент, Съвета на министрите или от Комисията, в случаите, предвидени от Конституцията. Във всички останали случаи, той може да се консултира с тези институции. Той може, също така, да издава становища по собствена инициатива.

Ако счита за необходимо, Европейският парламент, Съветът на министрите или Комисията, отпускат на Комитета, с оглед той да може да даде своето становище, срок, който не може да бъде по-малък от месец, считано от датата, на която председателя е бил уведомен за това. При изтичане на отпуснатия срок, липсата на становище не е пречка за предприемане на по-нататъшни действия.

Становището на Комитета, както и протокол от разискванията, се предават на Европейския парламент, Съвета на министрите и Комисията.

## **Раздел 3 Европейска инвестиционна банка**

### **Член III -299**

Европейската инвестиционна банка е юридическо лице.

Членовете на Европейската инвестиционна банка са държавите-членки.

Уставът на Европейската инвестиционна банка е оформен в протокол. Европейският закон може да внесе изменения в членовете 4,11 и 12 и член 18, параграф 5 от Устава на Банката, било по искане на Европейската инвестиционна банка и след консултация с Комисията, било по предложение на Комисията, след консултация с Европейската инвестиционна банка.

### **Член III -300**

Европейската инвестиционна банка има за задача да допринася, като се обръща към капиталовите пазари и към своите собствени ресурси, за балансираното и стабилно развитие на общия вътрешен пазар, в интерес на Съюза. С оглед на това, Банката улеснява, без да преследва извличане на печалба, посредством предоставянето на заеми и гаранции, финансирането на следните проекти, във всички сектори на икономиката:

- a) проекти за развитието на по-слабо развити територии;
- b) проекти за модернизирането или преобразуването на предприятията или за развитие на нови дейности, налагащи се от постепенното установяване на общия вътрешен пазар, когато тези проекти са от такъв мащаб или естество, че не могат да бъдат финансирани изцяло от начините на финансиране, съществуващи в отделните държави-членки;
- c) проекти от общ интерес за няколко държави-членки, които са от такъв мащаб или естество, че не могат да бъдат финансирани изцяло със съществуващите средства в отделните държави-членки.

При изпълнението на своята задача, Банката улеснява финансирането на инвестиционните програми, съвместно с намесата на структурните фондове и на останалите финансови органи и актове на Съюза.

#### **Раздел 4**

#### **Общи разпоредби за институциите, органите и агенциите на съюза**

##### **Член III -301**

1. Когато, по силата на Конституцията, даден акт на Съвета на министрите се взема по предложение на Комисията, Съветът на министрите може да приеме акт, внасящ изменение на това предложение, само като се произнася с единодушие, при условията на членовете I-54, III-302, параграфи 10 и 13, и III-310.
2. Докато Съветът на министрите не се е произнесъл, Комисията може да измени своето предложение по време на процедурите, водещи до приемането на акт на Съюза.

##### **Член III -302**

1. Когато, по силата на Конституцията, законите или европейските рамкови закони се приемат според обикновената законова процедура, приложими са следните разпоредби.
2. Комисията представя предложение до Европейския парламент и до Съвета на министрите.

##### Първо четене

3. Европейският парламент взема решение относно своята позиция при първо четене и я предава на Съвета на министрите.
4. Ако Съветът на министрите одобри позицията на Европейския парламент, предложеният акт се приема.
5. Ако Съветът на министрите не одобри позицията на Европейския парламент, той взема решение относно своята позиция при първо четене и я предава на Европейския парламент.
6. Съветът на министрите информира подробно Европейския парламент относно причините, които са го накарали да вземе решение относно своята позиция при първо четене. Комисията информира подробно Европейския парламент за своята позиция.

##### Второ четене

7. Ако, в срок от три месеца след това съобщение, Европейският парламент
  - a) одобри позицията на Съвета на министрите при първо четене или не се е произнесъл, предложеният акт, се счита за приет;
  - b) отхвърля, с мнозинство на съставлящите го членове, позицията на Съвета на министрите при първото четене, предложеният акт се счита за отхвърлен;

- с)** предлага, с мнозинство на членовете си, изменения в позицията на Съвета на министрите при първото четене, текстът изменен по този начин се предава на Съвета на министрите и на Комисията, които изказват становище относно измененията.
- 8.** Ако, в срок от три месеца след получаване на измененията на Европейския парламент, Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство,
- а)** одобрява всички тези изменения, въпросният акт се счита за приет;
- б)** не одобрява всички тези изменения, председателят на Съвета на министрите, в съгласие с председателя на Европейския парламент, свиква помирителния комитет в срок от шест седмици.
- 9.** Съветът на министрите се произнася с единодушие относно измененията, предмет на отрицателно становище от страна на Комисията.

#### Помирителна процедура

- 10.** Помирителният комитет, който се състои от членовете на Съвета на министрите или техни представители и равен брой членове представители на Европейския парламент, е натоварен с мисията да постигне споразумение относно даден общ проект, с квалифицирано мнозинство на членовете на Съвета на министрите или на техните представители и с мнозинство на членовете представители на Европейския парламент, в срок от шест седмици от момента на неговото свикване, на основата на позициите на Парламента и на Съвета на министрите при втори прочит.
- 11.** Комисията участва в работата на помирителния комитет и предприема всички необходими инициативи с оглед да поощри сближаване на позициите на Европейския парламент и на Съвета на министрите.
- 12.** Ако, в срок от шест седмици след неговото свикване, помирителният комитет не одобрява общия проект, предложеният акт се счита за отхвърлен.

#### Трето четене

- 13.** Ако, в този срок, помирителният комитет одобри общия проект, Европейският парламент и Съвета на министрите разполагат, всеки от своя страна, със срок от шест седмици, считано от тази дата, за да приемат въпросния акт, съгласно с общия проект, Европейският парламент произнасяйки се с мнозинство на подадените гласове, а Съветът на министрите с квалифицирано мнозинство. При липса на одобрение, предложеният акт се счита за отхвърлен.
- 14.** Сроковете от три месеца и от шест седмици, посочени в настоящия член, се продължават, съответно, с един месец и с две седмици максимално, по инициатива на Европейския парламент или на Съвета на министрите.

#### Особени разпоредби

**15.** Когато, в специфичните случаи, предвидени от Конституцията, закон или рамков закон подлежи на обикновена законова процедура по инициатива на група държави-членки или по препоръка на Европейската централна банка, или по искане на Сметната палата или на Европейската инвестиционна банка, параграфите 2, 6 второ изречение и 9, не са приложими.

Европейският парламент и Съветът на министрите предават на Комисията проекта на акта, както и техните позиции от първи и от втори прочит.

Европейският парламент или Съветът на министрите могат да поискат становището на Комисията по време на цялата процедура. Комисията може да представи също така становище по своя собствена инициатива. Тя може, ако счита за необходимо, да участва в помирителния комитет, при условията предвидени в параграф 11.

### **Член III -303**

Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията извършват взаимни консултации и организират, с общо съгласие, способите на тяхното сътрудничество. За тази цел, при зачитане на Конституцията, те могат да сключват спогодби между отделни институции, които могат да имат обвързващ характер.

### **Член III -304**

1. При изпълнение на своите задачи, институциите, подразделенията, и органите на Съюза се опират върху ефективна, независима, отворена европейска администрация,.
2. Без да се накърнява член III-332, европейският закон определя специфичните разпоредби в тази насока.

### **Член III -305**

1. Институциите, органите и агенциите на Съюза съзнават важноста от прозрачност в тяхната работа и определят, съгласно член I-49 във вътрешните им регламенти, специфични разпоредби относно публичния достъп до документите. Съдът и Европейската централна банка подлежат на разпоредбите на член I-49, параграф 3, когато изпълняват административни функции.
2. Европейският парламент и Съветът на министрите осигуряват публикуването на документите, отнасящи се до законодателните процедури.

### **Член III -306**

1. Съветът на министрите приема регламенти и европейски решения определящи:
  - а) заплатите, добавките и пенсиите на председателя на Европейския съвет, на председателя на Комисията, на Министъра на външните работи, на Европейските комисари и Комисари, на председателя, на членовете и секретаря на Съда, както и на членовете и на секретаря на Високоинстанционния съд.

- b) условията за назначаване и по-точно заплатите, добавките и пенсиите на председателя и на членовете на Сметната палата.

Той определя, също така, всички компенсации, допълващи заплащането.

2. Съветът на министрите приема регламенти и европейски решения определящи привилегиите, отнасящи се до членовете на Икономическия и социален комитет.

### **Член III -307**

Актовете на Съвета на министрите, на Комисията или на Европейската централна банка, които налагат парично задължение спрямо физически и юридически лица, различни от държавите, подлежат на принудително изпълнение.

Принудителното изпълнение се регулира от разпоредбите на гражданскопроцесуалния кодекс, който е в сила в държавата, на чиято територия се извършва. Формулата даваща принудителен характер, се полага, без друг контрол, освен проверката на автентичността на акта, от страна на националния орган, който правителството на всяка държава-членка определя за тази цел и за който то уведомява Комисията и Съда.

След изпълнението на тези формалности по молба на заинтересованата страна, тя може да пристъпи към принудително изпълнение като сезира директно компетентната институция, съгласно националното законодателство.

Принудителното изпълнение може да бъде спряно само с решение на Съда. Независимо от това, контролът относно правомерността на изпълнителните мерки е от компетентността на националните юрисдикции.

## **Глава II ФИНАНСОВИ РАЗПОРЕДБИ**

### **Раздел 1 Многогодишна финансова рамка**

#### **Член III -308**

1. Многогодишната финансова рамка се съставя за период от най-малко пет години, съгласно член I-54.
2. Финансовият разчет определя стойността на годишните тавани на кредитите, в зависимост от категориите на разходи, както и годишния таван на кредитите за плащания. Категориите разходи, чийто брой е ограничен, съответствуват на главните сектори от дейността на Съюза.
3. Финансовата рамка предвижда всякакви други полезни разпоредби за нормалното протичане на годишната бюджетна процедура.
4. Когато европейският закон на Съвета на министрите, постановяващ нова финансова рамка, не е приет, при изтичането на предходната финансова рамка, таваните и другите разпоредби, съответстващи на последната година, за която се отнася разчетът, се продължават до приемането на този закон.

5. През цялото времетраене на процедурата по приемането на финансовата рамка, Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията, предприемат всички необходими мерки за улесняване завършването на процедурата.

## **Раздел 2** **Годишен бюджет на съюза**

### **Член III –309**

Финансовата година започва на 1 януари и завършва на 31 декември.

### **Член III -310**

Европейският закон постановява годишния бюджет на Съюза, съгласно долупосочените разпоредби:

1. Всяка институция съставя преди 1 юли предварителна оценка на своите разходи. Комисията обединява тези оценки в проектобюджет. Тя го придружава със становище, което може да съдържа различаващи се предвиждания.

Този проект съдържа предвиждане за приходите и предвиждане за разходите.

Комисията може да внесе изменения в проектобюджета по време на процедурата, до свикването на помирителния комитет, посочен в параграф 5.

2. Комисията представя проектобюджета на Европейския парламент и Съвета на министрите не по-късно от 1 септември на годината, която предхожда тази, през която трябва да бъде изпълнен бюджетът.

3. Съветът на министрите взема решение относно своята позиция по проектобюджета и го представя на Европейския парламент не по-късно от 1 октомври от предходната спрямо изпълнението на бюджета, година. Той информира подробно Европейския парламент относно аргументите на своята позиция.

4. Ако в срок от четиридесет и два дни след това представяне, Европейският парламент:

- a) е дал одобрението си относно позицията на Съвета на министрите или не се е произнесъл, законът за бюджета се счита за приет;
- b) предложи, с мнозинство на членовете си, изменения относно позицията на Съвета на министрите, така измененият текст се предава на Съвета на министрите и на Комисията. Председателят на Европейския парламент, в съгласие с председателя на Съвета на министрите, свиква незабавно помирителния комитет.

Помирителният комитет не се събира на заседание, ако в срок от десет дни, Съветът на министрите съобщи на Европейския парламент, че одобрява всички предложени от него изменения.



**5.** Помирителният комитет, който обединява членовете на Съвета на министрите или техни представители, както и членове представители на Европейския парламент, има за задача да постигне споразумение относно общия проект, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство на членовете на Съвета на министрите или на техните представители и с мнозинството на членовете представители на Европейския парламент, в срок от двадесет и един ден, считано от свикването, на основата на позициите на Европейския парламент и на Съвета на министрите.

**6.** Комисията участва в работата на помирителния комитет и поема всички необходими инициативи, с цел да поощри сближаването на позициите на Европейския парламент и на Съвета на министрите.

**7.** Ако в срока от двадесет и един дни, посочен в параграф 5, помирителният комитет одобри общ проект, Европейският парламент и Съветът на министрите разполагат, всеки един, със срок от четиринадесет дни, считано от тази дата, за да приемат общия проект, Европейският парламент, произнасяйки се с мнозинство на подадените гласове, и Съветът на министрите, с квалифицирано мнозинство.

**8.** Ако в срока от двадесет и един дни, посочен в параграф 5, помирителният комитет не стигне до одобрение на общ проект или ако Съветът на министрите отхвърли общия проект, Европейският парламент може, в срок от четиринадесет дни, произнасяйки се с мнозинството на членовете си и с три пети от подадените гласове, да потвърди своите изменения. Ако измененията на парламента не са потвърдени, позицията на Съвета на министрите относно бюджета предмет на това изменение, се счита за приета.

Ако Парламентът отхвърли общия проект с мнозинство на членовете си и три пети от подадените гласове, той може да поиска да бъде представен нов проектобюджет.

**9.** Когато процедурата, предвидена в настоящия член и завършена, председателят на Европейския парламент констатира, че европейският закон за бюджета е окончателно приет.

### **Член III -311**

**1.** При липса на европейски закон за бюджета, в началото на дадена финансова година, разходите могат да бъдат осъществявани месечно по глава или по друго подразделение, съгласно разпоредбите на европейския закон посочен в член III-318, в границата на една дванадесета от кредитите, вписани в европейския закон за бюджета на предходната финансова година, без тази мярка да може да има за действие да предоставя на разположение на Комисията кредити, надвишаващи една дванадесета от кредитите, предвидени в подготвяния проектобюджет.

**2.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията и съобразявайки се с останалите условия, определени в първи параграф, може да приеме европейско решение, разрешаващо разходи, които надвишават една дванадесета. Той предава това решение незабавно на Европейския парламент.

Това европейско решение предвижда необходимите мерки относно ресурсите, в приложение на настоящия член.

То влиза в сила тридесет дни след неговото приемане, ако, в този срок, Европейският парламент, произнасяйки се с мнозинството на членовете си, не реши да намали разходите.

### **Член III -312**

В условията, определени от европейския закон, посочен в член III-318, кредитите, с изключение на онези, които се отнасят до разходите, свързани със служителите, и които не са били използвани в края на дадената финансова година, могат да бъдат прехвърлени към следващата финансова година, но ограничен еднократно.

Кредитите са специализирани по глави, обединяващи разходите според техния вид или предназначение, и разпределени в подгрупи, съгласно с европейския закон, посочен в член 318.

Разходите на Европейския парламент, на Съвета на министрите, Комисията и Съда са предмет на отделни части от бюджета, без това да накърнява разпоредбите относно специалния режим на някои общи разходи.

## **Раздел 3**

### **Изпълнение на бюджета и освобождаване от отговорност**

#### **Член III -313**

Комисията изпълнява бюджета съвместно с държавите-членки, в съответствие с разпоредбите на европейския закон посочен в член 318, на своя собствена отговорност и в границите на предоставените бюджетни кредити, съгласно с принципите на добро финансово управление. Държавите-членки си сътрудничат с Комисията, за да гарантират, че бюджетните кредити ще бъдат използвани съгласно принципите на добро финансово управление.

Европейският закон, посочен в член 318 постановява задълженията за контрол и ревизия от страна на държавите-членки при изпълнението на бюджета, както и отговорностите, които произтичат от това.

Европейският закон, посочен в член 318 постановява отговорностите и особените подробности, съгласно които всяка институция участва в изпълнението на своите собствени разходи.

В рамките на бюджета, Комисията може, в границите и условията, определени от европейския закон, посочен в член 318, да прехвърля бюджетни кредити от една глава в друга, или от едно подразделение в друго.

#### **Член III -314**

Комисията представя ежегодно пред Европейския парламент и Съвета на министрите, отчетите за предходната финансова година, отнасящи се до операциите по бюджета. Освен това, Комисията им предоставя финансов баланс, относно актива и пасива на Съюза.

Комисията представя също така на Европейския парламент и на Съвета на министрите отчетен доклад за финансите на Съюза, въз основа на резултатите получени, по-точно, спрямо насоките дадени от Европейския парламент и Съвета на министрите по силата на член III-315.

#### **Член III -315**

1. Европейският парламент, по препоръка на Съвета на министрите, освобождава Комисията от отговорност по изпълнението на бюджета. За тази цел, Европейският парламент, след Съвета на министрите, преглежда отчетите и финансовия баланс посочени в член III-314, годишния доклад на Сметната палата, придружен от отговорите на контролираните институции на забележките на Сметната палата, заявлението за гаранции посочено в член III-290, параграф 1, алинея втора, както и специалните специфични отчети на Сметната палата.

2. Преди да освободи Комисията от отговорност или с всякаква друга цел, свързана с упражняването на нейните правомощия по изпълнение на бюджета, Европейският парламент може да поиска да изслуша Комисията относно изпълнението на разходите или функционирането на системите за финансов контрол. Комисията представя пред Европейския парламент всякаква необходима информация при поискване от негова страна.

3. Комисията предприема всички възможни мерки, за да се съобрази със забележките, придружаващи решенията за освобождаване от отговорност и с другите забележки на Европейския парламент относно изпълнението на разходите, както и коментарите придружаващи препоръките за освобождаване от отговорност приети от Съвета на министрите.

4. По искане на Европейския парламент или на Съвета на министрите, Комисията докладва относно взетите мерки, съобразно забележките и коментарите и по-точно инструкциите, дадени на службите занимаващи се с изпълнението на бюджета. Тези доклади се предават и на Сметната палата.

### **Раздел 4 Общи разпоредби**

#### **Член III -316**

Многогодишният финансов разчет и годишният бюджет се изготвят в евро.

#### **Член III -317**

Комисията може, при условие, че уведоми за това компетентните органи на заинтересуваните държави, да прехвърли във валутата на една от държавите-членки авоарите, които тя притежава, във валутата на друга държава-членка, доколкото това е необходимо за тяхното използване за целите, за които те са предназначени от Конституцията. Комисията избягва, в рамките на възможното, да извършва такива прехвърляния, ако притежава налични или възвръщаеми авоари във валутите, от които се нуждае.

Комисията е във връзка с всяка една от заинтересованите държавите-членки, посредством съответен орган, определен от въпросната държава. При изпълнение на финансовите операции, Комисията ползува услугите на емисионната банка на заинтересованата държава-членка или на друга финансова институция, одобрена от тази държава.

### **Член III -318**

1. Европейският закон:

- a) определя финансовите норми, които уточняват подробностите относно съставянето и изпълняването на бюджета и относно предаването и проверката на отчетите;
- b) определя правилата и организира контрола върху отговорността на финансовите ревизори, лицата разрешаващи изплащанията и счетоводителите.

Той се приема след консултация със Сметната палата.

2. Съветът на министрите, приема по предложение на Комисията, европейски регламент, постановяващ подробностите и процедурата, според които предвидените бюджетни приходи в режима на собствените средства на Съюза, се предоставят на разположение на Комисията и определя мерките, които трябва да се прилагат, за да се посрещнат, в случай на необходимост, нуждите от налични средства. Той се произнася след консултация с Европейския парламент и Сметната палата.

3. Съветът на министрите се произнася с единодушие, до 1 януари 2007 г., по всички случаи посочени в настоящия член.

### **Член III -319**

Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията следят за наличието на финансови средства, позволяващи на Съюза да изпълнява юридически задължения по отношение на трети страни.

### **Член III -320**

По инициатива на Комисията, се свикват редовни срещи на председателите на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на Комисията, в рамките на бюджетните процедури, посочени в настоящата глава. Председателите вземат всички необходими мерки, за да способствуват за координацията и сближаването на позициите на институциите, за улесняването на привеждане в изпълнение на разпоредбите на настоящата глава.

## **Раздел 5**

### **Борба срещу измамата**

#### **Член III-321**

1. Съюзът и държавите-членки се борят срещу измамата и всяка друга незаконна дейност, накърняваща финансовите интереси на Съюза, посредством приети, съгласно настоящия член, мерки. Тези мерки са възпиращи и предоставят ефективна защита в държавите-членки.

2. Държавите-членки предприемат същите мерки за борба срещу измамата, която засяга финансовите интереси на Съюза, каквито предприемат за борба срещу измамата, засягаща техните собствени финансови интереси.
3. Без да се накърняват останалите разпоредби на Конституцията, държавите-членки координират тяхната дейност, с цел да защитават финансовите интереси на Съюза срещу измамата. За тази цел, те организират, заедно с Комисията, тясно и редовно сътрудничество между компетентните органи.
4. Европейският закон или европейският рамков закон постановява необходимите мерки, в областта на предотвратяването на измамата, накърняваща финансовите интереси на Съюза и на борбата срещу тази измама, с оглед предоставяне на ефективна и равностойна защита в държавите-членки. Той се приема след консултация със Сметната палата.
5. Комисията, в сътрудничество с държавите-членки, изпраща всяка година до Европейския парламент и до Съвета на министрите, доклад относно мерките и разпоредбите, приети за привеждане в изпълнение на настоящия член.

### **Глава III**

## **ЗАСИЛЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

#### **Член III-322**

Предвижданото засилено сътрудничество е в съответствие с Конституцията и правото на Съюза.

То не може да накърнява вътрешния пазар, нито икономическото, социално и териториално сближаване. Не може да представлява пречка, нито дискриминация спрямо търговията между държавите-членки, нито да предизвикват нарушения на конкуренцията между тях.

#### **Член III-323**

Предвижданото засилено сътрудничество зачита компетентностите, правата и задълженията на държавите-членки, които не участвуват в тях. Те, от своя страна не пречат на прилагането на засилено сътрудничество от страна на държави, които участвуват в него.

#### **Член III-324**

1. При тяхното установяване, засиленото сътрудничество е отворено за всички държави-членки, при условие то да зачита евентуалните условия за участие, определени с европейското решение за разрешаването му. То остава отворено във всеки друг момент, при условие да зачитат, освен евентуалните гореспоменати условия, и вече приетите в тази насока актове.

Комисията и държавите-членки участващи в засилено сътрудничество се стремят да улесняват участието на възможно най-голям брой държави-членки.

2. Комисията, и в определени случаи, министърът на външните работи на Съюза, информират редовно всички членове на Съвета на министрите за развитието на засиленото сътрудничество, както и Европейския парламент.

### **Член III-325**

1. Държавите-членки, които желаят да установят помежду си засилено сътрудничество в определена област, посочена в Конституцията, с изключение на общата външна политика и политика на сигурност, отправят искане до Комисията, уточнявайки приложното поле и целите, належащи чрез установяването на предвижданото засилено сътрудничество. Комисията може да представи на Съвета на министрите предложение в тази насока. Ако Комисията не представи предложение, тя съобщава съображенията си на заинтересованите държави.

Разрешението да се установи засилено сътрудничество се дава чрез европейско решение на Съвета на министрите по предложение на Комисията, след одобрение от Европейския парламент.

2. В рамките на общата външна политика и политика за сигурност, молбата на държавите-членки, които желаят да установят помежду си засилено сътрудничество, се адресира до Съвета на министрите. Тя се предава на министъра на външните работи на Съюза, който дава своето становище относно съвместимостта на засиленото сътрудничество и общата външна политика и политика за сигурност на Съюза, както и на Комисията, която дава своето становище, а именно относно съвместимостта на засиленото сътрудничество с останалите политики на Съюза. Молбата се предава и на Европейския парламент, за информация.

Разрешението да се установи засилено сътрудничество се дава посредством европейско решение на Съвета на министрите.

### **Член III-326**

1. Всяка държава-членка, която желае да участва в засилено сътрудничество в някоя от областите посочени в член III-325, параграф 1, нотифицира своето намерение до Съвета на министрите и до Комисията.

Комисията, в срок от четири месеца, считано от датата на получаване на уведомлението, потвърждава участието на въпросните държави-членки. Тя установява в определени случаи дали условията за евентуално участие са изпълнени, и приема временните мерки, считани за необходими, относно приложението на вече приетите актове, в рамките на засиленото сътрудничество.

Независимо от това, ако Комисията счита, че условията за евентуално участие не са изпълнени, тя посочва разпоредбите, които могат да бъдат взети, за да се отговори на условията и определя срок за преразглеждане на молбата за участие. Тя преразглежда молбата, съгласно процедурата предвидена в предходната алинея. Ако Комисията счита, че условията за евентуално участие все още не са изпълнени, държавата-членка може да сезира Съвета на министрите по този въпрос. Той се произнася, съгласно член I-43, параграф 3. Съветът на министрите може също така да приеме, по предложение на Комисията, временни мерки, посочени в алинея втора.

**2.** Всяка държава-членка, която желае да участва в засилено сътрудничество в рамките на общата външна политика и политика за сигурност, съобщава своето намерение на Съвета на министрите, на министъра на външните работи и на Комисията.

Съветът на министрите потвърждава участието на въпросната държава-членка, след консултиране с министъра на външните работи на Съюза. Той установява в определени случаи, че условията за евентуално участие, са изпълнени. Съветът на министрите, по предложение на министъра на външните работи на Съюза, може също така да приеме временни мерки необходими относно прилагането на вече приети актове в рамките на засиленото сътрудничество. Независимо от това, ако Съветът на министрите счита, че условията за евентуално участие не са изпълнени, той посочва разпоредбите, които могат да бъдат взети, за да се отговори на тази условия и определя срок за преразглеждане на молбата за участие.

За целите на настоящия параграф, Съветът на министрите се произнася съгласно с член I-43, параграф 3.

### **Член III-327**

Разходите, свързани с прилагането на едно засилено сътрудничество, с изключение на административните разходи относно институциите, са за сметка на държавите-членки, които участват в сътрудничеството, освен ако Съветът на министрите, произнасяйки се с единодушие на всички свои членове, след консултиране с Европейския парламент, не вземе друго решение.

### **Член III-328**

Когато дадена разпоредба на Конституцията, която би могла да бъде приложена в рамките на засилено сътрудничество, предвижда Съветът да се произнесе с единодушие, Съветът, произнасяйки се с единодушие, съгласно условията предвидени в член I-43, параграф 3, може, по собствена инициатива, да реши да се произнесе с квалифицирано мнозинство.

Когато дадена разпоредба на Конституцията, която би могла да се приложи в рамките на засилено сътрудничество, предвижда Съветът да приеме европейски закони или рамкови закони, съгласно със специалната законодателна процедура, Съветът, произнасяйки се с единодушие, съгласно с условията предвидени в Член I-43, параграф 3, може, по собствена инициатива, да реши да се произнесе съгласно обикновената законодателна процедура. Съветът се произнася след консултиране с Европейския парламент.

### **Член III-329**

Съветът на министрите и Комисията осигуряват единството в дейностите предприети в рамките на засиленото сътрудничество, както и единството между тези действия и политиките на Съюза, и си сътрудничат в тази насока.

## **ДЯЛ VII ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ**

### **Член III-330**

Като се има предвид структурното икономическо и социално положение на френските отвъдморски департаменти, на Азорските острови, Мадейра и Канарските острови, което е усложнено поради тяхната отдалеченост, фактът, че са острови, малката им повърхност, трудния релеф и климат, тяхната икономическа зависимост по отношение на малък брой стоки-фактори, чиято постоянност и комбиниране вредят сериозно на тяхното развитие, Съветът на министрите, като се произнася с квалифицирано мнозинство по предложение на Комисията, приема специфични регламенти и европейски решения, целящи, най-вече, да определят условията на прилагане на Конституцията по отношение на тези региони, включително и общите политики. Той се произнася след консултиране с Европейския парламент.

Мерките, посочени в алинея първа са насочени най-вече спрямо митническите и търговските политики, данъчната политика, свободните зони, политиките в областта на селското стопанство и рибарството, условията за снабдяване със суровини и с потребителски стоки от първа необходимост, държавните помощи и условията за достъп до структурните фондове и до хоризонталните програми на Съюза.

Съюзът приема мерките, посочени в алинея първа, вземайки предвид характеристиките и особените ограничения на най-периферните региони, без това да вреди на целостта и единството на правовия ред на Съюза, включително вътрешния пазар и общите политики.

### **Член III-331**

Конституцията не накърнява по никакъв начин режима върху собствеността в държавите-членки.

### **Член III-332**

Във всяка една от държавите-членки, Съюзът притежава най-широка правоспособност, предоставена на юридически лица от националните законодателства; той може, в частност, да придобива, и отчуждава движимо и недвижимо имущество и да участва в съдебни производства. За тази цел, Съюзът се представлява от Комисията. Независимо от това, той се представлява от всяка институция, по силата на административната им автономност, по отношение на въпросите, свързани със съответното им функциониране.



### **Член III-333**

Европейският закон определя статута на длъжностните лица на Съюза и приложимия режим по отношение на останалите служители на Съюза. Той се приема след консултация с другите заинтересовани институции.

### **Член III-334**

За изпълнението на задачите, които са й възложени, Комисията може да събира всякаква информация и да извършва всякакви проверки, които са необходими, в рамките и при условията определени от регламент или европейско решение прието от Съвета на министрите с просто мнозинство.

### **Член III-335**

1. Без да се накърнява член 5 от протокола относно статута на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка, законът или европейският рамков закон определя мерки с оглед изготвяне на статистики, когато това е необходимо за изпълнението на дейността на Съюза.

2. Изготвянето на статистики се извършва при спазване на безпристрастността, на надеждността, на обективността, на научната независимост, на ефективността от гледна точка на стойността и на поверителността на статистическата информация; то не трябва да води до прекомерни разходи за икономическите оператори.

### **Член III-336**

Членовете на институциите и органите на Съюза, членовете на комитетите, както и длъжностните лица и служителите на Съюза са длъжни, дори и след като са престанали да изпълняват длъжността си, да не разкриват информация, която по своето естество, подлежи на професионалната тайна, и по-точно, информацията относно предприятията и свързана с техните търговски отношения или елементи от тяхната себестойност.

### **Член III-337**

Договорната отговорност на Съюза се управлява от правото приложимо за въпросния договор.

В областта на извъндоговорната отговорност, Съюзът трябва да поправя, в съответствие с общите законодателства на държавите-членки принципи, вредите, причинени от нейните институции или от нейните служители при изпълнение на техните задължения.

Алинея втора се прилага при същите условия, по отношение на вредите, причинени от Европейската централна банка или от нейните служители при изпълнението на техните задължения.

Личната отговорност на служителите спрямо Съюза е уредена от разпоредби, определящи техния статут или от приложимия по отношение на тях режим.

### **Член III-338**

Седалището на институциите на Съюза се определя по общо съгласие между правителствата на държавите-членки.

### **Член III-339**

Съветът на министрите приема с единодушие европейски регламент, определящ езиковия режим на институциите на Съюза, без да накърнява разпоредбите предвидени в статута на Съда.

### **Член III-340**

Съюзът се ползува, на територията на държавите-членки, от привилегиите и имунитета, необходими за изпълнението на неговите задачи, при условията, определени в протокола от 8 април 1965 год. относно привилегиите и имунитета на Европейските общности. Същото важи за Европейската централна банка и Европейската инвестиционна банка.

### **Член III-341**

Правата и задълженията, произтичащи от споразумения, сключени преди 1 януари 1958 г., или, що се отнася до присъединилите се държави, сключени преди датата на тяхното присъединяване, между една или повече държави-членки, от една страна, и между една или повече трети държави, от друга, не се накърняват от разпоредбите на Конституцията.

При несъвместимост на тези споразумения с Конституцията, заинтересованите една или повече държави-членки, използват всички подходящи средства, за да отстранят констатираните несъответствия. В случай на необходимост, държавите-членки си оказват взаимна помощ за постигането на тази цел и, ако е нужно, приемат обща позиция.

При прилагането на конвенциите, посочени в алинея първа, държавите-членки вземат предвид факта, че предимствата, предоставени в Конституцията, от всяка държава-членка, са неразделна част от Съюза и поради това са неразривно свързани със създаването на общи институции, с възлагането на правомощия на тези институции и с предоставяне на едни и същи предимства от страна на всички останали държави членки.

### **Член III-342**

1. Конституцията не накърнява прилагането на следните разпоредби:
  - a) никоя държава-членка не е задължена да предоставя информация, чието разкриване тя счита за противоречащо с основните интереси на нейната сигурност,
  - b) всяка държава-членка може да предприеме мерките, които счита за необходими за защитата на основните интереси на своята сигурност, свързани с производството или търговията с оръжие, муниции и военни материали; тези мерки не трябва да накърняват условията на конкуренцията в рамките на общия вътрешен пазар по отношение на продукти без специално предназначение за военни цели.

**2.** Съветът на министрите, по предложение на Комисията, може да приеме с единодушие европейско решение, което да измени списъка, определен от него на 15 април 1958 г., относно продуктите, по отношение, на които се прилагат разпоредбите на параграф 1, точка b).

## **ЧАСТ IV**

### **ОБЩИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

#### **Член IV-1** **Символи на Съюза<sup>4</sup>**

Знамето на Съюза представлява кръг, съставен от дванадесет златни звезди върху син фон.

Химнът на Съюза е откъс от "Ода на Радостта" от Девета симфония на Лудвиг ван Бетховен.

Девизът на Съюза е "Единни в многообразието".

Валутата на Съюза е еврото.

9 май се чествува в целия Съюз като Ден на Европа.

#### **Член IV-2** **Отменяне на предходните договори**

От датата на влизане в сила на договора за създаване на Конституцията, се отменят договорите за създаване на Европейската общност и договора за създаване на Европейския съюз, както и допълващите ги или изменящи актове и договори, които фигурират в Протокола към договора за създаване на Конституцията.

#### **Член IV-3** **Юридическа приемственост относно Европейската общност и Европейския съюз**

Европейският съюз следва Европейската общност и Съюза във всичките им права и задължения, било то вътрешни или произтичащи от международни съглашения, сключени преди влизането в сила на договора за създаване на Конституцията, по силата на договорите, протоколите и предходните актове, в това число и всички елементи от активното и пасивно наследство на Общността и на Съюза, както и техните архиви.

Разпоредбите на актовете на институциите на Съюза, приети по силата на договори и актове, споменати в първия параграф, остават в сила при условията предвидени в Протокола към договора за създаване на Конституцията. Съдебната практика на Съда на Европейската общност се запазва като източник за тълкуване на правото на Съюза.

---

<sup>4</sup> Конвентът счита, че би било по-добре този член да бъде публикуван в Част 1.

#### **Член IV-4** **Териториален приложен обсег**

**1.** Договорът за създаване на Конституцията се прилага по отношение на Кралство Белгия, Кралство Дания, Федерална Република Германия, Република Гърция, Кралство Испания, Френската Република, Ирландия, Република Италия, Великото Херцогство Люксембург, Кралство Холандия, Република Австрия, Република Португалия, Република Финландия, Кралство Швеция и Обединеното Кралство Великобритания и Северна Ирландия и ...

**2.** Договорът за създаване на Конституцията се прилага по отношение на френските отвъдморски департаменти, на Азорските острови, Мадейра и Канарските острови, съгласно разпоредбите на член III-329 от Част III.

**3.** Отвъдморските страни и територии, чийто списък фигурира в Приложение II от Договора за създаване на Европейската общност подлежат на специален режим на асоцииране, определен в Дял V Част III от Договора за създаване на Конституцията.

Договорът за създаване на Конституцията на се прилага по отношение на онези отвъдморски страни и територии, които поддържат специални отношения с Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, и които не са включени в гореспоменатия списък.

**4.** Договорът за създаване на Конституцията се прилага по отношение на европейските територии, за чиито външни отношения отговаря една от държавите-членки.

**5.** Договорът за създаване на Конституцията се прилага по отношение на Аландските острови съгласно разпоредбите на протокол 2 към акта относно условията за присъединяване на Република Австрия, Република Финландия и Кралство Швеция.

**6.** По изключение на предходните параграфи:

**a)** договорът за създаване на Конституцията не се прилага по отношение на Фероските острови;

**b)** договорът за създаване на Конституцията не се прилага по отношение на зоните на суверенитет на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия в Кипър;

**c)** договорът за създаване на Конституцията не се прилага по отношение на Англо-нормандските острови и Остров Ман само доколкото това е необходимо, за да се осигури прилагането на режима, предвиден за тези острови от Договора относно присъединяването на нови държави-членки на Европейската икономическа общност и към Европейската общност за атомна енергия, подписан на 22 януари 1972.

## **Член IV-5**

### **Регионални съюзи**

Договорът за създаване на Конституцията не е пречка за съществуването и осъществяването на регионални съюзи между Белгия и Люксембург, както и между Белгия, Люксембург и Холандия, доколкото целите на тези регионални съюзи не са постигнати посредством прилагането на гореспоменатия договор.

## **Член IV-6**

### **Протоколи**

Протоколите към настоящия договор са неразделна част от него.

## **Член IV-7**

### **Процедура за преразглеждане на Договора за създаване на Конституцията**

1. Правителството на всяка една от държавите-членки, Европейския парламент или Комисията, може да предостави пред Съвета на министрите проект целящ преразглеждане на договора за създаване на Конституцията. Тези проекти се съобщават на националните парламенти на държавите-членки.

2. Ако Европейският съвет, след консултация със Европейския парламент и Комисията, приеме с обикновено мнозинство решение благоприятстващо разглеждането на предлаганите изменения, Председателят на Европейския съвет свиква Конвент, съставен от представители на националните парламенти на държавите-членки, на държавни ръководители или ръководители на правителствата на държавите-членки, на Европейския парламент и на Комисията. Европейската централна банка също се консултира в случай на институционални промени във валутната област. Европейският съвет може да реши с обикновено мнозинство, след получаване на одобрението на Европейския парламент, да не свиква Конвент, ако мащаба на измененията не го налага. В този случай, Европейският съвет постановява мандата относно Конференцията на представителите на правителствата на държавите-членки.

Конвентът разглежда проектите относно преразглеждането и приема с консенсус препоръка към Конференцията на представителите на правителствата на държавите-членки предвидена в параграф 3.

3. Конференцията на представителите на правителствата на държавите-членки се свиква от председателя на Съвета на министрите с цел да се приемат с общо съгласие измененията относно договора за създаване на Конституцията.

Поправките ще влезнат в сила след като бъдат ратифицирани от всички държави-членки, съгласно с техните конституционни изисквания.

4. Ако след изтичане на срок от две години, считано от подписването на договора изменящ договора за създаване на Конституцията, четири пети от държавите-членки са ратифицирали гореспоменатия договор, но една или повече от държавите-членки са срещнали затруднения относно извършването тази ратификация, Европейският съвет се сезира по този въпрос.

#### **Член IV-8**

### **Приемане, ратификация и влизане в сила на договора за създаване на Конституцията**

1. Договорът за създаване на Конституцията ще бъде ратифициран от Високодоговарящите страни, съгласно техните съответни конституционни изисквания. Документите за ратификация ще бъдат депозираны при правителството на Република Италия.
2. Договорът за създаване на Конституцията ще влезе в сила на ... , при условие, че всички документи за ратификация са депозираны, или, ако тази дата не се запази, на първия ден от месеца, който следва депозирането на документа за ратификация на подписващата държава, която последна извърши тази формалност.

#### **Член IV-9**

### **Срок**

Договорът учредяващ Конституцията се сключва за неограничен срок.

#### **Член IV-10**

### **Езици <sup>5</sup>**

Договора за създаване на Конституцията, съставен в единствен екземпляр, на немски, английски, датски, испански, френски, финландски, гръцки, ирландски, италиански, холандски, португалски, шведски, [чешки, естонски, латвийски, литовски, унгарски, малтийски, полски, словашки, словенски] език, като текстовете на всеки един от тези езици имат еднаква законова сила, ще бъде депозиран в архивите на правителството на Република Италия, която ще изпрати заверено копие на всяко от правителствата на останалите подписващи държави.

\* \*  
\*

---

<sup>5</sup> Този член би трябвало да бъде адаптиран, в съответствие с Акта за присъединяването

# ПРОТОКОЛ ЗА РОЛЯТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ПАРЛАМЕНТИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ВИСОКОДОГОВАРЯЩИТЕ СЕ СТРАНИ,

КАТО НАПОМНЯТ, че начинът, по който различните национални парламенти упражняват контрол върху собствените им правителства, що се отнася до дейността на Съюза, е свързан с конституционната организация и практика, присъщи на всяка държава-членка,

КАТО ЖЕЛАЯТ, въпреки това, да насърчат усиленото участие на националните парламенти в дейностите на Европейския съюз и да засилят тяхната възможност да изразят становищата си относно законодателните предложения, както и относно други въпроси, които могат да представляват за тях особен интерес,

ПРИЕХА следните разпоредби, които се прилагат към Конституцията.

## **I. Информации за Националните парламенти на държавите-членки**

1. Всички консултативни документи на Комисията (зелени книги, бели книги и съобщения) се предават директно от Комисията до Националните парламенти на държавите-членки след публикуването им. Комисията изпраща, също така, до националните парламенти на държавите-членки годишната законодателна програма както и всички други документи, отнасящи се до законодателните програми или до политическата стратегия, която Комисията възнамерява да представи на Европейския парламент и на Съвета на министрите, както и на своите институции.

2. Всички законодателни предложения, адресирани до Европейския парламент и до Съвета на министрите се изпращат едновременно до националните парламенти на държавите-членки.

3. Националните парламенти на държавите-членки могат да отправят до президентите на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията мотивирано становище относно съответствието на законодателното предложение с принципа за субсидиарност, според процедурата, предвидена в Протокола за прилагане на принципите на субсидиарност и пропорционалност.

4. Между момента, в който едно законодателно предложение се предава от Комисията на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на националните парламенти на държавите-членки, на официалните езици на Европейския съюз и датата, на която това предложение е вписано в дневния ред на Съвета на министрите, с цел неговото приемане или приемането на определена позиция в рамките на дадена законодателна процедура, изтича срок от шест седмици, като изключенията са възможни по спешни причини, чиито мотиви следва да бъдат изложени в акта или в общата позиция на Съвета на министрите. С изключение на спешни подробно мотивирани случаи, нито едно законодателно предложение не може да получи одобрение преди изтичането на този шестмесечен срок. Между вписването на предложение в дневния ред на Съвета на министрите и приемането на обща позиция трябва да изминат десет дни.



5. Дневният ред и резултатите от заседанията на Съвета на министрите, в това число и протоколите от събранията на Съвета, когато той обсъжда законодателни предложения, се предават пряко на националните парламенти на държавите-членки, и едновременно и до правителствата на държавите-членки.

6. В случаите, при които Европейският съвет има намерение да се позове на разпоредбите на член I-24, параграф 4, алинея първа, националните парламенти се информират предварително, преди взимането на решение.

В случаите, при които Европейският съвет има намерение да се позове на разпоредбите на член I-24, параграф 4, алинея втора, националните парламенти се информират за това най-малко четири месеца преди вземането на решение.

7. Сметната палата изпраща за информация годишния си отчет до националните парламенти на държавите-членки, и същевременно да Европейския парламент и до Съвета на министрите.

8. В случаите, когато националните парламенти са двукамерни, тези разпоредби се отнасят и до двете камари.

## **II. Междупарламентарно сътрудничество**

9. Европейският парламент и националните парламенти определят заедно по какъв начин да организират и да установят ефективно и редовно междупарламентарно сътрудничество в рамките на Европейския съюз.

10. Конференцията на комитетите по европейските въпроси може да предложи на вниманието на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на Комисията, всеки принос, който ѝ се струва подходящ. Тази Конференция съдействува, освен това, за обмена на информация и на по-добри практики между парламентите на държавите-членки и Европейския парламент, в това число и между техните специализирани комисии. Конференцията, също така, може да организира интерпарламентарни конференции на различни теми, а именно по въпросите на общата външна политика и политиката за сигурност и за общата политика за сигурност и отбрана. Приносите на Конференцията не обвързват по никакъв начин националните парламенти, нито могат да влияят върху тяхната позиция.

# ПРОТОКОЛ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ПРИНЦИПИТЕ НА СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

ВИСОКОДОГОВАРЯЩИТЕ СЕ СТРАНИ,

ЖЕЛАЕЩИ да гарантират, че решенията се взимат възможно най-близо до гражданите на Съюза;

РЕШЕНИ да определят условията на прилагане на принципите на субсидиарност и пропорционалност, заложи в член I-9 от Конституцията, и да установят система за контролиране на прилагането на гореспоменатите принципи от институциите,

СЕ СПОРАЗУМЯХА за следните разпоредби, които се прилагат към Конституцията:

1. Всяка институция следи непрекъснато за зачитането на принципите на субсидиарност и пропорционалност, заложи в член I-9 от Конституцията.
2. Преди да направи предложение за законодателен акт, Комисията извършва широки консултации. Тези консултации трябва да вземат предвид, в определени случаи, регионалния и локален аспект на предвидените дейности. В случай на изключителна спешност, Комисията не извършва тези консултации. Тя мотивира своето решение в предложението си.
3. Комисията отправя всички свои законодателни предложения, както и изменените си предложения до националните парламенти на държавите-членки и до законодателния орган на Съюза. Веднага след приемането на законодателните решения на Европейския парламент и на общите позиции на Съвета, те се изпращат от Съвета до националните парламенти на държавите-членки.
4. Комисията мотивира предложението си, съобразно принципите на субсидиарност и пропорционалност. Всяко законодателно предложение трябва да съдържа подробно изложение, позволяващо да се оцени зачитането на принципите на субсидиарност и пропорционалност. Това изложение трябва да съдържа елементи, позволяващи оценката на финансовото отражение на предложението, както и неговото отражение, когато става дума за рамков закон, върху уредбата, която държавите-членки ще прилагат, включително в случаите, когато става дума за регионално законодателство. Аргументите, позволяващи да се направи заключението, че дадената цел на Съюза може да бъде по-добре реализирана именно на това равнище, би трябвало да се основават както на количествени, така и на качествени показатели, всеки път когато това е възможно. Комисията взима под внимание необходимостта всяка тежест, финансова или административна, по отношение на Съюза, на националните правителства, регионалните и местни власти, икономическите органи и гражданите, да бъде възможно най-малка и съобразена с поставената цел.

**5.** Всеки национален парламент на държавите-членки или всяка камара от даден национален парламент може в срок от шест седмици, считано от датата на предаване на законодателното предложение на Комисията, да отправи до президентите на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на Комисията, мотивирано становище, изброяващо аргументите, според които той счита, че въпросното предложение не се съобразява с принципа на субсидиарност. Задължение на всеки национален парламент или на всяка камара от даден национален парламент е да се консултира, в някои случаи, с регионалните парламенти, които имат законодателни правомощия.

**6.** Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията взимат под внимание мотивираните становища, адресирани от националните парламенти на държавите-членки или от някоя от камарите на тези парламенти.

Националните парламенти на държавите-членки, които прилагат еднокамарната, система разполагат с два гласа, докато всяка от камарите на двукамарните парламенти разполагат с по един глас.

В случаите, когато мотивираните становища относно незачитането на принципа на субсидиарност в дадено предложение на Комисията, съберат най-малко една трета от всички гласове, предоставени на националните парламенти на държавите-членки и на камарите на националните парламенти, Комисията е длъжна да преразгледа предложението си. Този праг съответствува на най-малко една четвърт от гласовете, когато става дума за предложение на Комисията или за инициатива, внесена от дадена група от държави-членки, в рамките на разпоредбите на член III-165, относно пространството на свобода, сигурност и правосъдие.

В резултат от това преразглеждане, Комисията може да реши или да запази предложението си, или да го измени, или да го оттегли. Комисията аргументира решението си.

**7.** Съдът е компетентен да разглежда жалби за нарушения от страна на определен законодателен акт на принципа на субсидиарност, внесени съгласно условията предвидени в член III-270 от Конституцията, от държавите-членки или съобщени от тях, съгласно правния им ред, от името на националния парламент на дадена държава-членка или от дадена камара на този парламент.

Съгласно същия член от Конституцията, такива жалби могат да бъдат внесени от Комитета на регионите, когато се отнася до законодателни актове, за чието приемане Конституцията предвижда неговото консултиране.

**8.** Комисията представя всяка година на Европейския съвет, на Европейския парламент, на Съвета на министрите и на националните парламенти на държавите-членки, отчет относно прилагането на член I-9 от Конституцията. Този годишен отчет се предава същевременно на Комитета на регионите и на Икономическия и социален комитет.

# ПРОТОКОЛ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ГЛАСОВЕТЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ И В СЪВЕТА НА МИНИСТРИТЕ

ВИСОКОДОГОВАРЯЩИТЕ СЕ СТРАНИ

СЕ СПОРАЗУМЯХА за следните разпоредби, които се добавят като приложение към договора за Европейската Конституция:

## Член 1

### Разпоредби относно Европейския парламент

1. През периода на парламентарния мандат 2004-2009 г., броят на представителите в Европейския Парламент избрани във всяка държава-членка е разпределен както следва:

Белгия	24
Чешка република	24
Дания	14
Германия	99
Естония	6
Гърция	24
Испания	54
Франция	78
Ирландия	13
Италия	78
Кипър	6
Латвия	9
Литва	13
Люксембург	6
Унгария	24
Малта	5
Нидерландия	27
Австрия	18
Полша	54
Португалия	24
Словения	7
Словакия	14
Финландия	14
Швеция	19
Великобритания	78

## ЧЛЕН 2

### Разпоредби относно разпределението на гласовете в Европейския съвет и в Съвета на министрите

1. Следните разпоредби са в сила до 1 ноември 2009 г., без да се накърняват разпоредбите на член I- 24 от Конституцията.

За обсъжданията на Европейския съвет и на Съвета на министрите, които изискват квалифицирано мнозинство, гласовете на членовете се разпределят както следва:

Белгия	12
Чешка република	12
Дания	7
Германия	29
Естония	4
Гърция	12
Испания	27
Франция	29
Ирландия	7
Италия	29
Кипър	4
Латвия	4
Литва	7
Люксембург	4
Унгария	12
Малта	3
Нидерландия	13
Австрия	10
Полша	27
Португалия	12
Словения	4
Словакия	7
Финландия	7
Швеция	10
Великобритания	29

Обсъжданията приключват, ако са събрали най-малко 232 гласа, изразяващи положителния вот на мнозинството от членовете, когато по силата на Конституцията, те трябва да бъдат взети по предложение на Комисията. В останалите случаи, обсъжданията приключват, ако са събрали най-малко 232 гласа, изразяващи положителния вот на най-малко две трети от членовете.

Даден член на Европейския съвет или на Съвета на министрите има право да поиска проверка за решение на Европейския съвет или на Съвета на министрите взето с квалифицирано мнозинство, дали членовете, които образуват това квалифицирано мнозинство, представляват най-малко 62 % от общото население на Съюза. Ако се окаже, че това условие не е изпълнено, въпросното решение не се приема.

**2.** При следващите присъединявания към Съюза, прагът посочен в предишния параграф се изчислява така, че прагът на квалифицираното мнозинство изразено в гласове, да не превишава прага, изразен в таблицата, поместена в декларацията относно разширяването на Европейския Съюз, включена в заключителния акт на Конференцията, която прие Договора от Ница.

\*

\*\*

## Протокол за Еврогрупата

ВИСОКОДОГОВАРЯЩИТЕ СТРАНИ,

Като желаят да подпомогнат условията на по-силен икономически растеж в Европа и с тази цел, да развият все по-сближаваща се координация между икономическите политики в еврогрупата,

Като съзнават необходимостта от предвиждането на специфични разпоредби за засилване на диалога между държавите от еврогрупата, в очакване на присъединяването на всички държави-членки на Съюза към еврогрупата,

Се споразумяха относно изложените по-долу разпоредби, анексирани към Конституцията:

### Член 1

Министрите на държавите, приели еврото, се събират помежду си на неформални заседания. Тези заседания се свикват, при нужда, за да се обсъдят въпроси, свързани със специфичните отговорности, които те споделят в областта на единната валута. Комисията и Европейската централна банка се приканват да присъствуват на тези събрания, подготвени от представители на финансовите министри на държавите, приели еврото.

### Член 2

Министрите на държавите, приели еврото, избират, произнасяйки се с мнозинство на държавите-членки на еврогрупата, председател за срок от две години и половина.

## Протокол за изменение на Договора Евратом

ВИСОКОДОГОВАРЯЩИТЕ СТРАНИ,

КАТО НАПОМНЯТ важността на продължаването на упражняването на пълните юридически правомощия на разпоредбите на Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия,

КАТО ЖЕЛАЯТ, при все това, да адаптират този договор спрямо новите изисквания установени с Договора учредяващ Конституция за Европа, в частност в институционната и финансовата области,

СЕ СПОРАЗУМЯХА за долупосочените разпоредби, които се анексират към Договора учредяващ Конституция за Европа и които изменят Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, както следва:

### Член 1

Член 3 се отменя.

### Член 2

Заглавиета на дял III "Институционни разпоредби" се заменя със следното заглавие:

" Институционни и финансови разпоредби".

### Член 3

1. Член 107 се заменя със следния текст:

" Член 107

Институционните и финансови разпоредби на договора учредяващ Европейската Конституция (членове I-18 до I-38, членове I-52 до I-55 и членове III-227 до III-316) и член I-58 на въпросния договор се прилагат към настоящия договор без да се накърняват специфичните разпоредби предвидени в членовете 134, 135, 144, 145, 157, 171, 172, 174 и 176.

2. Членовете 107 А до 133, 136 до 143, 146 до 156, 158 до 170, 173, 173 bis, 175, 177 до 183 bis се отменят."

### Член 4

Заглавието на дял IV " Финансови разпоредби " се заменя със следното заглавие:

"Особени финансови разпоредби".

### Член 5

Членовете 38, алинея трета, и 82 алинея трета, препратката към членовете 141 и 142 се заместват съответно от членовете III-265 и III-266 от Договора учредяващ Европейската Конституция.

Към членовете 171, параграф 2, 175, алинея първа и 176, параграф 3, препратката към член 183 се заменя от член III-318 от Договора учредяващ Европейската Конституция.

Към член 172, параграф 4, препратката към член 177, параграф 5, се замества от член III-310 от Договора учредяващ Европейската Конституция.

Към членовете 18, последна алинея, и 83, параграф 2, препратката към член 164 се замества от член III-307 от Договора учредяващ Европейската Конституция.

Към членовете 38 и 82, думата « директива» се заменя с «европейско решение».

В договора, думата «решение», се заменя от «европейско решение».

### **Член 6**

Член 198 се заменя със следния текст:

"Езиковият режим на институциите се определя, без да се накърняват разпоредбите предвидени от статута на Съда, от Съвета на министрите, който се произнася с единодушие."

### **Член 7**

Член 198 се заменя както следва:

"а) Настоящият договор не се прилага по отношение на Ферьорските острови;"

### **Член 8**

Член 201 се изменя както следва:

"Общността установява с Европейската организация за икономическо сътрудничество и развитие тясно сътрудничество, чиито условия се определят по общо съгласие. "

### **Член 9**

Член 206 се изменя както следва:

"Общността може да сключва с една или няколко държави или международни организации споразумения за създаване на асоциация, характеризираща се с взаимни права и задължения, съвместни действия и специални процедури.

Тези споразумения се сключват от Съвета на министрите, който се произнася с единодушие, след консултация с Европейския парламент.

Когато тези споразумения изискват изменения на настоящия договор, тези изменения трябва първо да бъдат приети съгласно процедурата, предвидена в член IV-7 от Договора учредяващ Европейската Конституция."



## **ДЕКЛАРАЦИЯ**

### **Приложена към протокола за представянето на гражданите в Европейския парламент и разпределението на гласовете в Европейския съвет и Съвета на министрите**

Общата позиция, която ще приемат държавите-членки на Европейския Съюз по време на конференциите за присъединяването към Европейския Съюз на Румъния и/или на България, в частта и за разпределението на местата в Европейския парламент, и за разпределението на гласовете в Европейския съвет и в Съвета на министрите е следната. Ако присъединяването на Румъния и/или България в Европейския Съюз се осъществи преди влизането в сила на решението на Европейския съвет, посочено в член I- 19, параграф 2, на Конституцията, броят на техните представители, избрани в Европейския парламент ще бъде изчислен въз основа, съответно, на числата 33 и 17, коригирани според същата формула , според която се определя броя на представителите на Европейския парламент на всяка държава-членка, както е посочено в Протокола за представянето на гражданите в Европейския парламент и разпределението на гласовете в Европейския съвет и в Съвета на министрите.

Договорът за присъединяването към Европейския Съюз би могъл да предвиди, като дерогация по член I- 19, параграф 2 от Конституцията, броят на членовете в Европейския парламент временно да надвишава 736, през останалия период за парламентарния мандат 2004-2009.

Без да се нанася ущърб на член I- 24, параграф 2 от Конституцията, разпределението на гласовете на Румъния и на България в Европейския съвет и в Съвета на министрите, е съответно 14 и 10, до 1 ноември 2009. При всяко присъединяване, прагът, посочен в Протокола за представянето на гражданите и гражданките в Европейския парламент и разпределението на гласовете в Европейския съвет и в Съвета на министрите се определя от Съвета.

## **ДЕКЛАРАЦИЯ ОТНОСНО СЪЗДАВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКА СЛУЖБА ЗА ВЪНШНА ДЕЙНОСТ**

”С цел да бъде подпомогнат бъдещия министър на външните работи на Съюза, съгласно с предвиденото в член I-27 от Конституцията, при изпълнение на неговите функции, Конвентът приема необходимостта за Съвета на министрите и за Комисията, да се споразумеят, без да се нанася ущърб върху правата на Европейския парламент, относно създаването, под ръководството на министъра, на съвместна европейска служба за външна дейност, съставена от служители от компетентните служби на генералния секретариат на Съвета на министрите и на Комисията, и от служители от националните дипломатически служби.

Служителите на делегациите на Съюза, посочени в член III-225, произхождат от тази съвместна служба.

Конвентът счита, че необходимите разпоредби за създаването на съвместната служба би трябвало да бъдат предприети през първата година след влизането в сила на учредителния договор за Европейска Конституция.”

## **Декларация към Заключителния акт от подписването на договора учредяващ Конституцията**

Ако след изтичане на срок от две години, считано от подписването на договора учредяващ Конституцията, четири пети от държавите-членки са ратифицирали гореспоменатия договор, но една или повече от държавите-членки са срещнали затруднения относно извършването тази ратификация, Европейският съвет се сезира по този въпрос.

---

# ЕВРОПЕЙСКИ КОНВЕНТ

## СПИСЪК НА ЧЛЕНОВЕТЕ

### ПРЕЗИДЕНТСТВО

г-н Valéry GISCARD  
d'ESTAING

Председател

г-н Giuliano AMATO

Зам. Председател

г-н Jean-Luc DEHAENE

Зам. Председател

### ДРУГИ ЧЛЕНОВЕ НА ПРЕЗИДИУМА

г-н Michel BARNIER

Представител на Европейската комисия

г-н John BRUTON

Представител на Националните парламенти

г-н Henning  
CHRISTOPHERSEN

Представител на Президентството на Дания

г-н Alfonso DASTIS

Представител на Президентството на Испания  
(от март 2003)

г-н Klaus HÄNSCH

Представител на Европейския парламент

г-н Giorgos KATIFORIS

Представител на Президентството на Гърция  
(до февруари 2003)

г-н Iñigo MÉNDEZ DE VIGO

Представител на Европейския парламент

г-жа Ana PALACIO

Представител на Президентството на Испания  
(до март 2003)

г-н Giorgos PAPANDREOU

Представител на Президентството на Гърция  
(от февруари 2003)

г-жа Gisela STUART

Представител на Националните парламенти

г-н Antonio VITORINO

Представител на Европейската комисия

г-н Alojz PETERLE

Гост

## ЧЛЕНОВЕ НА КОНВЕНТА

### ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

г-н Jens-Peter BONDE

(Дания)

г-н Elmar BROK

(Германия)

г-н Andrew Nicholas DUFF  
тания)

(Обединено Кралство Великобри-

г-н Olivier DUHAMEL

(Франция)

г-н Klaus HÄNSCH

(Германия)

г-жа Sylvia-Yvonne KAUFMANN	(Германия)
г-н Timothy KIRKHOPE тания)	(Обединено Кралство Великобри-
г-н Alain LAMASSOURE	(Франция)
г-жа Linda McAVAN тания)	(Обединено Кралство Великобри-
г-жа Hanja MAIJ-WEGGEN	(Холандия)
г-н Luís MARINHO	(Португалия)
г-н Íñigo MÉNDEZ DE VIGO Y MONTOJO	(Испания)
г-жа Cristiana MUSCARDINI	(Италия)
г-н Antonio TAJANI	(Италия)
г-жа Anne VAN LANCKER	(Белгия)
г-н Johannes VOGGENHUBER	(Австрия)

#### **ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА КОМИСИЯТА**

г-н Michel BARNIER  
г-н António VITORINO

#### **ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ**

<i>ДЪРЖАВА</i>	<i>Правителство</i>	<i>Национален парламент</i>
<b>BELGIË / БЕЛГИЯ</b>	г-н Louis MICHEL	г-н Karel DE GUCHT г-н Elio DI RUPO
<b>DANMARK / ДАНИЯ</b>	г-н Henning CHRISTOPHERSEN	г-н Peter SKAARUP г-н Henrik DAM KRISTENSEN
<b>DEUTSCHLAND / ГЕРМАНИЯ</b>	г-н Joschka FISCHER <i>Заместил г-н Peter GLOTZ през ноември 2002</i>	г-н Jürgen MEYER г-н Erwin TEUFEL
<b>ELLAS / ГЪРЦИЯ</b>	г-н Giorgos PAPANDREOU <i>Заместил г-н Giorgos KATIFORIS през фев- руари 2003</i>	г-н Paraskevas AVGERINOS г-жа Marietta GIANNAKOU
<b>ESPAÑA / ИСПАНИЯ</b>	г-н Alfonso DASTIS <i>Заместил г-н Carlos BASTARRECHE като зам.член през септември 2002, а след това г-жа A. Palacio като титulary член през март 2003</i>	г-н Josep BORRELL FONTELLES г-н Gabriel CISNEROS LABORDA

<i>ДЪРЖАВА</i>	<i>Правителство</i>	<i>Национален парламент</i>
<b>FRANCE / ФРАНЦИЯ</b>	г-н Dominique de VILLEPIN <i>Заместил е-н Pierre MOSCOVICI през ноемв- ри 2002</i>	г-н Pierre LEQUILLER <i>Заместил е-н Alain BARRAU през юли 2002</i> г-н Hubert HAENEL
<b>IRELAND / ИРЛАНДИЯ</b>	г-н Dick ROCHE <i>Заместил е-н Ray MacSHARRY през юли 2002</i>	г-н John BRUTON г-н Proinsias DE ROSSA
<b>ITALIA / ИТАЛИЯ</b>	г-н Gianfranco FINI	г-н Marco FOLLINI г-н Lamberto DINI
<b>LUXEMBOURG / ЛЮКСЕМБУРГ</b>	г-н Jacques SANTER	г-н Paul HELMINGER г-н Ben FAYOT
<b>NEDERLAND / ХОЛАНДИЯ</b>	г-н Gijs de VRIES <i>Заместил е-н Hans van MIERLO през октомври 2002</i>	г-н René van der LINDEN г-н Frans TIMMERMANS
<b>ÖSTERREICH / АВСТРИЯ</b>	г-н Hannes FARNLEITNER	г-н Caspar EINEM г-н Reinhard Eugen BÖSCH
<b>PORTUGAL / ПОРТУГАЛИЯ</b>	г-н Ernâni LOPES <i>Заместил е-н João de VALLERA през май 2002</i>	г-н Alberto COSTA г-жа Eduarda AZEVEDO
<b>SUOMI / ФИНЛАНДИЯ</b>	г-жа Teija TIILIKAINEN	г-н Kimmo KILJUNEN г-н Jari VILÉN <i>Заместил е-н Matti VANHANEN през май 2003</i>
<b>SVERIGE / ШВЕЦИЯ</b>	г-жа Lena HJELM- WALLÉN	г-н Sören LEKBERG г-н Göran LENNMARKER
<b>UNITED KINGDOM / ОБЕДИНЕНО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ</b>	г-н Peter HAIN	г-жа Gisela STUART г-н David HEATHCOAT-AMORY

**ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДЪРЖАВИТЕ-КАНДИДАТКИ**

<i>COUNTRY</i>	<i>Правителство</i>	<i>Национален парламент</i>
<b>Κύπρος/ КИПЪР</b>	г-н Michael ATTALIDES	г-жа Eleni MAVROU г-н Panayiotis DEMETRIOU
<b>MALTA / МАЛТА</b>	г-н Peter SERRACINO- INGLOTT	г-н Michael FRENDU г-н Alfred SANT
<b>MAGYARORSZÁG / УНГАРИЯ</b>	г-н Péter BALÁZS <i>Заместил е-н János MARTONYI през юни 2002</i>	г-н József SZÁJER г-н Pál VASTAGH

<i>COUNTRY</i>	<i>Правителство</i>	<i>Национален парламент</i>
<b>POLSKA / ПОЛША</b>	г-жа Danuta HÜBNER	г-н Jozef OLEKSY г-н Edmund WITTBRODT
<b>ROMÂNIA / РУМЪНИЯ</b>	г-жа Hildegard Carola PUWAK	г-н Alexandru ATHANASIU <i>Заместил г-н Liviu MAIOR през февруари 2003</i> г-н Puiu HASOTTI
<b>SLOVENSKO / СЛОВАКИЯ</b>	г-н Ivan KORČOK <i>Заместил г-н Ján FIGEL през ноември 2002</i>	г-н Ján FIGEL <i>Заместил г-н Pavol HAMZIK през октомври 2002</i> г-жа Irena BELOHORSKÁ
<b>LATVIJA / ЛАТВИЯ</b>	г-жа Sandra KALNIETE <i>Заместил г-н Roberts ZILE през януари 2003</i>	г-н Rihards PIKS г-жа Liene LIEPINA <i>Заместил г-н Edvins INKĒNS през януари 2003</i>
<b>EESTI / ЕСТОНИЯ</b>	г-н Lennart MERI	г-н Tunne KELAM г-н Rein LANG <i>Заместил г-н Peeter REITZBERG през април 2003</i>
<b>LIETUVA / ЛИТВА</b>	г-н Rytis MARTIKONIS	г-н Vytenis ANDRIUKAITIS г-н Algirdas GRICIUS <i>През декември 2002 заместил г-н Alvydas MEDALINSKAS, който от своя страна замества като зам. член г-жа Dalia KUTRAITE-GIEDRAITIENE</i>
<b>България / Bulgaria</b>	г-жа Meglena KUNEVA	г-н Daniel VALCHEV г-н Nikolai MLADENOV
<b>ČESKÁ REPUBLIKA / ЧЕШКА РЕПУБЛИКА</b>	г-н Jan KOHOUT <i>заместил г-н Jan KAVAN през септември 2002</i>	г-н Jan ZHRADIL г-н Josef ZIELENIEC
<b>SLOVENIJA / СЛОВЕНИЯ</b>	г-н Dimitrij RUPEL <i>заместил г-н Matjaz NAHTIGAL през януари 2003</i>	г-н Jelko KACIN <i>заместил г-н Slavko GABER през януари 2003</i> г-н Alojz PETERLE
<b>TÜRKİYE / ТУРЦИЯ</b>	г-н Abdullah GÜL <i>заместил през март 2003 г-н Yasar YAKIS, който от своя страна е замествал г-н Mesut YILMAZ през декември 2002</i>	г-н Zekeriya AKCAM <i>заместил г-н Ali TEKIN през декември 2002</i> г-н Kemal DERVIŞ <i>заместил г-жа Ayfer YILMAZ през декември 2002</i>

## ЗАМЕСТНИЦИ

### ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

г-н William ABITBOL	[Франция]
г-жа ALMEIDA GARRETT	[Португалия]
г-н John CUSHNAHAN	[Ирландия]
г-жа Lone DYBKJAER	[Дания]
г-жа Pervenche BERÈS	[Франция]
г-жа Maria BERGER	[Австрия]
г-н Carlos CARNERO GONZÁLEZ	[Испания]
г-н Neil MacCORMICK	[Обединено Кралство Великобритания]
г-жа Piia-Noora KAUPPI	[Финландия]
г-жа Elena PACIOTTI	[Италия]
г-н Luís QUEIRÓ	[Португалия]
г-н Reinhard RACK	[Австрия]
г-н Esko SEPPÄNEN	[Финландия]
г-н Граф of STOCKTON	[Обединено Кралство Великобритания]
г-жа Helle THORNING-SCHMIDT	[Дания]
г-н Joachim WUERMEILING	[Германия]

### ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА КОМИСИЯТА

г-н David O'SULLIVAN  
г-н Paolo PONZANO

### ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ

ДЪРЖАВА	Правителство	Национален парламент
<b>BELGIË / БЕЛГИЯ</b>	г-н Pierre CHEVALIER	г-н Danny PIETERS г-жа Marie NAGY
<b>DANMARK / ДАНИЯ</b>	г-н Poul SCHLÜTER	г-н Per DALGAARD г-н Niels HELVEG PETERSEN
<b>DEUTSCHLAND / ГЕРМАНИЯ</b>	г-н Hans Martin BURY <i>заместил г-н Gunter PLEUGER през ноемв- ри 2002</i>	г-н Peter ALTMAIER г-н Wolfgang GERHARDS <i>заместил г-н Wolfgang SENFF през март 2003</i>
<b>ELLAS / ГЪРЦИЯ</b>	г-н Giorgos KATIFORIS <i>заместил г-н Panayiotis IOAKIMIDIS през февруа- ри 2003</i>	г-н Nikolaos CONSTANTOPOULOS г-н Evgripidis STILINIADIS



<b>ДЪРЖАВА</b>	<b>Правителство</b>	<b>Национален парламент</b>
<b>ESPAÑA / ИСПАНИЯ</b>	г-жа Ana PALACIO <i>заместил г-н Alfonso Dastis през март 2003</i>	г-н Diego LÓPEZ GARRIDO г-н Alejandro MUÑOZ LONSO
<b>FRANCE / ФРАНЦИЯ</b>	г-жа Pascale ANDREANI <i>заместила г-н Pierre VIMONT през август 2002</i>	г-н Jacques FLOCH <i>заместил г-жа Anne-Marie IDRAC през юли 2002</i> г-н Robert BADINTER
<b>IRELAND / ИРЛАНДИЯ</b>	г-н Bobby McDONAGH	г-н Pat CAREY <i>заместил г-н Martin CULLEN през юли 2002</i> г-н John GORMLEY
<b>ITALIA / ИТАЛИЯ</b>	г-н Francesco E. SPERONI	г-н Valdo SPINI г-н Filadelfio Guido BASILE
<b>LUXEMBOURG / ЛЮКСЕМБУРГ</b>	г-н Nicolas SCHMIT	г-н Gaston GIBERYEN г-жа Renée WAGENER
<b>NEDERLAND / ХОЛАНДИЯ</b>	г-н Thom de BRUIJN	г-н Wim van EEKELEN г-н Jan Jacob van DIJK <i>Заместил г-н Hans van BAALEN през октомври 2002</i>
<b>ÖSTERREICH / АВСТРИЯ</b>	г-н Gerhard TUSEK	Ms Evelin LICHTENBERGER г-н Eduard MAINONI <i>Заместил г-н Gerhard KURZMANN през март 2003</i>
<b>PORTUGAL / ПОРТУГАЛИЯ</b>	г-н Manuel LOBO ANTUNES	г-н Guilherme d'OLIVEIRA MARTINS <i>заместил г-н Osvaldo de CASTRO през юни 2002</i> г-н António NAZARÉ PEREIRA
<b>SUOMI / ФИНЛАНДИЯ</b>	г-н Antti PELTOMÄKI	г-н Hannu TAKKULA <i>Заместил г-жа Riitta KORHONEN през май 2003</i> г-н Esko HELLE
<b>SVERIGE / ШВЕЦИЯ</b>	г-н Sven-Olof PETERSSON <i>Заместил г-жа Lena HALLENGREN през декември 2002</i>	г-н Kenneth KVIST г-н Ingvar SVENSSON
<b>UNITED KINGDOM / ОБЕДИНЕНО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ</b>	г-жа Баронеса SCOTLAND OF ASTHAL	Лорд TOMLINSON Лорд MACLENNAN OF ROGART

**ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ДЪРЖАВИТЕ-КАНДИДАТКИ**

<b>ДЪРЖАВА</b>	<b>Правителство</b>	<b>Национален парламент</b>
<b>Κύπρος / КИПЪР</b>	г-н Theophilos V. THEOPHILOU	г-н Marios MATSAKIS г-жа Androula VASSILIOU
<b>MALTA / МАЛТА</b>	г-н John INGUANEZ	г-жа Dolores CRISTINA г-н George VELLA
<b>MAGYARORSZÁG / УНГАРИЯ</b>	г-н Péter GOTTFRIED	г-н András KELEMEN г-н István SZENT-IVÁNYI
<b>POLSKA / ПОЛША</b>	г-н Janusz TRZCIŃSKI	г-жа Marta FOGLER г-жа Genowefa GRABOWSKA
<b>ROMÂNIA / РУМЪНИЯ</b>	г-н Constantin ENE <i>Заместил г-н Ion JINGA през декември 2002</i>	г-н Péter ECKSTEIN-KOVACS г-н Adrian SEVERIN
<b>SLOVENSKO / СЛОВАКИЯ</b>	г-н Juraj MIGAŠ	г-жа Zuzana MARTINAKOVA <i>Заместил г-н Frantisek SEBEJ през ноември 2002</i> г-н Boris ZALA <i>Заместил г-жа Olga KELTOSOVA през ноември 2002</i>
<b>LATVIJA / ЛАТВИЯ</b>	г-н Roberts ZILE <i>Заместил г-н Guntars KRASTS през януари 2003</i>	г-н Guntars KRASTS <i>Заместил г-н Maris SPRINDZUKS през януари 2003</i> г-н Arturs Krisjanis KARINS <i>Заместил г-жа Inese BIRZNIECE през януари 2003</i>
<b>EESTI / ЕСТОНИЯ</b>	г-н Henrik HOLOLEI	г-жа Liina TÕNISSON <i>заместила г-жа Liia HÄNNI през април 2003</i> г-н Urmas REINSALU <i>Заместил г-н Ülo TÄRNO през април 2003</i>
<b>LIETUVA / ЛИТВА</b>	г-н Oskaras JUSYS	г-н Gintautas ŠIVICKAS <i>през февруари 2003 заместил г-н Gediminas DALINKEVICIUS, който от своя страна е заместил г-н Rolandas PAVILIONIS през декември 2002</i> г-н Eugenijus MALDEIKIS <i>Заместил г-н Alvydas MEDALINSKAS през февруари 2003</i>
<b>БЪЛГАРИЯ / BULGARIA</b>	г-жа Neli KUTSKOVA	г-н Alexander ARABADJIEV г-н Nesrin UZUN

ДЪРЖАВА	Правителство	Национален парламент
<b>ČESKÁ REPUBLIKA / ЧЕШКА РЕПУБЛИКА</b>	г-жа Lenka Anna ROVNA <i>заместила г-н Jan KOHOŮT през септември 2002</i>	г-н Petr NEČAS г-н František KROUPA
<b>SLOVENIJA / СЛОВЕНИЯ</b>	г-н Janez LENARČIČ	г-н Franc HORVAT <i>Заместил г-жа Danica SIMŠIČ през януари 2003</i> г-н Mihael BREJC
<b>TÜRQIYE / ТУРЦИЯ</b>	г-н Oğuz DEMIRALP <i>Заместил г-н Nihat AKYOL през август 2002</i>	г-н Ibrahim ÖZAL <i>Заместил г-н Kürsat ESER през декември 2002</i> г-н Necdet BUDAК <i>Заместил г-н A. Emre KOCAOĞLU през декември 2002</i>

### НАБЛЮДАТЕЛИ

г-н Roger BRIESCH	Икономически и социален комитет
г-н Josef CHABERT	Комитет на регионите
г-н João CRAVINHO	Европейски социални партньори
г-н Manfred DAMMEYER	Комитет на регионите
г-н Patrick DEWAELE	Комитет на регионите
г-н Nikiforos DIAMANDOUROS <i>(заместил г-н Jacob SÖDERMAN през март 2003)</i>	Европейски омбудсман
г-жа Claude DU GRANRUT	Комитет на регионите
г-н Göke Daniel FRERICHS	Икономически и социален комитет
г-н Emilio GABAGLIO	Европейски социални партньори
г-н Georges JACOBS	Европейски социални партньори
г-н Claudio MARTINI	Комитет на регионите
г-жа Anne-Maria SIGMUND	Икономически и социален комитет
г-н Ramón Luis VALCÁRCEL SISO <i>(заместил г-н Eduardo ZAPLANA през февруари 2003; г-жа Eva-Riitta SIITONEN, преди това, е зам. член през октомври 2002)</i>	Комитет на регионите

### СЕКРЕТАРИАТ

Сър John KERR	Генерален секретар
г-жа Annalisa GIANNELLA	Зам. Генерален секретар
г-жа Marta ARPIO SANTACRUZ	г-жа Agnieszka BARTOL
г-н Hervé BRIBOSIA	г-жа Nicole BUCHET

г-жа Elisabeth GATEAU  
г-жа Maria José MARTÍNEZ IGLESIAS  
г-н Guy MILTON  
г-жа Kristin de PEYRON  
г-н Alain PIOTROWSKI  
г-жа Alessandra SCHIAVO  
г-жа Maryem van den HEUVEL

г-н Clemens LADENBURGER  
г-н Nikolaus MEYER LANDRUT  
г-н Ricardo PASSOS  
г-н Alain PILETTE  
г-н Etienne de PONCINS  
г-жа Walpurga SPECKBACHER

